

[illegible]

**DRUMS
FOR ANA**

A.P.P.E.C
ASSOCIACIÓ
DE PUBLICACIONS
PERIÒDIQUES
EN CATALÀ

PREU: 225 PTS - 1,35 euros

A black and white portrait of a woman with short, dark, wavy hair. She is wearing a sleeveless, textured top and a necklace with a small pendant. She is looking directly at the camera with a slight smile. Her hands are clasped in front of her.

A black and white photograph of a woman with short, dark, curly hair and glasses. She is smiling and looking towards the camera. She is wearing a dark, sleeveless top with a light-colored floral or polka-dot pattern. Her hands are visible at the bottom of the frame, holding a small, light-colored rectangular object. Behind her is a display of various items, including several books, a small round clock, and other decorative objects on shelves. The background is slightly out of focus.

A black and white photograph of an older man and woman standing side-by-side. The man, on the left, has white hair and wears glasses and a light-colored, short-sleeved button-down shirt. The woman, on the right, has dark curly hair and wears glasses, a white tank top, and a necklace. They are both looking towards the camera. In the background, there are shelves filled with numerous jars, suggesting a food processing or storage area.

A black and white photograph showing a man in a dark Hawaiian shirt with a light-colored patterned border standing on the left. To his right, a group of people are gathered. A man in a striped shirt is leaning over, possibly interacting with a child or a person in a white shirt. A woman in a plaid shirt stands behind them. The background is slightly out of focus, showing an indoor setting.

A black and white photograph of three women standing behind a table. They are all wearing dark aprons over light-colored tops. The woman on the left is smiling. The woman in the middle is looking directly at the camera. The woman on the right is also smiling. On the table in front of them is a large, full bouquet of white flowers. The background is dark and indistinct.

Fa 17 anys que la família Seguí regenta la Floristeria Seguí a Ciutadella. Tlf. 971 382116

Especial dedicat a CIUTADELLA DE MENORCA
Si vos ha agradat, telefonau al 971 26 50 05
i el vos enviarem cada quinze dies.

* Fa 11 anys que n'Antoni Marín regenta el Bar Dumbo a la barriada de Sant Antoni Mª Claret de Ciutadella. És del Mallorca i del Barça. A la foto amb son pare Xisco Marín. Tlf. 971 385 894

* En Llorenç Barber és l'amo de l'empresa de Transport Discrecionals Sito Barber a Ciutadella. Té taxis i autocars. El seu avi Biel va obrir aquesta empresa amb cotxes de cavalls que feien el trajecte entre Es Mercadal i Maó l'any 1910. Tlf. 971 382 337

* Fa 3 anys que en Joan Febrer regenta el Taller Febrer i Pons a Ciutadella. Tlf. 971 384 679

* Fa 7 anys que els germans Febrer regenten la Ferreria Feisa a la barriada dels Cavallets de Ciutadella. Tlf. 971 481 078

* Fa 30 anys que en Manuel Ortega regenta la Gestoria i Autoscola Ortega al Carrer Salordí i Farnés de Ciutadella. Tlf. 971 381 831

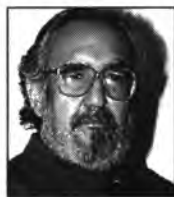
* Fa 14 anys que en Pere Calafat i en Jesús Triay regenten el Gimnàs Shotokan a Ciutadella de Menorca. A la foto amb els seus alumnes. Tlf. 971 384 638

* Els germans Coll Seguí són els amos joves de l'Hostal Menurka al carrer de Domingo Savio de Ciutadella. 34 places que a l'estiu van a 5.000 ptes. a l'hivern la meitat. Tant els amos com els clients són de parla catalana. Tlf. 971 381 415

* Fa un any que na Maria dels Àngels Moll ha obert Sa Perruqueria a la Barriada de Ses Cases Barates de Ciutadella. (Ses Cases Barates, construïdes els anys seixanta en forma de xalets amb jardí, avui són les cases més cares de Ciutadella). Tlf. 971 384 069

* Fa 25 anys que n'Antoni Marqués va obrir l'Hotel Cala Bona a Ciutadella. 29 i 36 places respectivament: 3.500 ptes hab. i berenar. Tlf. 971 380 016

* Fa 2 anys que en José Rincón regenta la botiga de moda Albània a Ciutadella. Tlf. 971 482 536

Foc i Fum

MATEU MARIÓ DE SANT JOAN

* Telefona o escriu per a protestar contra el genocidi de Timor Oriental. Ambaixada d'Indonèsia. Carrer Agastia, 65. 28043 Madrid. Telèfon 914 130 394. Canya als terroristes!

* En el període 1991-1998, segons fonts oficials (Subdirecció General de Comerç Exterior de Material Militar i de doble ús), que no solen declarar tot el comerç armamentístic real, Espanya exportà 1.319 milions de ptes. en armes a la genocida Dictadura indonèsia. L'armament espanyol també actua en el genocidi espanyol contra els indefensos civils timoresos (i kurds, cristians, indis, Mons, Karens, etc., en diferents estats).

* L'ex-president del Govern Jaume Màngues empra un cinisme impressionant. Acusa l'actual Govern de "persecució ideològica", perquè ha fotut fora en Germà Ventayol, Cap de premsa de Gesma, i a Xavier Cases, assessor jurídic del la Conselleria de Turisme. Però que se creu en Màngues? Que el nou executiu conservarà els homes de confiança que va posar el PP? El que passa, és que els senyors feudals a les Illes, en temps dels romans, dels àrabs i dels catalans havien comandat sempre, i ara troben molt estrany que comandin els criats. Ja s'hi acostumaran!

* Perquè el panorama polític ha canviat molt a les nostres illes, i el que canviarà quan totes les forces nacionalistes-progressistes vagin un poc més unides. A Ciutat de Mallorca, el PP comanda per 15 vots de diferència. Si els

Prensa Forana enviant-li a dir que si es presentava pel PSM com a batle de sant Joan li farien la vida impossible fins a fer-lo dimitir. El president Company no els feu gaire cas, el cas és que, els qui passaren a la oposició i ara no poden fer dimitir ningú és el Govern Balear en ple.

* El 98% de les misses que s'oficien a les esglésies de la diòcesi de Girona són en català, segons una estadística que ha fet pública el bisbat gironí. Consultat el nos-

a través de la Premsa Forana.

De la Generalitat valenciana, ni en parlem. Allò es terreny comanxe.

* Perquè per València, i més concretament a les terres alacantines poblades de mallorquins, també tanquen els setmanaris forasters, com la revista CANFALI que s'acomiada dels seus lectors amb paraules de ràbia i revenja, com podeu veure a aquest retall que ens envia el nostre amic Pinet de Tàrbena:

«CANFALI» no aparecerá más

Tal y como están pronosticando los más conocidos brujos actuales, este medio de comunicación, aunque no creemos fuese necesario advertirlo, dejará de aparecer, desde hoy y no será necesario que lo busque, ni este ni ningún otro periódico, en su quiosco habitual.

Hoy, antes de la hora de comer, el mundo se habrá terminado y con él nos vamos todos a la puta mierda. En momentos como éste solo le queda a uno arrepentirse de lo malo que haya

hecho durante su corta y asquerosa vida. No es momento de mirar atrás, menos hacia delante, según las previsiones se acaba hoy todo, pero si es bueno pensar, aunque sea por este corto periodo que nos queda, lo jodido que se van a quedar nuestros acreedores al ver que no cobrarán, no nos podrán reclamar, las cantidades que les adeudamos y esto, al fin y al cabo, aunque malo, es un consuelo.

Así pues ya lo saben, ARRIVEDERCHI.

ciudadans haguessin fet com els eivissencs de Vila, que varen guanyar la batlia al PP per 100 vots, amb els 150 vots d'ERC, amb els 350 vots que va aconseguir ERC a Ciutat, avui les forces nacionalistes comandarien i en Sebastià Serra o en Ferran Trujillo avui serien batles o tinents de batle a Ciutat de Mallorca.

* Perquè a en Sebastià Serra, la cosa li ha sortit ben a malament aquesta vegada: fa botar en Cil Buele en quart lloc de la llista i posa una seva veïna de Gènova al seu lloc. D'aquesta manera passa altra vegada a portaveu del seu grup a l'oposició, mentre en Cil és nomenat Conseller de Cultura del CIM amb un protagonisme considerable. "Els camins de Déu són inescrutables". O, enaltiré els humils i rebutjaré els poderosos", diu Jahvé.

* Com aquests del PP balear que amenaçaren al president de la

tre corresponsal a Castelló Ricard Colom, ens comunica al País Valencià, el 98% de les misses que s'oficien al País Valencià, són en castellà, malgrat que la majoria de gent és catalano parlant. I aclareix que el Vaticà i Madrid així ho han decretat davant la indiferència i el menfotisme de la població adormida. Caldria que des de les Illes i des del Principat, ajudéssim al nostres germans valencians a conservar la llengua comuna. Però, com? L'ESTEL ha anat una vegada a les comarques de Castelló i dues a la Marina Alta i la Marina Baixa de Dénia, però això és una feina molt feixuga per un vell com jo, amb poques ajudes d'altres col·lectius i persones. La Generalitat de Catalunya ens ajuda un poc en aquesta tasca, però el Govern Balear i els Consells Insulars, encara no han donat senyals de vida, llevat de les petites ajudes institucionals que ens venen

* Una altra revista que ha tancat és la que s'enviava des de Mallorca a l'Argentina, dirigida per Miquel Segura de sa Pobla, pagada pel Govern Balear del PP, i que va aconseguir una bona partida de vots per aquesta formació espanyolera. Una vegada acabats els anuncis, s'acaba la revista. Com tancarà sens dubte la revista ILLES PRESS de n'Antonio Alemany, que ara esta de vacances i que sortirà de manera mensual a partir d'aquesta tardor, sense els anuncis del Govern, és clar, i la revista NOVES d'en Francesc Seguí, que investigava i treia a llum els escàndols de la dreta caciquil i botiflera mallorquina, una revista bona aquesta, però sense comercials agressius que facin subscriptors. Revistes totes elles amb molts pocs subscriptors i poca venda als quioscos. Revistes totes elles en castellà, i per això castellanistes i castellanitzadores.

Fa 21 anys que na Laura Anglada regenta la Perruqueria Laura a la Barriada de Sant Antoni Mª Claret de Ciutadella. Tlf. 971 380 569

Fa 14 anys que en Dioni Gelabert regenta el Restaurant-Cova es Port d'en Dioni al Port de Ciutadella. Se menja per 3.000 ptes a la carta. El menú en val 1.500. Tlf. 971 480 022

ÒMNIUM
CULTURAL

PER
QUÈ?

La Constitució
espanyola imposa el
deure de conèixer
el castellà?

QUAN

a Europa cap
constitució exigeix
aquest deure que
vulnera els drets
individuals més
elementals.

?

Gabriel Saura, vestit de Dalí en els carnavals de 1990

* En la nostra recent visita d'una setmana sencera a Ciutadella de Menorca entrarem al Palau Saura on conversarem una bona estona amb el noble senyor de la casa, En Gabriel Saura, home cordial i conversador i de moltes activitats: dotat de bona veu, forma part de la Capella Daví-nica de Ciutadella, ha participat en les pel·lícules *El vent de l'Illa* i *Los papeles de Asprem* que se filmaren a Menorca. També feu

de subhastador de peix a la pel·lícula *Razones sentimentales*. La seva capacitat de transformació es reflexa en les disfresses, com aquest de Dalí, de qui és un gran admirador.

* I és que no hi ha com entrar a totes les cases i comerços d'una ciutat per conèixer-la fons. Ciutadella de Menorca, és sens dubte el lloc més amable i acollidor dels Països Catalans, potser més enca-

Foto 550 Enhorabona al batle d'Alcúdia, Miquel Ferrer que s'embarcà amb Iscomar cap a Ciutadella per agermanar les dues ciutats que estan a dues hores i mitja de distància i que des de sempre han estat unides per la mar.

En Jaume Pocoví de Marratxí és el nou Secretari General de la Unió de Pagesos de Mallorca. El trobarem a la Fira del meló de Vilafranca.

ra que l'illa de Formentera on la gent t'acull com un germà. Recoman que ara que l'estiu ha acabat i tenim més temps, d'agafar el vaixell a Alcúdia o a Cala Rajada i anar a Ciutadella de Menorca. Dormir surt per tres o quatre mil pessetes, i a l'hivern encara és a més bon preu. Els menús costen com a Mallorca, un milenar de pessetes, però les begudes, allà van apart. La caldereta de llagosta costa unes sis mil pessetes, però si en menjau vos exposau a un atac de gota, i això fa molt de mal. Ho dic per experiència. Ω

En Joan Carles Florit és propietari, juntament amb en Jordi Cavaller, de la Penya Floca, és menador de cavalls. Corren al trot per Menorca i per Mallorca amb Ujalea-TR, Crisis-SB, Respekt Shunsine, Flo Jo i 2 poltres: Gaston le Gass i Gilaty. De professió, en Joan és pròtesi dental. Tlf. 971 380 519

Fa 4 anys que en Ricard Mercadal regenta la Cafeteria Club 94 a la barriada de ses Cases Barates de Ciutadella. És un bar del Barça. Tlf. 971 384 115

Fa 19 anys que en Ramon Zarote de Bons Aires regenta el Pub Martín al Port de Ciutadella. Tlf. 971 386 332

Fa 5 anys que la família Benejam regenta la Fusteria Benejam a la barriada de ses Gerreries de Ciutadella. Mobles nous i restauració

El Pacte de progrés parla massa en foraster

PERE FELIP I BUADES

El Pacte de Progrés o, al manco molts dels qui gràcies al pacte ocupen càrrecs en l'actual Govern de les Illes Balears, ja siguin consellers, directors generals, als càrrecs o, simplement, portaveus o càrrecs adjacents, tal com pogués ser ocupar un càrrec a qualsevol partit dels que formen el pacte, **parlen en foraster**... I ho fan a les emissores de ràdio i televisions locals quan són interrogats per algun agressiu i contumaz defensor del castellà que, en el seu paper d'entrevistador, demana informació per el ciutadà d'aquestes illes que sempre, o quasi sempre, es converteix en informació servida únicament en un idioma; l'espanyol, que és el que imposa l'entrevistador, i és que acceptat per l'entrevistat, encara que aquest

sia un càrrec de l'actual Govern de les Illes Balears del Pacte de Progrés, que, en teoria, no hauria d'entrar en aquest joc d'imposició del castellà i substitució del català en l'ús quotidià del mateix i concretament en els mitjans de comunicació orals en aquest cas, com ho és també en els mitjans de comunicació escrits.

I dic que, en teoria, els càrrecs de l'actual Govern de les Illes Balears, no haurien de cedir a la pressió o coacció que reben al ser entrevistats per les emissores de ràdio o televisió local a fi que utilitzin el castellà, al contestar les preguntes de l'entrevistador, o ser convidats a alguna de les ultratjadores tertúlies que organitzen les emissores locals, (ultratjadores per a la cultura i lle-

gua autòctones), perquè ells, durant els darrers anys, s'han gloriat d'una postura ferma en defensa de la nostra llengua i de al nostra cultura. Ells, durant els darrers anys, han participat en les manifestacions reivindicatives de l'ús de la nostra llengua, del seu ús social i de la seva protecció. Ells, durant els darrers anys, han participat en correllengües, diades i manifestacions el fi de les quals era reivindicar l'ús de la llengua catalana a aquestes illes. O, al manco, a l'hora de sortir a la televisió, allà eren. S'omplien la boca i la segueixen omplint-la de demagògiques paraules defensores de la nostra llengua. Sempre hi eren, i també els sindicats i, com no, els ecologistes i les ONG's. O sia, hi eren tots. Tots els qui ara tenen responsabilitat de passar de les paraules als fets. Fets que, per ara, se manifesten lamentables en aquest tema.

Des que el pacte de Progrés ha pres possessió del Govern de les Illes Balears, s'ha notat un alt increment de l'ús d'una llengua en els mitjans de comunicació orals i, per desgràcia, aquesta llengua no és la nostra. No. Aquesta llengua és la seva, la d'Ells. És l'espanyola, que ha anat substituint l'ús de la nostra, la catalana. Però això pot considerar-se normal, ja que la majoria del integrants del Pacte de Progrés són de sentiments espanyolistes en lo cultural i lingüístic. La llàstima és que d'aquesta manera fan traïció a les seves actuacions i presències a actes rei-

vindicatius, demostren la seva poca sensibilitat cap a la nostra cultura, ens mostren la lletja cara de la incoherència, i deixen malparada la propaganda munitarista, en el sentit que el resultat de les eleccions hauria de ser llegida en clau nacionalista.

De quina classe de nacionalisme senyora Munar?

És potser nacionalista el resultat d'unes eleccions que, lluny de propiciar l'ús social de la llengua catalana en els mitjans de comunicació, allò que fa és enfonsar-la?

És potser nacionalista de veritat senyora Munar, un nacionalisme incapaç de protegir i ajudar a la difusió social de la llengua de la nació?

Senyores i senyors del Govern del Pacte de Progrés. No hi ha res pitjor que caure en la incoherència o creure que l'electorat és beneït, o més beneït del que és en realitat. I si això avui és dolent, més dolent serà quan vos demanin comptes d'allò que feis en el tema de la normalització lingüística. I si dolent serà per a tots, més ho serà pels partits autoanomenats nacionalistes. Ells, segurament, pagaran la factura més cara. Però serà merescuda. Ho serà si no rectifiquen i se posen a fer feina de veritat en la urgent tasca de normalitzar l'ús social de la nostra llengua. El moviment se demostra caminant. Començau per utilitzar el català i feis ho on és més necessari. Feis-ho quan us posen un micròfon davant la boca. Ω

**JOAN
PASCUAL
I FILL, C.B.**

Carrer de Tramontana, 12 Tlf. 971 821 740
07680 PORTO CRISTO

AIRE CONDICIONAT
INSTAL·LACIONS SANITÀRIES - REG
PISCINES - CALEFACCIÓ
TANQUES PROPÀ - CREMADORS
REPARACIONS EN GENERAL - DESCALCIFICADORS

Esteve Noguera Vidal
Director Tècnic
Entrenador Fisicoculturisme
Massatgista esportiu
Massatgista vital - corporal

C/ Pelat, 60 - Tlf. 971 827 161
FELANITX

ARTICLES HISTÒRICS

Manifest, maig del 1934

Desvicacions en els conceptes de llengua i de Pàtria

POMPEU FABRA I ALTRES

I

L'inici de la segona centúria de la Renaixença ens ha portat a meditar conscienciosament sobre el camí pel catalanisme i el que encara resta per fer. Constatem, d'una banda, com el sentiment patriòtic s'ha estès considerablement i com l'actuació de diverses generacions ha cristal·litzat en guanys culturals i polítics. D'altra banda, però, cal aclarir unes desviacions actuals, que comporten perills gravíssims. Dues són aquestes errors o desviacions que intentem de rectificar amb les presents ratlles:

1.- La concepció de la nostra Pàtria com a formada únicament pel territori de l'actual Generalitat. És a dir, la seva reducció a una de les regions que la integren. Fruit d'un afebliment de consciència nacional.

2.- La concepció que dona a la nostra Pàtria una extensió excessiva, que no ha tingut mai, provenint d'una confusió de catalanisme amb occitanisme.

II

La nostra Pàtria, per a nosaltres, és el territori on es parla la llengua catalana. Comprèn, doncs, de les Corberes a l'Horta d'Oriola i de les comarques orientals d'Aragó a la Mediterrània. Composta de quatre grans regions -Principat, València, Balears i Rosselló- cadascuna amb interessants característiques pròpies. Cal observar en tots els ordres llur personalitat, que ens dona una tan gran riquesa d'aspectes. No existeix cap perill -ni cap desig- d'absorció d'una regió per les altres. Fóra contradictori a la tradició històrica i a l'esperit liberal del nostre poble. Respectuosos amb aquesta diversitat, ens cal, també, adquirir plena consciència de la nostra unitat i enfortir-la convenientment, sobretot en l'aspecte cultural. Unitat no vol dir pas submissió d'uns a altres ni uniformació externa. Unitat vol dir creació d'uns ideals comuns i la joia de posseir una cultura que tots anomenem nostra. Allà on aquesta unitat ha de manifestar-se amb més energia és davant els altres països. En el contrast entre nacional i estranger és on més hem d'enfortir el sentiment de pàtria, per damunt de les diferències regionals. I no exposem, amb aquestes paraules, cap teoria nova. Aquestes teories corresponen a la concepció tradicional i ortodoxa del catalanisme conscient. Això no significa, és clar, que vulguem tancar el pas a cap aspecte possible d'expansió catalana que es pogués plantejar oportunament i que fos viable.

III

De les dues errors que combatem, la primera, que limita la nostra

pàtria al territori de les quatre ex-províncies, és, sens dubte, la més estensa i inveterada. Les manifestacions de consciència nacional durant l'Estat Mitjà (el cronista Muntaner i el rei Pere III en són alts exponents) responen al sentiment integral de pàtria. L'afebliment i la desaparició del sentiment d'unitat coincideix amb els temps de decadència. I no cal dir que la nació que ens governa des de fora, ha procurat -i procura encara-, per tots els mitjans, de fomentar i accentuar la divergència entre els països catalans. Sortosament, de mica en mica, la Renaixença restaura el vell esperit de totalitat. Molt ha estat el camí fet, però cal reconèixer que encara no hem arribat a la plena consciència col·lectiva. El fruit millor de la commemoració del Centenari de la Renaixença ha d'ésser l'extirpació de tot allò que s'oposi a la consecució immediata d'aquest ideal. I creiem, sincerament, que la segona desviació a què hem al·ludit -tot i ésser filla d'una noble i fervent intenció patriòtica-, constitueix un obstacle gravíssim per a aquest assoliment.

IV

En la qüestió occitanista trobem avui, entre nosaltres, una fluctuació de conceptes: unes vegades Occitània és la suma de diverses regions que formen una nacionalitat única (com ja definia Josep Aladern a començaments de segle). Altres vegades Occitània és un compost de nacionalitats amb personalitat pròpia que formen vagament una "supernació".

Dins de totes dues concepcions indicades es troba força estesa l'opinió que tots els territoris compresos del Llemosí al sud de València, i dels Alps a l'Atlàntic, parlen una sola llengua amb diversos matisos o dialectes, els quals -suposen- són poc divergents. Això porta, naturalment, a la conclusió que dintre el gran marc de la pretesa llengua occitanica es troben en un mateix peu d'igualtat el valencià i el català, el llemosí i el provençal, el gascó i el mallorquí, etc.

Caldria reflexionar bé sobre el perill que enclou per a la consciència de la unitat de la llengua allò que de primer antuvi podria semblar tot el contrari: en comptes d'eixamplar-se l'àrea geogràfica del nostre idioma, com algú creuria, el català queda diluït en aquesta unitat lingüística superior i esbocinat en quatre llengües o dialectes.

L'occitanisme, concebut així, tendeix, per via indirecta, a contraposar a la llengua catalana una llengua valenciana i una llengua mallorquina, amb la mateixa raó que hi hauria per a l'existència d'una llengua menorquina o lleidatana o castellanica, etc.

Altrament, hi ha una raó científica que s'oposa a aquestes teories occitanistes. Avui la lingüística afir-

ma que el català i la llengua d'oc -coneguda per tots els romanistes amb el nom de provençal- són dues llengües diferents. Constitueixen dos grups lingüístics a part, malgrat les semblances de diversa índole que hom hi pugui trobar, les quals no són més grans que les que hi ha entre el castellà i el portuguès. Alguna de les varietats del provençal és, certament de fàcil comprensió per a un català mitjanament il·lustrat. Però això no vol dir pas identitat de llengua. A ningú no se li acudirà de dir que el català i l'italià formen part d'una mateixa unitat lingüística pel sol fet que un públic català pugui seguir amb relativa facilitat una representació teatral en italià; llengua fàcil si hom la compara amb algun dels parlars occitans, com l'auvernès o el gascó, només comprensibles al qui s'ha dedicat especialment a llur estudi.

Per a la comparació de dues llengües hem de tenir especialment en compte l'època dels textos comparats i els dialectes a què pertanyen. Cal referir-se, naturalment, als temps actuals, i els termes de comparació no han d'ésser els dialectes fronterers, ans aquells que han cristal·litzat en llengües literàries (dos escriptors la llengua dels quals por servir a aquest objecte, serien Mistral i Verdaguer). Si comparéssim textos catalans primitius amb els provençals coetanis, ens trobaríem en el cas de semblances que tots ells presenten també amb els d'altres llengües romàniques. Cal prescindir de la poesia trobadoresca catalana, que empra exclusivament el provençal -com els trobadors italians adopten també el provençal, com Alfons X de Castella escriu en gallec, i com vells escriptors d'Anglaterra usen el francès-, i de molts poemes catalans dels segles XIV i XV, i àdhuc alguns textos en prosa que contenen abundosos provençalismes, fet comparable a la influència lingüística castellana damunt els nostres escriptors de la decadència.

Aquesta posició nostra no ens priva d'apreciar en tota llur valor els forts motius (veïnatge, paral·lisme de les renaixences occitana i catalana, actual cordialitat entre les seleccions dels dos països) per a estudiar amb interès la llengua, la literatura i la història de les terres occitanes (Gasconya, Llemosí, Auvèrnia, Lenguadoc i Provença) i per a intensificar l'intercanvi entre uns i altres (en els ordres literari, artístic i altres aspectes culturals), que més que mai ara convé d'estimular. D'una manera especial volem expressar la nostra simpatia als conreadors de les arts, les lletres i les ciències de les terres occitanes que han manifestat llur interès afectuós per la nostra terra i la seva cultura.

V

Insistim sobre la transcendència que tenen, en els moments

actuals, els confusionismes i les vacil·lacions en el concepte de Pàtria.

Recordem l'afebliment que va comportar-nos l'ús del nom d'Aragó per a designar la confederació catalano-aragonesa. A l'estranger la confederació era coneguda amb el nom de "Regne d'Aragó", i el nom de Catalunya perdia injustament valor internacional precisament d'ençà que la integració nacional s'acomplia amb les conquestes de Ramon Berenguer IV i Jaume I. Avui hi hauria un perill similar si les terres de llengua catalana es consideressin incloses sota la denominació d'Occitània.

Recordem, per altra banda, com les vacil·lacions ortogràfiques i gramaticals van retardar, durant el segle passat, la concreció de la nostra llengua literària i han dificultat notòriament la seva expansió actual. Cal evitar, doncs, que unes vacil·lacions semblants en el concepte de Pàtria vinguessin ara a pertorbar i retardar en el nostre poble la consolidació d'una plena consciència nacional.

Barcelona, maig del 1934.

Signen: Pompeu Fabra, R. d'Alòs Moner, R. Aramon i Serra, Pere Bohigas, Josep-Maria Capdevila, J. M. de Casacuberta, Pere Corominas, Joan Corominas, Francesc Martorell, J. Massó-Torrens, Manuel de Montoliu, L. Nicolau d'Olwer, Marçal Olivar, A. Rovira i Virgili, Jordi Rubió, Pau Vila.

S. Lluís Alibert,

Estimat amic, ja sabeu com us estimo i com estimo l'obra lingüística que realitzeu a Occitània, paral·lela a la que hem realitzat a Catalunya. Si he firmat, doncs, el manifest que han redactat alguns filòlegs catalans (i que suposo que no trigareu a conèixer) és perquè no té altre objecte que desfer lamentables confusions que constitueixen un perill pel nostre moviment nacionalista, sense que en cap manera es vulgui anar, amb ell, contra l'entesa cordial que convé que existeixi entre els dos pobles germans, el nostre i el vostre. No hi heu de veure cap desafecte envers la vostra terra, de la qual els firmants són bons amics. Solament que creiem que el desig d'ajudar-nos mútuament en les nostres reivindicacions no hem de fundar-lo en teories que no responen a la realitat i que, per tant, ens farien a la llarga més mal que bé: ací ja estan fent mal. No convé per ara anar (com han fet alguns occitanistes catalans) més enllà de les afirmacions fetes per vós i per mi el dia que donàreu la vostra conferència a la Universitat de Barcelona. L'adhesió de Nicolau d'Olwer i la meua a aquell manifest no significa en absolut cap entenebiment en la nostra occitanofília; estigueu-ne segurs!

Cordialment vostre. Pompeu Fabra i Poch Q

Fa 35 anys que la família Cardona regenta el Bar Portal de la mar a Ciutadella. Són del Madrid. Tlf. 971 382 001

Fa 4 anys que en Francesc Triay és el rector de la Parròquia de sant Esteve a ses Cases barates de Ciutadella. Beneïda fa 26 anys, l'Església de sant Esteve és de construcció modernista. Totes les misses són en Català. Hi funciona un Club d'Esplai amb campaments i excursions. Prest hi funcionarà l'associació de tercera edat Vida Creixent. Tlf. 971 380 010

Fa un any que na Maria dels Àngels Moles regenta el Bar de Nit, Es Vaporet a la Baixada des Port de Ciutadella.

Fa 18 anys que na Tònia Bosch regenta l'agència d'assegurances Ocaso a Ciutadella. Na Tònia és directiva de l'Associació d'ajuda al Poble Saharai. Tlf. 971 482 340

Discurs del President Francesc Antich i Oliver a l'acte inaugural del curs 1999-2000 de l'Institut d'Estudis Catalans

(20-09-1999)

Amigues i amics de l'Institut d'Estudis Catalans,

Com a president de les Illes Balears, és per a mi un honor participar a la sessió inaugural del curs 1999-2000 de l'Institut d'Estudis Catalans, una corporació dedicada, en cos i ànima, a la investigació científica, al més alt nivell, de tots els elements de la cultura dels territoris de llengua catalana.

Amigues i amics, permeteu-me que com a president de les Illes Balears no em senti, de cap manera, un convidat en aquest acte. Es convida un que s'estima, però que és de fora casa. I jo som aquí com un de casa, de la gran casa comuna d'aquesta realitat històrica, cultural i científica que formen tots els pobles que tenen com a pròpia la llengua catalana.

Els qui parlem català podem estar espargits en diversos estats, en diverses autonomies. La nostra llengua podrà ser oficial en uns indrets i marginada a d'altres. Podem viure al continent o a les illes, però som una sola família i sentim una profunda solidaritat entre tots nosaltres. La pluralitat i la diversitat, constant al llarg de la nostra història, ens uneix i ens fa més forts. Recordant l'exemple de Ramon Muntaner, un infant pot rompre un jonc. Però ni l'home més fort podrà rompre mai un feix de joncs. Cada un dels pobles de llengua catalana és un jonc fràgil. Tots junts som un feix indestructible.

Veig l'Institut d'Estudis Catalans com aquella "Mata de Jonc" de l'exemple famós de Ramon Muntaner. Les Illes Balears són formades també per territoris ben diversos, amb matisos històrics, culturals i lingüístics peculiars, que volem respectar i potenciar, perquè creim en un país unit i empastat des de la pluralitat i el respecte. La nostra pròpia realitat ens pot fer entendre i valorar la pluralitat a una escala major, en l'àmbit dels territoris de parla catalana. Som

plenament conscients que formam un país petit, però els illencs som un poble decidit i lluitador, que ha madurat travessant adversitats històriques de gran magnitud. Ara, en l'actual conjuntura històrica, volem redimensionar les nostres velles institucions històriques, perquè el nostre país es trobi a si mateix, i amb la intenció ferma de lluitar per consolidar els trets identitaris que ens fan ser qui som.

Tenc molt clar que les Illes

Balears soles no haurien pogut aconseguir la supervivència de la seva llengua i cultura. El nostre endarreriment econòmic, fins a mitjan segle XX, ens obligava a emigrar per cercar a altres països un futur que no trobàvem a casa nostra. Jo mateix, amigues i amics, vaig néixer a Caracas. Sortosament, però, el turisme transformà positivament l'economia i la vida de les Illes Balears. D'enviar milers d'emigrants a Amèrica i a Europa, hem passat a donar feina i futur a una emigració procedent, primer, de l'Espanya del sud i, avui, del Magrib i de l'Àfrica subsahariana. La meua dona, nascuda a Múrcia, és una mostra del canvi. Les Illes Balears són acollidores i integradores. I, per a tots, el català, el català de Mallorca, és la nostra llengua familiar.

Enmig de tots aquests grans canvis, les Illes Balears han aconseguit que la cultura pròpia i la nostra llengua catalana, amb peculiaritats molt significatives a cada illa, no tan sols sobrevisquessin, sinó que es convertissin en l'eix de la personalitat històrica de les Illes Balears. Això ho hem aconseguit perquè en temps difícils no hem renunciat a ser qui som i ens hem mantingut fidels a les nostres senyes d'identitat.

Les Illes Balears, però, no han lluitat soles a l'hora de defensar la pròpia llengua i cultura. Catalunya, més gran i més forta, ens n'ha obert el camí. Josep Pla recordava que París exercí de "Ciutat de les Llums" per a la cultura de Catalunya. Per a les Illes Balears fou Barcelona la ciutat que ens serví de guia. Els illencs anaren a Barcelona a cursar estudis universitaris, a participar d'una vida cultural més dinàmica. Bona part dels nostres intel·lectuals i científics vengueren aquí a formar-se, a treballar.

Per tot això, amigues i amics de l'Institut d'Estudis Catalans, quan Enric Prat de la Riba fundà en aquesta ciutat, l'any 1907, l'Institut d'Estudis Catalans, entre els vuit estudiosos que l'integraren hi hagué, no podia ser d'altra manera, un intel·lectual de les Illes Balears: Miquel dels Sants Oliver. D'aleshores ençà, la presència dels illencs a l'Institut d'Estudis Catalans ha estat constant. I s'ha incrementat positivament en els darrers temps. El professor Lluís Garcia Sevilla, a qui vull felicitar per la seva magnífica lliçó inaugural d'avui, n'és un exemple, com a membre de la secció de Ciències Biològiques. Els illencs, presents

des del primer dia en aquesta institució, no hi som convidats. Aquesta és la nostra casa que compartim de bon gust amb tots els territoris de llengua catalana. Amb aquesta perspectiva ha acollit illencs rellevants de signe ben divers i de totes les Illes Balears. Mallorquins, com Antoni Maria Alcover. Menorquins, com Francesc de Borja Moll. Eivissencs, com Isidor Marí.

Permeteu-me, amigues i amics de l'Institut d'Estudis Catalans, que reti homenatge a aquesta institució que ha sabut afrontar els temps més difícils i, no tan sols sobreviure, sinó seguir endavant amb més força que mai. Diuen que és en temps de crisi quan els pobles -i també les institucions, demostren la seva solidesa. L'Institut d'Estudis Catalans hagué d'afrontar un període hostil durant la dictadura de Primo de Rivera i molt més dura fou l'etapa de la dictadura franquista. Però amb un coratge heroic aconseguí mantenir-se enmig dels anys de la postguerra. Rebin el meu homenatge tots aquells que mantingueren viva aquesta institució durant les hores més dramàtiques.

Com a president de les Illes Balears me sent hereu de tots els qui han lluitat a fi que la llengua i cultura pròpies dels territoris de parla catalana aconseguixin una plena normalitat, com les llengües i cultures dels diferents països d'Europa. Una de les primeres tasques que hagué d'afrontar l'Institut d'Estudis Catalans tot just creat fou la d'establir unes "normes ortogràfiques" per a la llengua catalana que posaren fi a una situació d'anarquia. Enfront de temptatives d'impedir la normalització plena del català d'avui, no cal dir-vos que el govern de les Illes Balears reconeix plenament l'autoritat normativa de l'Institut d'Estudis Catalans d'acord amb l'Estatut: "la institució oficial, consultiva per a tot quant es refereix a la llengua catalana serà la Universitat de les Illes Balears". Tots sabem

que la nostra Universitat -que té personalitats rellevants dins l'Institut d'Estudis Catalans- sempre ha reconegut l'autoritat normativa de l'Institut.

A nosaltres ens pertany, doncs, legitimar les institucions i les seves competències, sense coaccions, ni interferències; i donar suport a aquelles entitats que, com l'Obra Cultural Balear, col·laboren en aquest projecte.

Moltes gràcies, amics i amigues de l'Institut d'Estudis Catalans, i des d'aquesta casa, que és la meua, permeteu-me que vos manifesti que el Govern de les Illes Balears, i els consells insulars, avui representats per la presidenta Pilar Costa, seran col·laboradors actius amb l'Institut. Esper poder-vos rebre, com més prest millor, en el Consolar de Mar, seu de la presidència de les Illes Balears. Les bones relacions amb les institucions, però, han d'anar acompanyades -així ho pens i així ho dic- d'una voluntat manifesta de l'Institut d'Estudis Catalans de mantenir la seva plena independència. És la independència de l'Institut allò que millor li permetrà treballar -com fa des del 1907- a favor de la llengua i cultura de tots els territoris de parla catalana.

Moltes gràcies. Ω

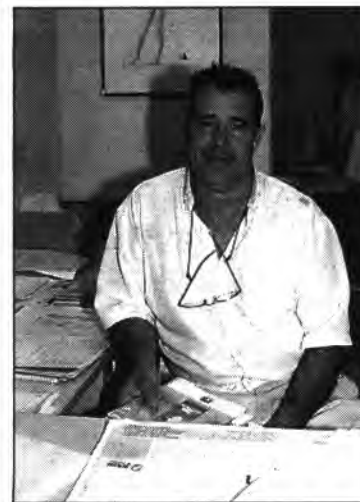
**Catalunya s'ho val
SELECCIÓ INTERNACIONAL!**

En Gabriel Saura és el senyor del Palau Saura de Ciutadella. En Gabriel és descendent directe del Comte de Torre Saura que va arribar a Ciutadella el 1609 per repoblar Ciutadella després que els turcs (enemics seculars dels Països Catalans) s'enduguessin captius els ciutadellencs cap a Constantinoble. Amb l'entrada dels espanyols l'any 1794, la família Saura perdé molts dels seus privilegis. Avui, en Gabriel Saura té una botiga d'antiguitats a la planta baixa del palau. Tlf. 971 382 479

Fa 12 anys que en Toni Camps regenta la Perruquera Toni a Ciutadella. Tlf. 971 381 097

Fa 13 anys que en Domingo Seguí regenta l'Agència Axa Mare Nostrum a Ciutadella. Tlf. 971 385 821

Fa 11 anys que na Maria Joanico, artesana en joieria, regenta el Taller de Joieria Safir a Ciutadella. El seu soci Santi Capó té una joieria a Maó. Tlf. 971 480 879

Fa 52 anys que la família Bagur regenta la Perruqueria Margot al centre de Ciutadella. Tlf. 971 381 554

En Josep Al-lés és el director del setmanari El Iris de Ciutadella. En Josep és net d'en Josep Al-lés, fundador juntament amb en Francesc de B. Moll d'aquest setmanari l'any 1943. És un setmanari bilingüe de centre regionalista que se reparteix per Menorca. Té 62 subscriptors a Mallorca, 20 a Barcelona i 14 a Còrdova d'Argentina. Tenen impremta pròpia i imprimeixen altres revistes menorquines. Tenen el projecte d'editar el setmanari Maó 2000 a partir de principis de segle.

Fa 2 anys que na Reyes Amil del Marroc regenta la Perruqueria i Estètica Kukes a Ciutadella. A la foto posa ungles de porcellana a na Josefina Fernández. Tlf. 971 383 412

Fa 3 anys que en Tolo Cervera regenta el Bar Look'al a la Plaça del Mercat de Ciutadella. Tlf. 971 385 867

SA CAPOLADORA

"Kul el Watan"

Josep Maria Costa, Conseller d'Interior del Govern, va acabar el seu parlament als joves saharisans acollits a Eivissa amb l'expressió "kul el watan" que equival al "todo por la patria" espanyol.

No està gens malament, no, però també seria d'agrair que els del PSOE no es limitassin a mirar el que passa fora de casa: quan toca analitzar el fet nacional català no mostren cap voluntat d'aconseguir la nostra autodeterminació.

Espanya-Indonèsia

Un cop d'ull a les relacions internacionals ens indica que els espanyols són amics dels turcs, dels serbis... i dels indonesis. Un dels principals subministradors d'armes als genocides indonesos ha estat (amb el PSOE) i és (amb el PP) el govern espanyol.

Autonomia (sic)

No podem veure molts informatius sobre Mallorca al capvespre perquè juga la selecció espanyola de qualsevol cosa.

Seleccions Nacionals

La catalana en conjunt no deixa d'esser un projecte de futur, però els progressistes del Govern ens diuen que la regional balear tampoc és encara menys esperable.

Sempre podrem fer un Mallorca-Alemanya amateur de ping-pong a la Platja de Palma.

Polícia Autonòmica

Sí, però no, que això no és bo per a Espanya (que ho demanin al PSOE).

Amor

Sembla que un senador progressista per Mallorca podria tenir una nora que ha militat a UPB.

L'amor no té fronteres.

Cotxe Oficial

Llueix més que un senador a Madrid (això cau molt enfora i es veu poc) i dona més pocs maldecaps i manco feina.

Ara bé, si a més li apliquen una capa de ziritione ja serà l'hòstia.

Parquet de caoba

Per no desentonar amb el cotxe oficial. Tal vegada Els Verds tenen qualche cosa a dir sobre l'agressió als boscos tropicals.

100.000 Milions

I tots els altres. El PSOE s'ha decidit a reclamar de Madrid (molt bé!) els milions que va prometre el PP si hi havia pacte amb UM, però haurien de recordar que foren ells qui es varen oposar a la transferència del 30% de l'IRPF a les autonomies (sic) i que allà on ells governen han perdut recursos per espanyolistes.

UM-PSM: "Ambigüitat calculada"

L'ambigüitat d'aquests partits fou definida pel catedràtic de dret constitucional de la UIB i vocal del Consell Consultiu de les Illes Balears, segons el qual "Espanya és el resultat d'una expansió [de Castella] i subordinació [de Catalunya, etc]; no és el resultat de cap suma, ja que mai no ha existit un pacte entre nacions iguals i és difícil que pugui produir-se en el futur".

És a dir, o es lluita per la independència o es fa el pallasso per no res.

Vaticà i timor est

Als catòlics ni tocar-los, perquè tanta efusió no la posaren en el cas dels musulmans de Bòsnia o del Kosova.

Estam ben d'acord amb el seu plantejament: intervenció urgent d'una força internacional armada per fer respectar el resultat del referèndum guanyat pels independentistes. Ω

Menorca

PER JOSEP SERRA. PRES. D'ESQUERRA REPUBLICANA-MALLORCA

Tal vegada sigui l'illa més coneguda a fora per tota una sèrie de tòpics que els mateixos menorquins han alimentat de manera excepcional: el formatge, la "pomada", les festes amb cavalls, etc, han estat un bon complement de l'illa amb major equilibri econòmic i mediambiental, d'una terra caracteritzada per la defensa dels propis valors i per l'estima a la pròpia cultura, patrimoni i tradicions.

Ara bé, la meua percepció -basada en l'experiència de set anys de residència- és que una radiografia d'aquestes característiques ajuda a veure els arbres més polits però amaga el bosc.

Menorca no va experimentar el mateix ritme de creixement turístic de Formentera, Eivissa o Mallorca en els setantes i els vuitantes perquè comptava amb una encara sòlida producció ramadera, pelletera i bijutera que, d'altra banda, exigien la reinversió de bona part dels beneficis aconseguits. A la dècada dels 90, de tota manera, els problemes per competir en els mercats exteriors han determinat que un sector important de l'empresariat derivàs els beneficis de l'activitat industrial tradicional cap a l'activitat turística.

Han estat més pocs anys de "balearització" els que ha sofert el territori, a la vegada que l'estructura de la propietat i certes característiques geogràfiques i climàtiques no han facilitat un "boom" urbanístic marcat per la dispersió de noves edificacions arreu de l'illa: les urbanitzacions han destrossat la costa fonamentalment en aquelles zones que presenten un accés fàcil a una platja o a una cala determinada.

La preservació de cala Fustam, cala Mitjaneta o Algaia-rens, posem per cas, ja es pot considerar com un fet irreversible, donat que el moviment ecologista i les actuacions institucionals afavoreixen la valoració d'un model turístic sostenible, aspecte en el qual es compta amb el suport imprescindible dels mateixos empresaris hotelers.

Els empresaris menorquins, bregats en la gestió de les explotacions agropecuàries i industrials, saben molt bé que les tendències protectionistes dels darrers anys tindran uns costos que qualcú haurà de pagar. Saben també que l'opinió pública tendeix

cada cop més a exigir que pagui més qui més consumeix, i tothom sap que els grans usuaris i beneficiaris del territori són els empresaris turístics, especialment els hotelers, per la qual cosa seria raonable que fossin aquests que veiessin reduïts els seus beneficis a partir del pagament d'un cànon per fer front al manteniment del territori en un cert equilibri.

Amb un camí de cavalls previsiblement públic -antigament era fonamentalment d'ús militar- i amb els accessos a les platges verges lliures de peatges, els hotelers veuen com poden millorar l'oferta de territori verge en els seus catàlegs promocionals sense que això els costi ni un duro més, amb l'increment de beneficis que se'n pot derivar a curt termini, però amb el risc -si no s'imposàs una ecotaxa- que d'aquí un parell d'anys hi hagués un important dèficit econòmic derivat dels costos de manteniment d'aquests espais.

Menorca, així, obre camí a la resta d'empresaris hotelers de les altres illes i pot suposar l'exemple més clar de com els turistes paguen per allò que més utilitzen i els negocis se'n beneficien també indirectament. Un ou de tres rovells, perquè aparentment tothom hi surt guanyant: uns tendran més platges verges i més i millor natura en general per poc més de mil pessetones; uns altres podran publicar gratuïtament aquestes millores i els ciutadans en general no hauran de fer cap nova despesa impositiva extraordinària.

L'únic dubte que es planteja, per tant, és quin serà l'impacte ambiental que pugui tenir la massificació de llocs fins ara "poc" -comparativament- transitats. Per on passa molta gent solen passar moltes coses, desagradables la majoria, per la qual cosa no és prou clar si convé optar per l'aïllament i les restriccions al públic de les àrees naturalment més fràgils o bé invertir molts més recursos humans i materials en el seu manteniment i gestió.

D'allò que n'estic segur és que, també en aquest cas, Menorca es veurà des de fora com la impulsora d'una iniciativa amb un èxit rotund. Els menorquins, també com quasi sempre, s'ho miraran amb una mica més d'escepticisme i opinaran en privat que va bé o que no hi va tant com es fa veure. Ω

Com destruir el país valencià

QUIM GIBERT, LLICENCIAT EN PSICOLOGIA PER LA UAB

"Hi ha gent a qui li molesta que es parle, es pense i s'escriga en català. És la mateixa gent a qui li molesta que es parle, es pense i s'escriga."

Assemblea d'Estudiants Nacionalistes.

L'espanyolisme ha pres volada a ran del trist final de Miguel Angel Blanco i del casament de la infanta dels Borbons establerta a Barcelona.

A València, però, l'espanyolisme és el pa de cada dia. Especialment des que Rita Barberà i Eduardo Zaplana controlen les principals institucions valencianes.

Concentracions falangistes a la Facultat de Filologia i d'altres de racistes al barri de Russafa; l'embargament d'un veí no disposat a pagar els rebuts de l'Ajuntament de Benicarló (El baix Maestrat) com a protesta per la manca de la nostra llengua en l'activitat municipal; la invenció del topònim "Eliq" per a designar la ciutat d'Elx (El baix Vinalopó); els intents d'incloure les comarques meridionals valencianes en una regió que englobaria el sud-est espanyol (Múrcia, Albacete, Almeria, Alacant); les propostes de convertir el valencià en llengua optativa; l'absentisme gairebé total de la nostra llengua en els actes litúrgics; la imposició als mitjans de comunicació autonòmics de mots com "pa c'arriba" o "alcançat" amb el pretext que "mi abuelo y la gente de los pueblos lo dice así"; l'avis de bomba mentre se celebraven *Les converses fusterianes* dels Octubre'97... en són només alguns exemples.

20 anys després d'una multitudinària manifestació del 9 d'Octubre en favor de les llibertats democràtiques, Carles Santos no té pels a la llengua davant la realitat actual: "València és la barbàrie, l'agressió constant als catalans. Això s'ha anat creant poc a poc i aquí no s'ha volgut veure fins que tenim el problema davant dels nassos." En aquestes mateixes declaracions a *La Vanguardia* (25.09.97), el pianista de Vinaròs (El baix Maestrat) afegeix: "Fixa't qui mana i com ho fa... València és una ciutat invertebrada, inculta, amb moltes contradiccions i complexos irracionals que afloren amb agressivitat vers tot, sigui Barcelona o Madrid".

València viu entre l'admiració i l'enveja respecte a Barcelona. La ciutat comtal, en canvi, acostuma a exercir el paper de germà gran. Com si els valencians fossin uns caganyus desvalguts que encara parlen la mateixa llengua amb uns trets exòtics. Aleshores, aquest paternalisme català és interpretat sovint com un impuls que no cerca altra cosa que anul·lar el País Valencià en el marc de la nació catalana.

El conflicte lingüístic es troba bàsicament localitzat en el cap i casal d'un país amb 800 anys d'existència, on la nostra llengua -coneguda popularment com a valencià- té un escàs ús social. Els mateixos que satanitzen el catalanisme, utilitzen quotidianament l'espanyol. Ni entre els pocs debats lingüístics, es veuen en cor de fer servir el seu valencià secessionista. Tant l'anticatalanisme d'Unió Valenciana com el dels neofeixistes valencians viu especialment de la crispació d'una llengua que gairebé no parlen, no escriuen i des-

denyen. J.J. Pérez Benlloch, en un altra època director del setmanari *El Temps*, ho considera una foguera de cinisme i misèria intel·lectual de la dreta valenciana. El pinyol del problema, segons l'esmentat periodista, és tant polític com ridícul.

Un estudi aparegut a començaments d'any sota la direcció de Ramon Llopis, sociòleg de la Universitat de València, ratifica la debilitat del sentiment d'identificació entre els valencians, així com un auto-concepte negatiu com a poble. Una sensació d'abandonament i d'indefensió per part de la classe política regna en un important segment de l'electorat valencià. Aquest sector també evidencia que la institució autonòmica exerceix un centralisme emmarcat, la qual cosa genera frustració i desconfiança envers el futur. Per a Llopis, les bases d'aquesta radiografia rau en una barreja d'indiferència i fatalisme. A la pràctica, aquesta situació es manifesta en conformisme -que ell anomena "meninfotisme"- i desvertebració social. Sense anar més lluny, la meitat dels valencians s'identifiquen més amb la capital que amb el conjunt de les comarques de l'antic regne de València.

Un coneixement profund i una bona compenetració amb l'àmbit territorial, són dos requisits importants per tal d'aconseguir viure el país amb respecte i estima, segons apunta el doctor Corbella en el llibre *Por de silenci*.

Tant entre el nacionalisme espanyol del PP com en el blaverisme han aparegut les primeres esquerdes. És el cas d'un regidor de Carcaixent (La Ribera Alta), a les files d'Unió Valenciana, que ha reclamat la immediata restitució de la freqüència de TV3 a tota la comarca. Paral·lelament, un regidor popular de Bellreguard (La Safor) ha proposat al ple municipal la substitució de la retolació de diferents indrets de la vila amb referències a Espanya per d'altres amb denominacions més locals i entranyables.

Ahora, el dinamitzador cultural Eli-seu Climent assenyalava al *Levante* (18.05.97): "Tot i que no ho vam fer públic per evitar represàlies, la manifestació del Bloc de Progrés del maig de fa dos anys fou convocada per més de 300 regidors del PP, molts dels quals hi acudiren."

D'altra banda, la demanda de classes en la nostra llengua creix any rera any a la Universitat de València. En algunes carreres més del 40% de l'alumnat han triat els professors que imparteixen en català. Paral·lelament, des de fa alguns cursos ja s'han llicenciat les primeres generacions d'universitaris formats en llengua catalana, procedents tant de la ciutat de València com de les comarques. Amb l'objecte de cobrir aquesta demanda lingüística en procés d'expansió, la universitat facilita els mitjans perquè en quatre anys el professorat no tingui cap inconvenient per a poder integrar-se en la docència en les dues llengües cooficials al País Valencià. Ω

Dites relacionades amb la lluna (III)

- 94) Lluna i pluja viva, bons per l'oliva.
- 95) Lluna lluent al foc un altre sarment.
- 96) Lluna lluent, fred i vent.
- 97) Lluna lluent, poc peix i molt vent.
- 98) Lluna lluent, sequedat o vent.
- 99) Lluna marinera, aigua al darrera.
- 100) Lluna minvant, llinatge semblant.
- 101) Lluna minvant, part semblant.
- 102) Lluna morta aigua porta.
- 103) Lluna morta poc peix porta.
- 104) Lluna morta, llevant a la porta.
- 105) Lluna naixent vermellosa, ventada grossa.
- 106) Lluna nova amb torbonada, trenta dies mullada.
- 107) Lluna nova de febrer, primer diumenge de quaresma.
- 108) Lluna nova de gener molta pluja duu al darrer.
- 109) Lluna nova en dijous no val tres sous.
- 110) Lluna nova en dimarts gras, molts tons al "detràs".
- 111) Lluna nova en dimecres, boira i tempestes.
- 112) Lluna nova en dimecres, pluges desfetes.
- 113) Lluna nova en divendres, lluna de cendres.
- 114) Lluna nova i brillant, bon temps pel davant.
- 115) Lluna nova tapada, aigua rajada.
- 116) Lluna nova tombada, quaranta dies remullada.
- 117) Lluna nova tronada, tota mullada.
- 118) Lluna nova vermellosa, plujosa o ventosa.
- 119) Lluna nova vés-hi amb un cove; lluna vella, vés-hi amb una cistella.
- 120) Lluna nova voltada, trenta dies mullada.
- 121) Lluna nova, peix al cove.
- 122) Lluna nova, vés-hi amb un cove.
- 123) Lluna pel gener, l'amor primer.
- 124) Lluna penjada, mariner de vetlla.
- 125) Lluna plana, vent o aigua.
- 126) Lluna plena aigua mena.
- 127) Lluna plena en dilluns, ventura a munts.
- 128) Lluna plena ennuvolada, abans de vuit dies mullada.
- 129) Lluna plena es menja els núvols.
- 130) Lluna plena la mar remena.
- 131) Lluna plena poc aire mena.
- 132) Lluna plena, porta nena.
- 133) Lluna que en néixer es tapa, mariner agafa la capa.
- 134) Lluna que gira en dimarts, d'una gota en fa un mar.
- 135) Lluna que porti estrella, no et fiïs d'ella.
- 136) Lluna roent, secada o vent.
- 137) Lluna rogent, pluja o vent.
- 138) Lluna roja d'abril porta gran perill.
- 139) Lluna roja de novembre se'n duu tota la sembra.
- 140) Lluna roja el vent remou.
- 141) Lluna roja, gelada forta.
- 142) Lluna roja, molts vents porta.
- 143) Lluna roja, peix a la clotja.

Fa 25 anys que en Llorenç Taltavull regenta un lloc de venda de fruites i verdures al Mercat Municipal de Ciutadella. Tlf. 971 382 844

Fa un any que na Joana Roger ha obert la Botiga de Moda J.R. a Ciutadella. Tlf. 971 481 859

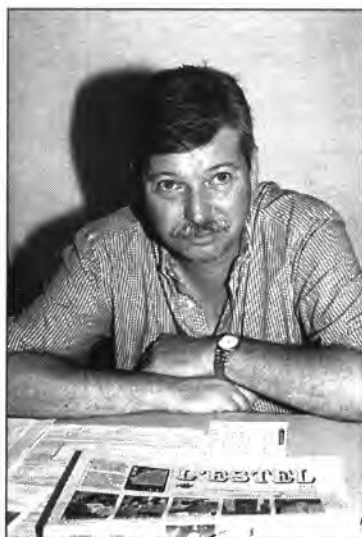

Fa 20 anys que en Josep Casanoves i na Pilar Salvador regenten la Merceria Casanoves a Ciutadella. Tlf. 971 380 534

Fa 9 anys que na Xisca Llebrès regenta la sabateria Cas Quentus a Ciutadella. Tl. 971 381 196

Fa un any que en Miquel Dagés regenta la Immobiliària i Agència d'assegurances Dagés a Ciutadella de Menorca. Tlf. 971 481 783

Fa 30 anys que n'Antoni Sastre regenta la Carnisseria Sastre al Mercat de Ciutadella. En Toni és aficionat a la pesca. Tlf. 971 481 638

Fa 11 anys que n'André Cousin de la Bretanya regenta la botiga de joguets Eina a Ciutadella. Tlf. 971 384 032

Fa 30 anys que en Biel Pasqual de Muro regenta el Restaurant Sa Guitarra a Ciutadella. Despatxa la cuina mallorquina i menorquina. Se menja per una mitjana de 5.000 pts. Tlf. 971 381 355

Ecotaxes

LLISTA D'ESQUERRA REPUBLICANA (ERC) A L'AJUNTAMENT DE PALMA (mfrau@maptel.es)

Les declaracions de part del sector hotelier mallorquí ens deixen perplexos: segons la CAEB, es mostren majoritàriament en contra de l'anomenada ecotaxa, un impost que hauria de gravar a tots els turistes, els beneficis del qual servirien per a la restauració i conservació d'àrees naturals. Aquells que viuen del turisme, aquells que en treuen la tallada més grossa, estan demostrant ben poca sensibilitat cap al manteniment del medi natural illenc.

No en tenen prou d'espantar el paisatge amb la contaminació visual dels grans blocs de ciment. A més, tant se'ls en fum si a l'illa hi resta un metre quadrat sense asfaltar.

Això ens porta a una reflexió força important: és evident que no estam desenvolupant un turisme sostenible, que a curt o llarg termini acabarem amb els recursos naturals si no hi posam remei. Ara, en què ens està beneficiant realment el turisme? Qui és qui en el repar-

timent dels sucosos ingressos pel turisme? Són imparcials els nostres polítics a l'hora de protegir o afavorir determinades empreses del sector?

Ningú no pot negar que el turisme ha portat a les Illes alguns aspectes positius ben obvis. Gràcies al turisme s'ha produït una modernització i desenvolupament de la societat illenca. S'ha generat ocupació, ha augmentat el nivell cultural i la riquesa. No obstant això, també del turisme, o més aviat de la seva mala gestió, se n'han derivat greus problemes irresolts.

S'ha urbanitzat a tort i a dret sense fer esment a la conservació de l'entorn. Enllepolits per uns doblers fàcils, molts empresaris han explotat la gallina dels ous d'or fins a empobrir-la definitivament. En canvi, ni el sector privat ni el sector públic s'ha preocupat abastament per les infraestructures creades a l'illa. Vivim en un país on tot està pensat de cara al turista, un país de façana, maco per

mostrar, però els serveis mínims del qual no funcionen correctament. Pujau a un autobús de línia que vagi a un poble no turístic i comparau-lo amb un autocar turístic normal.

Visitau els camps de golf i després feis una volta pels penosos parcs públics urbans. A Mallorca ens hem venut fins al cendrer, per fer diners.

Tant se val si aquells que hi vivim tot l'any tenim una ciutat poc acollidora, una educació o una sanitat precàries. El turisme també ha estat una de les claus de la nostra desculturalització, a la qual hi ha contribuït de bon grat l'espanyolisme de sempre. Quina imatge de la nostra cultura capta qualsevol dels milers de visitants de l'estiu eivissenc? Quina informació sobre la nostra realitat cultural apareix a les guies i mapes turístics? Quantes oportunitats té el turista d'entrar en contacte amb la cultura i la gent del país, si no és mitjançant una sèrie d'estereotips prefabricats, capaços de barrejar barrets mexicans, sangries i curses de braus amb parados, sobrassades i ensaïmades, en un còctel tan absurd com poc representatiu de la nostra realitat?

D'altra banda, bona part de la societat illenca dona per fet que el monocultiu turístic és

quelcom d'inevitable, i fins i tot un assumpte positiu. Tothom sap que, parlant de turisme, un simple i sobtat encariment del petroli, un petit rumor negatiu, una crisi de salut pública, o bé toquem fusta- qualsevol accident greu, poden escombrar l'èxit promocional del país i fer que, en dos mesos, els tours operators desviïn personal cap a Grècia, Itàlia o Tunísia. Hem de restaurar la producció agrària i, sobretot, invertir de manera realista en la promoció de noves tecnologies i telecomunicacions, que ens facin un país competitiu i modern, no una mena de parc d'atraccions barat per anar a beure-hi cervesa.

Necessitam una ecotaxa? Certament, però també ens cal fer un pensament i reestructurar l'enfocament del nostre sector turístic. Tenim la sort de comptar amb una escola de turisme de primera línia. Posem les decisions en mans dels experts i no de polítics corruptes d'obscurs interessos.

Oposem-nos clarament a l'insidiós intervencionisme de l'estat espanyol, que té agafades les Balears i Pitiüses com al seu feu i propietat, un lloc al qual pot sagnar sense haver d'invertir-hi un real. No volem ser més el poal del fons de ningú. Ω

Emblemes i treball quotidià

BERNAT JOAN I MARI.
PRES. D'ESQUERRA REPUBLICANA-ILLES BALEARS I PITIÜSES

Avui dia la política ha esdevengut brutalment mediàtica, i, en canvi, cada dia s'està allunyant més de la resolució dels problemes que realment afecten la gent. Per què? Probablement per dues perversions: per una banda, per la influència que exerceixen els mitjans de comunicació tant sobre la població com sobre la classe política (influència que moltes vegades resulta distorsionadora); per l'altra, pel fet que molt sovint allò que predomina en les persones que ostenten càrrecs públics no és la voluntat de servir el bé comú, sinó de servir-se a si mateixos de formes diverses (de vegades, obtenint-ne beneficis directes o indirectes; d'altres, senzillament, atiant la pròpia vanitat).

És per això que els temes que acaben esdevenint emblemàtics, de mica en mica, ocupen la major part de les pàgines dels diaris, o dels minuts dels noticiaris radiofònics i televisius i, en canvi, els temes quotidians van desapareixent paulatinament d'aquests àmbits. Allò que

marca la presència o no d'una qüestió o d'una altra sol ser, ni més ni menys, la rendibilitat mediàtica. Allò que resulta rendible davant els mitjans de comunicació de masses, s'explota. Allò que no es pot explotar mediàticament, es deixa sistemàticament de banda.

Precisament perquè les coses funcionen d'aquesta manera, els emblemes ecologistes solen servir per fer, de rebot, mal al propi medi ambient. M'explicaré: l'ecologisme-transversal a tota l'esquerra ha viscut a les nostres illes de grans lluites emblemàtiques. La defensa de ses Salines, de la Pedrera (a Formentera) o de Cala d'Hort, més recentment, ha aglutinat els esforços de sectors molt diferents i de gran part de la ciutadania de les illes Pitiüses. L'atenció de bona part de la gent, doncs, ha estat enfocada en casos molt concrets, que, d'altra banda, requerien un gran esforç i la implicació de sectors molt nombrosos de la nostra societat. D'això no en dubtam, ni ho discutirem des d'aquesta

tribuna. Les coses són com són. Ara bé, aquest enfocament exclusiu pot ser pernicios, perquè, mentre se centren esforços en la defensa d'aquests enclavaments, es poden fer petites barbaritats per molts de cantons diferents. Mentre tota la població estava pendent de la protecció de ses Salines s'anava desenvolupant una xarxa de carreteres i de camins asfaltats que omplien l'illa d'aquest conegut material, de poca acceptabilitat mediambiental. Mentre la gent se centrava en la defensa de Cala d'Hort -on hi havia (i hi ha) el projecte de construir-hi un camp de golf, en aquesta illa eixuta i òrfena de pluja-, les grues creixien com a bolets per tot arreu, al voltant dels nuclis urbans ja existents i de nuclis nous en vertiginosa expansió.

Aquests darrers dies ha estat notícia central en els mitjans de comunicació, a Eivissa, la qüestió de la urbanització de Benirràs (projectada i ja començada a posar en marxa). Tot el món ecologista insular s'hi ha pronunciat clarament en contra, així

com el Pacte Progressista, que governa al Consell. Res a dir-hi. Es tracta d'una reacció de pura coherència amb allò que s'havia programat i que va permetre de guanyar les passades eleccions autonòmiques. Ara bé, mentre l'atenció pública es focalitza en aquest cas concret, una depuradora de l'IBASAN està vessant de manera continuada matèries fecals a la zona del Port de Sant Miquel, a Balançat. Amb aquest vessament hi ha el perill que l'aigua d'uns quants pous d'aquella vall -de la poca aigua no salinitzada que queda en el litoral eivissenc- es converteixi en aigua contaminada. Amb l'escassetat d'aigua que tenim en aquestes illes!

El tema m'ho conta una persona que coneix bé la zona i que està preocupada per aquest embrutament lamentable -no ha semblat despertar un interès gaire accentuat per part de les autoritats responsables. No deu ser perquè forma part d'aquest dia a dia que han de recuperar els governants? No li deu mancar rendibilitat mediàtica? No deu refredar l'interès les escasses possibilitats de transformar-se en una foto als diaris locals?

Són preguntes que només poden corroborar o desmentir els fets. I a aquests fets ens atenem. Ω

L'esperit republicà En lloc de llum, donen fum. En Sebastià Serra com a exemple

EN JOAN QUETGLES, PROFESSOR DE FILOSOFIA

L'article d'En Sebastià Serra i Busquets, "La candidatura d'un mallorquí a premi Nobel de la Pau: Solidaritat amb els que pateixen a l'Àfrica Negra", DBalears, 10.9.99, ocuparia un lloc destacat dins una antologia de la perversió del que és el discurs clàssic de l'esquerra (amb l'aparença d'esquerres, fa un discurs a favor d'un projecte de la dreta). En lloc de donar llum no fa sinó crear cortines de fum en suport d'una mala causa, d'una causa que, si de cas, hauria de ser de la dreta. Presenta la defensa d'una causa de la dreta (i de la dreta més reaccionària, podem dir); fa una crida en suport d'En Juan (Joan) Carrero Saralegui com a candidat al Premi Nobel de la Pau. I ho fa com a portaveu oficial del PSM, partit que es declara d'esquerres, socialista i progressista. Per afegit, En Serra aporta el prestigi d'ésser professor d'Història Contemporània de la UIB. (Si En S. Serra hagués estat un intel·lectual independent, jo segurament no hagués fet aquest escrit). El divendres matí surt la crida d'En Sebastià Serra; i al vespre, En Pere Sampol i altres dirigents del PSM són comensals distingits al sopar de Marratxí per a presentar la campanya en favor de la candidatura d'En Juan Carrero. Anaven de bracet amb la delegada del Govern de N'Aznar, Na Catalina Cirer i del vicari general catòlic, N'Andreu Genovart.

Facem l'anàlisi a l'escrit. De bon començament, sense manies, tranquil·lament, En Serra engega la seva fumera ben espessa. I, així, ens fa saber que "Existeix a Mallorca una rellevant tradició de solidaritat amb l'Àfrica Negra a partir de finals dels anys cinquanta, quan amplis grups de persones de l'Església catòlica anaven a missions. Aquestes actuacions continuen avui en dia amb importants projectes solidaris". A la Mallorca dels miserables anys cinquanta no hi havia ni hi podia haver cap mena de solidaritat per què no hi havia cap espai de llibertat. La solidaritat només es pot donar entre ciutadans lliures. L'expressió "solidaritat" és d'origen republicà; és la versió actualitzada de la famosa "fraternité" de la Revolució Francesa. És voler escampar un bon fum fer equivalent la solidaritat republicana amb una activitat reaccionària com són les missions catòliques.

Com s'atreveix En Serra, a parlar de solidaritat a una època de barbàrie franquista. Solidaritat de l'Església catòlica? No ho ha sigut mai solidària aquesta institució. Als anys cinquanta, l'Església era el principal instrument de domini ideològic del Règim. Es vivia encara en una etapa dura d'exaltació del "nacional-catolicismo español". Encara hi havia un bon pilot de frares feixistes que volien imposar "la misión de España en el mundo", que consistia "en defender i propagar (a tot el món) los valores espirituales, principalmente los católicos". El programa de l'Església era reaccionari, totalitari (aquesta és la paraula

la: eren totalitaris aquells frares, i no solidaris). Bé, amb això que estic dient no descobres res de nou; és prou conegut per la gent de l'esquerra.

En Serra continua amagant la realitat i escampant fum. No explica quin tipus d'organització és aquesta entitat - Fundació s'Olivar d'Estellencs - que presideix En Juan Carrero des de 1993. Amb la finalitat, diu En Serra, "de fomentar l'espiritualitat (?)", la solidaritat i l'ecologia(?). Hem de pensar que "fomentar l'espiritualitat" a Burundi, vg., deu voler dir augmentar el poder de les missions catòliques. Tal vegada es tracta d'aconseguir l'aportació de gent laica que treballi per a les missions.

Sense explicar quins tipus d'activitats concretes feien aquests nous missioners, En Serra ens sorprèn, amb un salt espectacular i enigmàtic. Diu que En Carrero, des del 93, "es dedicà a denunciar el bloqueig informatiu - a més d'una evident manipulació informativa - i polític que existia sobre el conflicte en la zona dels Grans Llacs africans". És fantàstic! El lector resta amb els ulls que li fan voltes. Les preguntes salten sense aturall: quin bloqueig? Quina és la informació que es bloqueja? Qui són els qui bloquegen? Què passava i a on? I En Carrero on era? I què vol dir "denunciar el bloqueig informatiu"?

Semblaria que En Serra hauria de donar al lector qualche lloc on aferrar-se, però el que fa es diluir encara més la imprecisió. Diu En Serra: "Burundi, Rwanda, Zaire i Uganda concentren la tragèdia de la fam, de les matances interètniques i els desplaçaments

massius de refugiats. Precisament, Joan Carrero s'ha destacat per participar en algunes accions, per denunciar el genocidi que es viu en aquesta regió". Embolica que fa fort! No; Uganda va restar al marge del conflicte. "Matances interètniques", diu. "Matances", en plural, amaga la realitat de l'autèntic genocidi; hi va haver el genocidi més bestial de la història de l'Àfrica: el que va seguir al intent de cop d'Estat a Rwanda, a l'any 94. Mig milió de tutsis i altre mig milió d'hutus foren assassinats per les milícies colpistes hutus. Jo no poso mà a una informació privilegiada o sectària; els fets són prou coneguts; basta veure la informació de la GEC: "Els paramilitars propers a l'MRN (hutu) es llançaren a eliminar l'oposició tutsi i els enfrontaments desembocaren en un genocidi contra els tutsis, que els cascs blaus observaven impotents. Aprofitant la situació de caos, el Front Patriòtic Rwandès (tutsi) obtingué el control de la major part del territori; molts d'hutus, tement les represàlies dels tutsis, s'exiliaren al Zaire, Tanzània o Burundi. El mateix 1994 l'FPR establí un govern d'unitat nacional..., del qual en fou exclòs l'MRN per les seves responsabilitats en el genocidi. La prioritat del nou govern fou la reconstrucció del país, objectiu que anà assolint gràcies als ajuts exteriors i a la bona coordinació de les autoritats. L'FPR intentà bloquejar el retorn dels exiliats, tement que els radicals hutus tornessin a les armes. Però els hutus fugits al Zaire hostilitzaven les tropes rwandeses des de les seves bases als camps de refugiats. Per això, el govern rwandès

donà suport, el 1996, a la guerrilla zaireesa dels banyamulengues (tutsis), que aconseguí escombrar l'exèrcit mobutista i forçà els refugiats a tornar a Rwanda..."

Els fets són prou coneguts. Al meu parer, els qui intenten manipular la informació són els francesos i l'Església catòlica. Pens que En Juan Carrero no és sinó un missus (un missatger) de l'estratègia romana a l'Àfrica (Constatem, segons la premsa, que En Carrero té un "mentor espiritual" que és el frare En Miquel Suau). Els francesos i l'Església catòlica no accepten la seva derrota a la Regió dels Grans Llacs. Continuen essent una greu amenaça per als governs controlats per l'ètnia tutsi: Uganda, Rwanda, Burundi i l'Est del Congo. En Carrero, el 96, no demanava la pau, sinó la intervenció armada internacional contra el govern de Rwanda (en nom de la democràcia!). Vaja! En Carrero i el Papa volien la democràcia a Rwanda, però varen callar com a morts durant els trenta anys de dictadura d'En Mobutu al Congo.

Són ells els qui amaguen la informació, i els qui no diuen quines són les seves intencions. El Govern francès, els missioners catòlics, En Juan Carrero han estat en tot moment contra el projecte nacionalista dels tutsis. Al meu entendre, el motiu d'aquesta animadversió és per què el projecte de reconstrucció nacional tutsi mira cap a l'àrea anglofona i en demanda del suport nord-americà. Per als francesos, l'intent d'un país de defugir la francofonia ja és motiu més que suficient per posar en marxa el seu terrorisme d'Estat. Als missioners catòlics el creixement de la influència anglosaxona els espanta. Els missioners catòlics són frares i monges; i a les àrees anglo-saxones, amb la Reforma luterana, es varen tancar tots els convents. Q

Fa 12 anys que en Josep Monjo regenta la Joieria Carles Monjo a Ciutadella. Tlf. 971 382 346

Josep Pons Fraga és el director del setmanari La Veu de Menorca, una revista que darrerament aposta pel català. En Josep també és el corresponsal a les Balears de Diari Avui, corresponsal a Menorca del Dia del Mundo i no se quantes coses més. A la foto amb el redactor Miquel Ruiz i el dissenyador Albert Urta. Aquesta publicació se distribueix amb el El Dia del Mundo a Menorca. Tlf. 971 481 580

Fa un any que en Miquel Caballo i la seva dona Isabel Moya regenten el Restaurant La Fontana de Trevi a la Platja de Santa Galdana. També regenten el Xiringuito Miquel a la platja. Tlf. 971 154 502

Fa 4 anys que els germans Ruz regenten el Bar can Ruz a Ciutadella. Aquest local és la Penya del Reial Madrid. Tlf. 971 482 610

Dites relacionades amb el vi

Camises on no hi ha lli i borratxos on no hi ha vi.
Cànem de vores, vi de malloles, blat de contravent es paga bé i lleialment.
Cara vermella, cara de vi.
Carabassa sense vi, ni és carabassa ni carabací.
Carbassa sense vi, digueu-li fusta.
Cargols sense vi, no vull per a mi.
Cargols, peres i meló, volen vi felló.
Cargols, peres i pebrot volen vi ben fort.
Carn d'un dia, pa de dos, vi d'un any, salut per tot l'any.
Carn de llebre, de moltó i de bou, sense vi al ventre no es cou.
Carn fa carn i vi fa sang.
Carn fa carn, pa fa panxa i el vi mena la dansa.
Carn i vi fan de bon pair.
Càrrega de vi, quatre de blat, no està mal pagat.
Cartes, daus, dones i vi, al ric fan tornar mesquí.
Cartes, dones i vi treuen l'home de sí.
Cartes, dones i vi... mal camí!
Cartes, dones, daus i vi fan tornar el ric mesquí.
Casa que no hi ha pa fa plorar i la que no hi ha vi fa morir.
Casar la minyona i vendre el vi de bona hora, l'afer és bona.
Casarà ta filla i vendrà el vi si ho vol et teu veí.
Celler, que ressona, el vi se n'adona.
Com més pa i més vi al celler més bruixes pel carrer.
Com més vi més doctes.
Comerciant de vi, comerciant mesquí.
Consell de caputxí: no mengis sense vi.
Consells amb vi tenen mal fi.
Darrera cada mossegada, una tirada fóra massa vinada, però darrera de cada tres, bo beure vi és.
Darrera d'un ou begut o dur, vi pur.
Darrera de la carn, bon vi i bon trago.
Darrera de la carn, bon vi i si és porc encara més fort. Q

Déu i els miserables humans (i II)

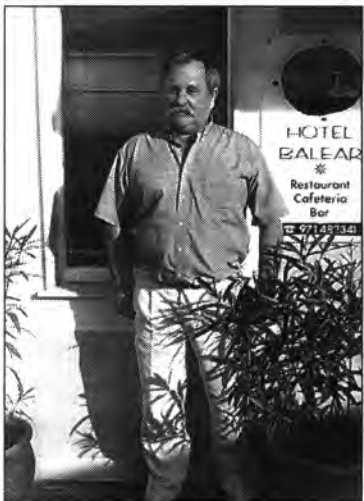
RECULL DE RICARD COLOM

Fa un any que n'Antoni Serra és l'encarregat de la Immobiliària Armengol a Ciutadella. La central és a Comarruga (Tarragona). Tenen oficines a Maó i a Fornells. A la foto amb les empleades Núria i Nàdia. Tlf. 971 482 500

Fa 23 anys que la família Benejam-Taltavull regenta la Perruqueria Guillem a Ciutadella. Tlf. 971 481 752

Fa 3 mesos que en Bernat Casanoves regenta l'Hotel Balear d'una estrella a la carretera de Maó dins Ciutadella. 28 llits. Tlf. 971482 341 Fax 971 482 557.

Fa 4 anys que en Toni Bosch és el secretari d'organització d'UGT de Menorca. És de la rama del calçat. Està alliberat pel sindicat i la seva feina és la defensa dels drets socials i econòmics dels treballadors de Ciutadella. Tlf. 971 382 786

"Qualsevol nació que vulgui assegurar la seva durada i demostrar el seu dret a l'existència ha de descansar sobre una base religiosa".

(Otto Eduard Leopold von Bismark-Schönhausen, príncep alemany i estadista prussià, excel·lent geopolític de la unitat alemanya, esclafà la nostra enemiga França, 1815-1898).

"Déu s'aparegué com va voler i com fou útil a cadascun dels sants i dels sacerdots; així, d'una manera a Abraham i d'una altra a Isaac i a Jacob...".

((150 capítols sobre la perfecció de l'Esperit", Macari d'Egipte, s. IV-V, a la "Filocalia", gran llibre de l'espiritualitat ortodoxa-oriental).

"La crida (a la fe) no és pas per pels nostres mèrits, sinó per la benvolença de Déu".

"Si tems Déu i ço per ser pecador. On podràs amagar-te'n? On et ficaràs? Que pots fer? Vols fugir? Llença't en sos braços. Vols defugir sa ira. Arrecera't, calma't, en Ell.

(Sant Agustí, bisbe de l'actual Bona, N.E. d'Algèria, nat a Numínia, 354-430).

"Llur fi serà la perdició, llur déu és el ventre, i posen llur glòria en les parts vergonyoses. Sols aprecien coses materials".

(Filipenses 3:19)

"El nostre Déu és un foc devorador"

(Hebreus 12:29).

"Si cap de vosaltres és mancat de saviesa, que en demani a Déu, qui reparteix a tothom amb les mans plenes, sense cap retret, li la concedirà".

(Jaume 1:5).

Atansea-vos a Déu, i Déu se us atansarà".

(Jaume 4:8).

"Qui no estima desconeix Déu, car Déu és amor".

"Un parell de castes de persones coneixen un sol Déu: les qui tenen un cor humiliat... amb diversos graus d'enteniment; i els qui tenen prou enteniment com per albirar veritat...".

"Hi ha tres menes de gent: les qui serveixen Déu, després d'haver-lo trobat; les qui es dediquen a cercar-lo sense haver-lo pas trobat; i les qui viuen sense cercar Déu ni haver-lo trobat: Les primeres són raonables i sortoses; les darreres, folles i dissortades; les d'enmig dissortades i raonables".

"El cristianisme és estrany: ordena l'home de reconèixer-se vil i de semblar-se a Déu. Sens un tal contrapès, aquest enlairament el faria horriblement va; o aquell rebaixament, horriblement abjecte".

(Blasi Pascal, 1623-62, savi occità, a "Pensaments")

"Allò que és la llum per als qui veuen i són vists, Déu ho és per als qui entenen i són entesos".

2:29

"La impassibilitat és l'absència de moviment de l'ànima cap a al maldat; obtenir-la és impossible sense la misericòrdia de Déu" (1:40)

(Talasi de Líbia, s. VII, "Centúries" dins la "Filocalia")

"La dona adora l'home igual que l'home adora Déu; per a demanar-li quelcom tots els dies".

(E. Jardiel Poncela, 1901-1952, autor còmic foraster).

"La Providència ajuda els qui ajuden el proïsme". (Joseph Rudyard Kipling, 1865-1936, escriptor anglo-hindú).

"Sabia que hom no pot estar bé amb el món si no és sacrificant el seu déu interior. "per a salvar la part d'afora cal fer malbé la part d'adins, però en aquesta qüestió no puc arribar a decidir-me". Deia: "Qui vulgui fer res per

l'altri ha de mirar de no deixar-se'n aclaparar".

(Robert d'Harcourt, 1881-1965, comte i escriptor francès).

"Allò que Déu pretén és de fer-nos déus per participació, mentre que Ell l'és per natura, com el foc torna foc totes les coses".

"Gran mal és el tenir més ull per als béns de Déu que no pas per al mateix Déu".

("Punts d'amor", Sant Joan de la Creu, 1542-1591, Andújar, presoner de la Inquisició espanyola durant el regnat de Felip II).

"la nostra cultura està sens dubte caracteritzada per l'oposició entre dues posicions: aquella que interpreta les religions com a metàfores del món humà i aquella que a la llum de la revelació percep el món com a símbol de Déu i del seu futur".

(Joan Maragall i Gorina, 1860-1911, escriptor i poeta català).

"Allò diví rau en l'humà".

(Josep Martí, independentista cubà fill de valencians de Benimaclet, poeta i pintor, 1853-1895).

"Vosaltres sou déus, i tots vosaltres fills de l'Altíssim".

(Psalm 82:6).

"Jesús els respongué: "Per ventura no és escrit en al llei vostra: Jo duguí, sou déus?..."(Joan 10:34).

"Sanabal-lat i Gòsem i Tobies, els guaites d'enllà del riu, vigilen els murs caiguts, el temple del meu Déu sense càntics. Habiten en sepulcres, Entenebrits, mirant-nos Dintre nostre, en un somni Que no retorna l'alba".

("El Governador, Mrs Death", de Salvador Espriu, poeta nacional de la resistència catalana contra la terrorista Dictadura de Franco, agnòstic i bon coneixedor de la Bíblia, 1913-1986).

"Si vols atènyer Déu, hi ha un

parell de coses que has de menester de saber. La primera és que tots els esforços per abastar-lo no serveixen de res.

-I la segona?

-Que has d'actuar som si no sabessis la primera".

de Mello, "qui pot fer resplendir l'alba?", 1985, l'Índia).

"La vera preocupació de la religió no és la religió, sinó la vida. El do de Déu en el Crit no és per l'Església, sinó per a tothom, i l'Església és enviada no pas a si mateixa, sinó al món".

(Reuel L. Hoew).

"...aquests sants entraven en una relació molt més activa (i -o- així mateix amb un cercle molt més ample) que la que haurien tingut i haguessin romàs "al món" i passat llur vida en cap ocupació secular. Des de llur vida apartada, influïren en el món més que no l'emperador de la seva capital estant, car llur recerca de la comunió amb Déu era una manera d'acció social que commovia llur proïsme més vigorosament que no qualsevol servei secular en el plànol polític... Un dels trets destacats de l'ascetisme bizantí primerenc fou la seva passió per la justícia social i la seva defensa dels pobres i dels oprimits". (Estudi de la Història", Arnold J. Toynbee, 1889-1975, el major historiador del segle XX).

"Potser el nostre paper en aquest planeta no sia lloar Déu sinó crear-lo".

(Arthur C. Clarke, nat el 1917, autor britànic de ciència-ficció i pedòfil).

"L'home ha inventat Déu sols per poder viure sense matar-se".

(Fiodor Dostoievski, 1921-1881, escriptor rus).

"Si Déu no existia, caldria inventar-lo".

(Francois Marie Aruet Voltaire, 1694-1778, filòsof nacionalista francès). Ω

Democràcia i llibertat

Usualment entenem que la democràcia és el govern de la majoria. D'antuvi pot semblar lògic que aquesta governi i que les minories -i més si estan minoritzades- s'hi sotmetin. Fóra bo entendre, però, que la veritable democràcia es caracteritza sempre per un respecte escrupulós de les minories per part de la majoria.

Veiem, tanmateix, a les portes del segle XXIè, que estats com el francès, l'espanyol, l'italià o el britànic, mantenen encara una política dita *democràtica* clarament ominosa. De fet, tots els governs que fins ara han estat, representants d'aquells estats

jacobins suara esmentats, han imposat sempre llur joc... democràtic per a reivindicar qualsevol projecte polític. És el joc democràtic del més fort, del qui posseeix l'autoritat per a mobilitzar els enèrgics cossos policíacs i de l'exercit en defensa d'una suposada *integritat territorial*.

Així doncs, aquestes *democràcies* no proporcionen els mínims ressorts legals que garanteixin la possibilitat jurídica de l'autodeterminació a un poble sotmès i nacionalment diferenciat, que la Carta de la ONU, d'altra banda, sí reconeix, per bé que d'una manera més aviat tàcita. Tenia raó **Rousseau** quan

apuntà que la democràcia esdevé impracticable en els grans estats generats per tendències colonitzadores i que, en conseqüència, s'hauria de configurar (la democràcia) en unitats polítiques més reduïdes.

Fet i debatut, ¿no seria una injustícia i una perversió del principis democràtics que una democràcia teòrica prohibeixi o tan sols deslegitimi l'exercici d'un dels drets fonamentals del les col·lectivitats humanes com és el **dret d'autodeterminació** dels pobles, ja sia mitjançant una constitució o, en darrer terme, *manu militari*? Altrament, les actituds intransigents, les obses-

sions irrenunciabls i les vocacions imperialistes s'afanyen a ser encabides en una suposada *necessària convivència democràtica*, feta a mesura dels nacionalismes exacerbats d'inspiració jacobina, d'aquells que -fort i no et moguis- senten una mena de *obligació ineludible de defender la voluntat de la majoria de les ciutadanos* (ja sabem bé per on passa aquesta *obligació ineludible*). La pregunta és: té això res a veure amb la democràcia? Segui quina sigui la resposta, no deixarà de ser tota una ironia. Ω

Andreu Salom i Mir

E L V E L D E M A I A

Espanyant

PERE GRI

Feia quinze dies que en Fructuós ho meditava, ja que una força major l'empenyia de manera irremissible a cercar el sistema que permetés espanyar Espanya d'una vegada per totes. Però el primer de tot era aconseguir que catalans i bascos unissin les seves forces, cosa gens fàcil d'aconseguir, perquè dècades de terrorisme a un dels dos futurs estats ho havien fet malbé, i per afegit, les incursions d'ETÀ en territori català ho acabaren de desbaratar.

Pensava que no es deixaria convèncer per les feres d'Euskal Herritarroc, encara que sabia que segurament hauria de tenir diverses entrevistes amb ells o directament amb els etarres.

Em veig amb coratge de convèncer-los de que triïn la via pacífica, quelcom que no han pogut aconseguir les nombroses associacions per la no-violència que hi ha allà, resolt.

Sabeu que en Fructuós té una arma màgica, el tros d'hai-

xix vermell que no s'acaba mai, i que és capaç de convèncer a tot crispo fins i tot de que la mare de Déu nom Joana.

Doncs així, pensant que havia de fer servir aquella meravella de droga que li havien proporcionat, fou com es començaren a resoldre molts dels seus dubtes, la qual cosa obria la via per la desitjada independència de les dues nacions encara oprímides.

Estava tot sol al seu pis i decidí embolicar un porro. Se n'anà al rellotge, l'obrí, agafà la xocolata i començà la tasca, pensant que hi havia de posar una pedra ben grossa, sense por, perquè tothom sap que l'haixix no mata de sobredosi.

Agafà un cec d'aquells que fan història, i de cop, el seu pis li semblà com si s'hagués convertit en el Palau de Pedrades. Ho havien fet les bruixes, ja que en aquells moments començaven els primers contactes d'en Fructuós Llabrés amb la organització ETA, de cara a destruir l'estructura política de l'Estat espanyol, i calia un escenari adequat.

Sentí una veu que deia: -

Som n'Urrusolo Sistiaga, estic encantat de conèixer-te, tu faràs un gran servei a la nostra causa. Gora en Fructuós.

Gora, gora, gora, ta mare, ja he dit que no m'agrada ETA, no estic d'acord amb els vostres mètodes d'agressió, contestà aquest.

Calma't, no tenguís por ara si no n'has tengut quan et fumaves el porro. Pensa que has fet un canut-bomba, i aquest serà l'efecte que hauràs d'aguantar, el d'una bomba. Tranquil, tranquil, Fructuós, tranquil, no et tancaràs les mans de sang, tot discorrirà de manera pacífica i màgica, com està passant ara en que em sents a jo, que en realitat estic a la presó, repetia la veu.

De cop, la veu s'extingí, i en Fructuós començà a sentir renous de metralla, o al menys així ho interpretà, però en realitat era una altra cosa.

Són coets, digué llavors n'Urrusolo Sistiaga. El que no hem aconseguit mai amb els nostres trets al clatell, les amenaces, les cartes-bomba, els cotxes-bomba, els segrestos, l'impost revolucionari, el diari Egin, les negociacions amb el Govern i un fester de

coses més, ho aconseguiràs tu fent esclatar un castell de focs artificials que anirà de Guardamar a Portugalete. Seràs el protagonista d'aquesta fita, però ara no et vull explicar res més, deixaré que ho vagis descobrint per tu mateix, molt honorable Fructuós, futur president dels catalans i gran amic dels bascos.

L'espanyaré, l'espanyaré, espanyaré Espanya, pensava hipnotitzat en Fructuós, per l'efecte de la xocolata i la impressió que li havien causat les paraules de l'etarra.

Al cap i a la fi, són soldats, soldats del poble, seguia delirant. A ells el que els importa és la seva pàtria, Euskal Herria, crec que els he de tenir un respecte, i més si em fan la pilota d'aquesta manera.

Pensant, meditant, conversant amb els amics i amb les veus que sentia, en Fructuós, lluny de sentir-se cada vegada pitjor, anà acostumant-se a n'aquella situació, encara que no es podia treure del cap la qüestió de quan arribaria la seva gran oportunitat de pegar el salt a la política. Ω

Terratrèmol a Turquia

Amb 45.000 morts. De kurds, els criminals **Pinochets** turcs, armats per **Espanya** (PPPSOE), han assassinat més. (Ai, Espanya, Espanya, com fas costat als dolents i ens hi impliqués també als catalans i altres nacions subjugades per la teva pota de ferro rovellat!)

Càstig del Cel? Podria ser. El PKK ha abandonat les armes. Les organitzacions kurdes, ara han parat l'altra galta **cristianament** (perquè **islàmicament** crec que això no és pas possible i síndrome d'Estocolm trob difícil que sia) i s'han ofert a enviar ajut humanitari als afectats pel terratrèmol.

Quins enemics tan despietats, tan robots, tan sanguinaris, que tenim els kurds, els catalans, les nacions colonitzades. Els turcs, els espanyols, els colonitzadors, sols queden satisfets quan ens veuen humiliats, morts, sense dret a defensar-nos. Però qui tria mal govern és com qui tria un conductor begut. L'Estat o el bus acabarà ensorrant-se i ens arrossegà a tots.

Car gentola sense escrúpols com els militarots genocides que governen Turquia des de llurs tenebres demoníques, tant són capaços d'arrasar 5.000 poblacions kurdes com de permetre la construcció de cases amb pessims materials. I això feren aquells malparits!. Les cases i edificis s'hi ha ensorrat massivament per estar mal fets, els turcs se n'han adonat i estan indignats. Però potser s'estimen més els terratrèmols que no pas la llibertat kurda, car s'han convertit ens esclaus (dels militars) esclavitzadors (dels kurds).

Amb els espanyols s'esdevé igual. L'oligarquia hispana els oprimeix i estafa, alhora que els renta el cervell amb el seu podrit antisemitisme contra Catalunya. Com Faraó, faran potser igual, fins que un terratrèmol o un àngel exterminador els soterrí o escanyí. Trist natura humana d'estupidesa profunda!. Ω

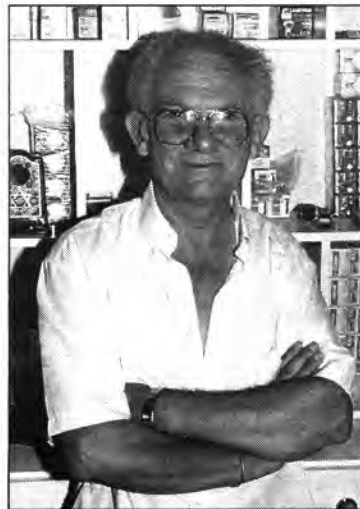
Jaume Tallaferro

Portada que ABC i l'Anson voldrien treure tots els dies, si fos possible.

Por la noche el cuartel general del Generalísimo emitió el último parte de guerra. Todo había acabado. Franco recibió calurosas felicitaciones de Hitler i Musolini. Però lo que más ilusión le hizo fue el telegrama que le mandó el Papa de Roma dándole la enhorabuena por haber logrado una victoria trascendental sobre los enemigos del mundo católico. (De *El sable del Caudillo* José L. de Vilallonga, Barcelona 1998)

ES MIGJORN GRAN

Fa 10 anys que en Miquel Moll regenta la botiga d'electricitat i fotografia Nacael al Migjorn Gran, un poble que se va separar des Mercadal ja fa 10 anys. Tlf. 971 370 321

Fa 8 anys que en Lluç Marc de Ciutat de Mallorca regenta l'Apotecaria des Migjorn Gran. A la foto amb l'auxiliar Margarida Florit. Tlf. 971 370 408

Fa 2 mesos que en Miquel Camps regenta el Bar Can Riki al Migjorn Gran. Tlf. 971 370 145

N'Eva Gonyalons és la madona jove de la Peixateria Municipal des Migjorn Gran. Sa mare, Florència Cavaller la va obrir fa 15 anys.

FERRERIES

Fa 5 anys que na Maria Jesús Pons de Ciutadella regenta l'Agència de Viatges Talassa a Ferreries. La central és a Maó. També tenen sucursal a Ciutadella i al Castell. Tlf. 971 373 050

Fa 5 anys que en Fede Gonyalons regenta el Bar Isis a Ferreries. A la foto amb en Toni i en Nito. Són del València. Tlf. 971 374 211

Fa 20 anys que en Benjamí Alemany regenta la Perruqueria Benjamí a Ferreries. Tl. 971 373 972

Fa 12 anys que en Ramon Martínez i n'Isabel Hernández regenten la botiga Decoració Menorca a Ferreries. Pintura de cases. Tlf. 971 373 936

...de fora vendran que de casa et treuran

I ja no importa anar a cercar-ho: aquesta dita tan mallorquina ja és una realitat: els mallorquins hem deixat d'ésser amos de la nostra terra i de moltes decisions que s'hi prenen. La qüestió no és si una persona és o no lliure de vendre la terra a qui millor pagui, no és aquesta la qüestió: es tracta que el Govern que hi ha hagut aquests darrers anys ha empès la gent que habita aquestes terres a vendre al millor postor, a fer-li creure que aquí gaudíem d'un nivell de poder adquisitiu elevat, que vivim en un paradís constant de gaubança econòmica i que, si això va bé, tota la resta s'hi pot subjugar.

L'altre dia vàrem patir una agressió indignant, una agressió que ha comptat amb el beneplàcit dels dirigents polítics i econòmics d'aquesta terra: es va celebrar a la "Plaza de toros" de Palma un macroconcert amb les figures artístiques més rellevants del moment, però —ai las!— només hi podien assistir ciutadans alemanys. Ja és ben trist que a Alemanya es fes un concert només per a ciutadans alemanys, però que a Mallorca es faci un concert només per a alemanys és una agressió, una escopinada a la cara, un menyspreu escandalós, un afront increïble i una vergonya terrible. La gravetat d'aquest cas ha passat gairebé desapercebuda perquè quan s'està avesat a la ignomínia i s'ha acceptat aquesta situació com a normal, ja no hi ha lloc a la reacció i a l'actuació.

Perquè vejам: cal reflexionar sobre el que implica això. Això vol dir que els alemanys ja consideren Mallorca com a territori alemany, com un colònia on poden venir a fer el que els doni la gana, perquè tot és seu; això vol dir que els alemanys tenen el poder suficient per a prohibir l'entrada dels mallorquins als "seus" espectacles que fan a Mallorca; això vol dir que els mallorquins són ciutadans de tercera davant la prepotència dels alemanys que són de primera; això vol dir que els mallorquins no pinten una regadora davant els alemanys que fan el que volen perquè aquí és la seva terra; això vol dir que haurem d'acotar el cap de la vergonya davant l'estultícia dels ale-

manys; això vol dir que només som —si ens deixen— els criats dels alemanys en tot i pertot.

Que ningú no es confongui. Pensam que l'Europa del segle XXI romprà moltes barreres, que ésser "ciutadà europeu" esdevindrà un punt de confluència; però jo us proposo una reflexió: us imagineu que un mallorquí se n'anàs a Alemanya i organitzàs un concert amb les figures més rellevants del moment —recordem els dies i les nits que han hagut de passar fent cua molts de ciutadans de "tercera" per a poder aconseguir una entrada per veure aquests mateixos ídols en altres concerts—, i que sense fer cap cua, sense importar gens ni mica els ciutadans alemanys, només poguessin assistir al concert els ciutadans de Mallorca, i a la resta un tapamorros. Ens dirien xenòfobs, racistes; ens haguessin insultat i vilipendiat... perquè estàvem al seu país, al seu terreny, i ningú no els pot fer un afront tan humiliant. Idò bé, ells ens ho han fet a nosaltres, i aquí no ha passat res. Han menyspreat tots els mallorquins, i aquí no ha passat res.

Cal fer una reflexió seriosa sobre aquest afer. Això només és la punta d'una ignominiosa actuació contra la nostra terra i la nostra gent. *Des ses herbes molles se'n torquen es cul*, diu una dita mallorquina i això és el que han fet amb nosaltres. Han posat els seus negocis immobiliaris només per a alemanys; han muntat una xarxa de salxixes i embotits només alemanys i amb un amo que amenaça de presentar-se a les eleccions "per a defensar els interessos dels alemanys"; tenen els seus establiments comercials només per a alemanys i només en alemany; menyspreen la nostra llengua i posen obstacles per a aprendre-la; ens miren com a pallassos de fira, com a títeres de rialla. Cal una reacció civilitzada contra aquesta invasió. Cal exigir el respecte i la dignitat que ens han refregat pels morros. Només així, podrem albirar una convivència efectiva de tots els ciutadans que han triat la nostra terra per viure. Tant de bon que no sigui tard. **Q**

Felip Munar i Munar

FIRA DEL MELO A VILAFRANCA

En Tomeu Català, que és català de noms i de fets fa confitures, patés vegetarians etc. i els comercialitza per fires i mercats.

Fa 12 anys que en Damià Nicolau de Vilafranca regenta la Fusteria Ribot a Petra. Tlf. 971 830 361

Fa 50 anys que en Josep Gaià Font, d'ascendència santjoanera, fill de Bernadí de Cuguluix fa d'escultor a Ciutat i a Vilafranca. Treballa el fang, la fusta, la pedra... Tlf. 971 754 770

* N'Antoni Nicolau, teuler i fill de teulers, fabrica teules a Vilafranca. Els trobareu al 560524

Casaldàliga, un crit des de les Teulades

QUIM GIBERT

L'any 1968 el fill del lleter de Balsareny (el Berguedà) aterrava en un llogaret perdut en el cor del Brasil. Fundar una missió en la immensitat amazònica l'omplia d'una gran il·lusió que mai no ha perdut malgrat el 5 intents d'expulsió i d'assassinat dels quals ha estat objecte: "Em van demanar que matés al pare Pedro -tal com l'anomenen en aquelles latituds- i si el matava em donaria 1000 cruzeiros, un revòlver del 38 i un passatge per allà on volgués" confessava un dels pistolers peneditos en el llibre biogràfic "Descalç sobre terra vermella". Qui va tractar de cercar sicaris per eliminar el claretà Casaldàliga era el cap de colla d'un latifundista. En aquells topats de Mato Grosso i gairebé en tot Sudamèrica hi ha un conflicte permanent amb la socialització de la terra, que s'agreuja més per la manca d'educació, de sanitat, de comunicacions... En Francesc Escribano, l'autor del llibre, sub-

ratlla: "Casaldàliga anima els xavante a plantar cara. A no deixar-se trepitjar pels terratinents. Els indis l'escolten seriosos amb una mirada que em sembla fins i tot ferotge". L'avui bisbe Casaldàliga ha parlat d'esclavitud manta vegades a l'hora d'explicar la marginació i explotació social de les dones i homes d'aquella contrada, que fins l'any 1985 han sofert la contant intimidació de la dictadura militar.

La violència i la impunitat dels qui la practiquen provoca encara a hores d'ara que la gent arrossegui la por impregnada en el cos. I els poderosos n'han pres bona nota com a estratègia per a tenir el poble sotmès. En Pere Casaldàliga no ha tingut pèls a la llengua en el moment de denunciar, mitjançant cartes pastorals, allò que ningú es veia en cor de dir. I això ha estat determinant perquè un grup de bisbes de l'Amazònia comencessin un treball plegats en contra de la repressió de l'exèrcit brasiler i de la política rural. **Q**

PORTOCRISTO

En Llorenç Galmés és l'amo jove del Magatzem de material de construcció can Mac a Portocristo. El seu padri, Llorenç Galmés de can Mac, va obrir aquest magatzem fa devers 70 anys. Tlf. 971 820 946

Fa 7 anys que en Tomàs Galmés regenta el Magatzem Fred de Llevant a Portocristo. Ven aire condicionat i maquinària per a la hostaleria. Tlf. 971 822 409

Fa 11 anys que n'Arnau Mates de sant Joan va obrir el Taller Arnau a Portocristo. Tlf. 971820717

N'Antoni Bosch és l'amo jove del Taller de motos Portocristo. Són pare de nom Tomàs va obrir aquest taller va 11 anys. Tlf. 971822138

M E N O R C A

Els orígens

Els orígens dels primers pobladors de l'illa de Menorca són bastant incerts. Però basant-se en les restes arqueològiques que abunden a l'illa, els historiadors calculen la seva presència des d'uns 2000 anys abans de Crist.

Menorca, per la seva situació enmig de la Mediterrània, ha vist al llarg de la seva història conti-

Lluís, Es Castell, Sant Climent, Fornells i Llucmassanes), amb una població d'uns 70.000 habitants.

Maó, a l'extrem oriental de l'illa, és la capital. Hi viuen uns 23.000 habitants, i és on hi ha la seu del Consell Insular, la Delegació del Govern Central, l'aeroport, i la majoria de les oficines i despatxos de les institucions més importants.

Ciutadella, a l'altre extrem de l'illa, és la seu de la Catedral i

aquests són els partits polítics que tenen la batllia a cada un d'aquests ajuntaments: Maó: PSOE (12 regidors de 21), Ciutadella: Independents de Menorca (2 regidors), amb l'estaló del PSOE (6 regidors) i del PSM (3 regidors), Alaior: PSOE (7 regidors de 13), Ferreries: Independent de Menorca, (4 regidors d'11), Es Mercadal: Acord per Es Mercadal (6 regidors d'11), Es Castell: PSOE (5 regidors d'11),

nuus canvis de pobladors, generalment de pobles navegants que feien guerra amb els moradors de l'illa i que, si guanyaven s'hi quedaven, fins que eren al seu torn conquerits per altres pobles. Així, l'illa ha estat poblada pels fenicis, que la batejaren amb el nom de Nura, "illa del foc"; després vingueren els focenses, allà pels voltants del segle V a.C., i que l'anomenaren Meloussa, "illa dels ramats"; aquests foren desposseïts de l'illa pels cartaginesos, els quals fundaren els dos principals nuclis de població: Jamma (Ciutadella) i Maghen (Maó); després tocà el torn als romans, que conqueriren l'illa l'any 123 a.C. Amb la caiguda de l'imperi romà caigué també Menorca, l'any 427, en mans dels vàndals, per passar posteriorment al domini àrab, a principis del segle X, època en què l'illa conegué una notable esplendor cultural i agrícola.

L'any 1287, els catalans, sota el regnat d'Alfons III, conqueriren l'illa i acabaren amb el domini musulmà i amb la seva cultura, repoblant l'illa de "bona gent catalana" i establint la seva llengua i les seves tradicions.

Al segle XVIII conegué Menorca alternativament tres dominacions angleses, una de francesa i una d'espanyola, amb repercussions més o manco importants pel futur de l'illa.

Finalment, el 14 de juliol de 1802, en virtut del tractat d'Amiens, Menorca passava definitivament (per ara?) a la dominació espanyola.

Pobles

A Menorca hi ha onze pobles (Maó, Ciutadella, Alaior, Ferreries, Es Mercadal, Es Migjorn, Sant

residència del bisbat. La ciutat va ser declarada fa anys monument històric-artístic, per la gran quantitat de palaus i edificis antics que hi alberga.

Els altres pobles, més o manco antics, tots tenen les seves peculiaritats i construccions més o manco emblemàtiques, i crec que tots be mereixen l'atenció dels visitants.

El Toro és la muntanya més alta, situada al bell mig de l'illa, i al seu cim s'hi alça el monestir dedicat a la Mare de Déu del Toro, patrona de l'illa.

Una altra muntanya interessant és la de Santa Àgueda, al terme municipal de Ferreries, ja que al seu cim hi construïren els moros un castell durant la seva dominació. Aquest castell, actualment, està en ruïnes, però el paisatge que es pot contemplar des del cim de la muntanya be val la pena l'esforç de pujar-hi.

La cosa pública

L'òrgan polític de màxima representació de l'illa de Menorca és el Consell Insular de Menorca, que ha vist, en aquesta etapa de democràcia que seguí la dictadura, com canviava diverses vegades el signe de la seva majoria política. Les primeres eleccions, com a la majoria de l'Estat espanyol, foren guanyades per l'extingida UCD, al que seguí el PSOE, i després pel PP, que guanyà per primer cop la majoria gràcies al vot d'un trànsfuga del PSOE, En Jaume Peralta, l'any 1991. L'any 1999, no obstant, el Consell tornà a ser guanyat per les forces de centre-esquerra (7 escons), contra els 6 del PP. Quant als ajuntaments, només 8 dels 11 pobles de Menorca tenen el seu propi. Actualment,

Sant Lluís: PSOE (4 regidors d'11), i Es Migjorn: Acord per Es Migjorn (5 regidors de 9).

Els pobles de Sant Climent i Llucmassanes depenen administrativament de l'ajuntament de Maó, i el de Fornells, d'Es Mercadal, si bé en aquest darrer es comença a gestar un tímid intent per aconseguir la independència municipal, com ho féu, fa ja 10 anys, el d'Es Migjorn Gran, que també depenia d'Es Mercadal.

Al Consell Insular, el Partit Popular, que va governar en majoria des del 1991 al 1999, va fer el que volia, que per cert, era ben poca cosa. Una de les crítiques que més sovintejaven per part de l'oposició és el poc cas que els feia el grup majoritari, no sols no contestant les seves preguntes i desoïnt les seves suggerències, sinó fins i tot posant-los obstacles a l'hora d'accedir a determinada informació que els interessava conèixer. I també molts de ciutadans mostraven la seva queixa davant el pasotisme que el Consell Insular exhibia en temes que preocupaven a molta gent, com són els accessos a les platges no urbanitzades, o el lliure trànsit pel Camí de Cavalls. Les eleccions del 13 de juny de 1999 van suposar, tanmateix, una desfeta important pel PP i un just càstig a la seva mala gestió, ja que no sols van perdre el Consell Insular, sinó també els tres municipis on encara governaven: el de Ciutadella, el d'Es Migjorn i el d'Es Mercadal. Esperem que, a partir ara, aquesta girada de Menorca cap a l'esquerra es faci notar en els temes que més preocupen els ciutadans. □

Vic Ferri Ferreries

Fa 12 anys que en Francesc Xavier Garcia és l'encarregat de la Cristalleria Portocristo. L'amo del lloc és en Joan Gaia. Tlf. 971 820 680

Fa 21 anys que en Diego Lechado, a qui ajuda el seu Germà Francesc, regenta el Bar Es Monument a Portocristo. Tlf. 971 821 667

Fa 9 anys que n'Evarist Sierra, a qui veiem amb la seva filla Lúcia, regenta la Cafeteria Carmi a Portocristo. Tlf. 971 821 348

En Dionís Ejidos i na Joana Mª Sureda són els amos de la Fusteria Portocristo. Tlf. 971 820 480

L'antifranquisme a Mallorca. VI LLIBRE

(Les lluites dels anys noranta)

El final del PP a les Illes. L'esquerra i el nacionalisme al poder polític (II)

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

La manifestació contra l'especulació capitalista del Dotze de Novembre demostrava un altre pic la ferma voluntat dels mallorquins de dir PROU! a l'especulació, al ciment, al PP, a una burgesia egoista

Unitat per la base per a fer front a la reacció burgesa que destruïa les Illes: aquest era el camí que ensenyava el poble mallorquí als seus dirigents. I l'èxit, les successives batalles guanyades en el carrer, començaven a indicar la dreuera a les "altures", als polítics professionals, si un dia volien acabar de debò amb el poder polític de la dreta. La manifestació contra l'especulació capitalista del Dotze de Novembre demostrava un altre pic la ferma voluntat dels mallorquins de dir PROU! a l'especulació, al ciment, al PP, a una burgesia egoista, a uns nou-rics sense cultura i sense ànima que ens han venut -i encara venen!- al capital especulatiu espanyol i europeu. A poc a poc, passa a passa, manifestació rere manifestació, s'anava congrint la victòria de l'esquerra i el nacionalisme que remouria l'estancament món de la burgesia a les Illes. La propera batalla seria el combat en defensa de la llengua catalana i de l'autogovern.

Per anar bastin aquest nacionalisme és precis -i urgent!- preservar la llengua catalana, els fonaments essencials de la nostra cultura, fer complir aquell famós Decret de Mínims sistemàticament deixant de banda pel Govern Balear

Setmanes abans de la manifestació en defensa de la llengua catalana i de la nostra nacionalitat Antoni Mir, president de l'OCB, em demanava un article que contribuís a l'èxit de la manifestació contra la política desnacionalitzadora de la burgesia illenca. El meu manifest

Maria Antònia Munar, Presidenta del Consell Insular de Mallorca sempre ha encoratjat Miquel López Crespí. El 20 de Maig de 1999 la Presidenta del CIM escriu a l'autor d'aquest article i li deia el següent: "Belvolgut amic: He llegit amb molt de plaer el reportatge que heu escrit a L'Estel titulat "XX Aniversari del Consell Insular de Mallorca", i volia fer-vos arribar les meves més entusiastes felicitacions pel tractament intel·ligent i imparcial que heu donat a aquest esdeveniment i per haver captat perfectament el sentit i l'esperit dels nostres plantejaments per transmetre'ls als vostres lectors. Rebeu les meves més cordials felicitacions. Maria Antònia Munar".

sortiria publicat en El Munco-El Día de Baleares el 7 de maig de 1999, i deia així:

"És evident que el nacionalisme mallorquí (mallorquí o eivissenc, menorquí o formenterenc) ho ha de ser en el camí d'anar bastint la nostra pàtria comuna (juntament amb les terres del Principat, Catalunya Nord i el País Valencià). Però fins arribar a assolir aquesta fita hauríem d'anar treballant en la línia d'anar construint un nacionalisme integrador, lluny de certa tendència a l'individualisme i la insolidaritat que, al cap i a la fi, tan sols pot portar-nos a fonamentar la nostra nacionalitat en el racisme més exacerbant (odi al foraster, a l'estranger, al que és 'diferent'). I tots sabem com el racisme es en essència una de les columnes fonamentals del feixisme.

Per anar bastin aquest nacionalisme és precis -i urgent!- preservar la llengua catalana, els fonaments essencials de la nostra cultura, fer complir aquell famós Decret de Mínims sis-

temàticament deixant de banda pel Govern Balear. Com molt bé explicaven un grup d'intel·lectuals mallorquins des de les pàgines del nostre diari, tretze anys després de la promulgació de la Llei de la Llengua -lleï aprovada per unanimitat pel Parlament Balear-, la 3/1986, és ben trist que encara ens haguem de demanar pels motius del seu provat incompliment. Vergonyós tot plegat. Demostració d'una ben concreta manca de sensibilitat cultural per part de les nostres autoritats.

'La Gran Cadena Humana del proper dia vuit de maig ha d'anar en el camí d'impulsar l'ús ambiental del català en tot tipus d'entitats, de garantir d'una vegada per totes, l'ensenyament -en

cadascuna de les institucions- de la llengua catalana a tots els empleats públics i sigui aquesta la llengua emprada massivament a escoles, instituts i Universitat. Aquesta normalització autèntica ha de servir -

entre moltes altres coses- per anar superant tots els tics que poden ser el terreny de cultiu de les més enverinades flors del racisme i la xenofòbia a casa nostra. S'ha d'acabar ja per sempre amb la criminalització permanent de les persones vingudes de fóra a treballar a les Illes i que, a poc a poc es van integrant dins de la nostra comunitat. S'ha de continuar lluitant perquè la població -mallorquina i immigrada- prengui consciència de la importància i la utilitat de la llengua i la seva conservació. No lluitar per a anar aconseguint l'assimilació cultural d'aquesta gernació d'immigrants, blasmar permanentment contra seva seria oblidar la nostra pròpia història. Com si els mallorquins, fins fa ben poc, no haguéssim trespastat el món a la recerca d'un tros de pa, un sostre que aquí, a Mallorca, ens negaven les classes dominants illenques. Guerra absurda i que no fa res per anar bastint, amb fonaments segurs, la nostra nacionalitat aquest rebuig al mestissatge, oblidant que avui dia determinants cognoms forasters són a l'avantguarda de la lluita per la normalització de la nostra cultura, de les nostres senyes d'identitat. L'esforç per preservar la cultura pròpia de les Illes no és una batalla de cognoms ni lloc de naixença. El combat s'estableix entre els partidaris dels nostre

anihilament com a poble i els defensors de les nostres llibertats nacionals i drets socials. Per tant, constatada aquesta palesa manca de sensibilitat quant a la preservació de la llengua pròpia, ara, quan s'apropen les eleccions del dia 13 de juny, hem de participar en la Gran Cadena Humana que coordina l'OCB.

Hem d'exigir -i exigir-nos- una actitud de ferma militància cultural, de defensa activa de totes les senyes que ens identifiquen com a poble. Es tracta -ara o mai!- de sortir novament al carrer en defensa del patrimoni que ens han deixat per herència -i no hem de voler perdre!- les generacions que ens han precedit. Una defensa en la que -com diu el manifest de l'Obra Cultural Balear, com expliquen els nostres intel·lectuals-, hi ha de participar tothom, tots els mallorquins de naixement o d'adopció, agermanats en la gran tasca de construir un poble lliure i culturalment senyor d'aquestes inapreciables senyes d'identitat".

A l'endemà més de vint-i-cinc mil manifestants eren al carrer lluitant per la llengua catalana i l'autogovern

A l'endemà més de vint-i-cinc mil manifestants eren al carrer lluitant per la llengua catalana i l'autogovern. Cal recordar la magnífica organització i coordinació de la Gran Cadena Humana per la Llengua organitzada per l'OCB i els Joves de Mallorca per la Llengua

Poques vegades una manifestació havia assolit les proporcions de dia vuit de maig. Quan a les sis de dissabte, dia vuit, la torxa del Correllengua arribava davant l'estàtua del Rei

L'ANTIFRANQUISME A MALLORCA VI LLIBRE

de M. López Crespí

Cada quinze dies a L'ESTEL (d'agost de 1999 fins a l'agost de l'any 2000)
Per demanar números endarrerits, telefona al 971 26 50 05

En Jaume després de ser portada per més de dotze mil mallorquins -i estrangers!-, ja eren més de vint mil les persones que formaven la Gran Cadena Humana. Tota la redacció de L'Estel era a l'avantguarda de tan magna manifestació en defensa de les nostres senyes d'identitat. Com explica Carles M. Canals: "La vídua del poeta Josep Maria Llompart -Encarnació Vinyes- portà també la flama fins als peus de l'estàtua equestre del Rei En Jaume I, d'on partí la cadena humana més nombrosa d'aquestes diades des de la seva instauració".

Cal destacar la gran participació en la defensa de la nostra llengua i cultura de totes les associacions d'Escoltes i Guiatge de Mallorca que, amb la seva massiva assistència, col·lapsaren Ciutat.

Els polítics **Francesc Antich** (PSOE, **Maria Antònia Munar** (UM), **Eberhard Grosske** (Partit Comunista-Izquierda Unida) i **Pere Sampol** (PSM) valoraren molt positivament la massiva aflluència de manifestants. El PSM declarava als mitjans de comunicació: "Ha estat un èxit de participació, amb molta gent jove: això vol dir futur. Per tant, és un dia d'optimisme, però també combatiu, perquè no ens hem de dormir; que aquest 'Prou!' no sigui una aturada sinó el començament de l'esplendor de la nostra llengua".

Igualment hi havia en la cadena humana i portant la pancarta que encapçalava la manifestació una nombrosa representació dels escriptors mallorquins. Qui signa aquest article hi pogué veure **Miquel Ferrà Martorell**, **Gabriel Janer Manila**, **Maria de la Pau Janer**, **Eusèbia Rayó**, **Miquel Rayó**, **Antoni Vidal Ferrando**, **Guillem Rosselló** i **Pere Morey**. També hi vérem l'actriu **Aina Segura** i la plana major d'UM i de tota l'esquerra illenca (membres del **Partit Comunista** i d'**Izquierda Unida**, **PSOE**, **Revolta**,

Nacionalistes, comunistes, socialistes, ecologistes, antifeixistes de totes les tendències celebren l'èxit aconseguit contra la dreta antiesquerrana del PP. Aquest ha estat un triomf històric dels esquerrans i nacionalistes de les Illes.

CC.OO., **UGT**, **CGT**, **CNT**, **PSM**, **ERC**...).

Cal destacar la perfecta organització i coordinació de la Gran Cadena Humana per la Llengua organitzada per l'OCB i els **Joves de Mallorca per la Llengua** (que, amb un lloable afany d'integració, aconseguiren la participació d'uns tres-cents alemanys i de milers d'immigrants que, a poc a poc, van apreciand i estimant la nostra cultura). És important aquest important component "mestís" (que dirien els "nostres" nazi-feixistes) en la grandiosa manifestació de dia vuit. Una vegada més la realitat prova i demostra com van d'errats els quatre eixebrats que malden per la depuració ètnica a la nostra terra. La gran manifestació popular de dia vuit evidencià, una vegada més, que el nostre futur serà català, 'mestís', integrador, o no serà.

Maria Antònia Munar parlà en favor de la nostra cultura en la commemoració del XX aniversari del Consell Insular de Mallorca

La batalla també era institucional. Res no era deixat al

marge per aconseguir acabar amb el poder de la reacció que havia malmès la nostra terra i la nostra cultura. A part de les manifestacions enmig del carrer contra la dreta antiesquerrana i centralista, els partits empraven les seves possibilitats institucionals per a anar reforçant el seu front de combat. Maria Antònia Munar parlà en favor de la nostra cultura en la commemoració del XX aniversari del Consell Insular de Mallorca. En aquest acte institucional organitzat per Consell Insular de Mallorca, el món de la cultura va estar representat -entre d'altres personalitats- per Llorenç Huguet, rector de la Universitat de les Illes Balears, i pels escriptors, professors i historiadors **Miquel Duran**, **Miquel López Crespí**, **Roman Piña Homs**, **Miquel Ferrà Martorell**, **Miquel Julià** i **Antoni Mir**, president de l'Obra Cultural Balear.

En els actes commemoratius del XX aniversari del Consell Insular de Mallorca, la seva presidenta, Maria Antònia Munar, defensà ben clarament la nostra personalitat històrica, així com la llengua catalana, i encoratjà els intel·lectuals i polítics assistents a treballar per anar bastint noves fites en l'autogovern de Mallorca lluny d'interessos partidistes i de grup. En un encès discurs insistí novament en la coneguda tesi -que ha defensat tantes vegades- que els consells han de rebre totes les competències que actualment pertoquen al Govern autonòmic i les que es puguin transferir en un futur de

Madrid a l'executiu, el qual ha de ser en el futur un coordinador interinsular.

Altres personalitats presents en aquest aniversari eren **Juan Huguet**; la delegada del Govern, **Catalina Cirer**; el candidat del PSOE, **Francesc Antich**; el director de El Mundo-El Día de Baleares, **Luis F. Fidalgo**; i **Damià Pons**, president de la Comissió de Cultura del CIM.

El principal motiu que ens anima, des de la nostra independència política, a expressar aquest suport és la consciència de la necessitat que aquesta terra compti amb una força política pròpia forta, no sotmesa a centres de decisió forans; una força nacionalista, ecologista i progressista

Ara s'apropava la batalla final: les eleccions autonòmiques, europees i municipals. Finalment el poble mallorquí recolliria el fruit del seu esforç, de les nombroses manifestacions, del combat polític i cultural de les seves avantguardes més combatives i prestigioses. Escriptors, sindicalistes, treballadors dels oficis més diversos, directors de teatre, editors, metges, tota mena de professionals mallorquins han col·laborat, amb el seu esforç constant, amb el seu compromís, a l'èxit de les forces nacionalistes i d'esquerra en aquestes eleccions. Diari de Mallorca, El Mundo-El Día de Baleares, Diari de Baleares i Última Hora publicaren un important manifest en favor del canvi. Signaven el document (entre molts d'altres professionals): **Joan Moll**, músic; **Lleonor Mntaner**, historiador; **Francesc Moll**, editor; **Miquel Rayó**, escriptor; **Joan Miralles**, UIB; **Macià Bibiloni**, secretari banca CC.OO.; **Pere Rosselló Bover**, escriptor i professor UIB; **Miquel López Crespí**, escriptor; **Antoni Vidal Ferrando**, escriptor; **Antoni Nadal**,

escriptor; **Isabel Peñarrubia**, professora; **Ramon Bassa**, professor UIB; **Vicenç Matas**, realitzador de televisió; **Gabriel Florit**, poeta; **Ramon Canet**, artista plàstic; **Gaspar Valero**, investigador i escriptor; **Gregori Mir**, advocat i historiador...).

Deia el manifest:

"Els homes i dones de les Illes Balears que signam aquest manifest som una mostra de tants d'altres que ens dirigim a l'opinió pública per tal de donar suport a les candidatures que el PSM-Entesa Nacionalista presenta a les properes eleccions de dia 13 de Juny.

"El principal motiu que ens anima, des de la nostra independència política, a expressar aquest suport és la consciència de la necessitat que aquesta terra compti amb una força política pròpia forta, no sotmesa a centres de decisió forans, una força nacionalista, ecologista i progressista.

"El PSM ha demostrat durant els seus 23 anys d'existència la seva capacitat de feina en els ajuntaments, en els consells o en el Parlament de les Illes Balears, sempre al servei de la defensa de l'autogovern, dels espais naturals o de la justícia social. Ara, amb un programa fet aquí i per gent d'aquí, amb propostes i solucions pels problemes del nostre poble, el PSM vol continuar la seva tasca i assumir nous compromisos. Ha arribat el moment del canvi, el moment de l'alternativa nacionalista.

"Perquè creim que això és possible, pensam que el vot al PSM és el vot més útil per a Mallorca i per a les Illes Balears. A Palma, sí. A Mallorca, sí".

Dies després la dreta perdía el poder polític a les Illes. Els diferents Consells Insulars passaven a mans de forces socialistes, comunistes, nacionalistes, ecologistes i independents progressistes. Anys d'esforços per aturar el progressiu enfonsament de la nostra terra i la nostra cultura donaven el seu fruit. Vells lluitadors del Front Popular del trenta-sis, fills, familiars dels afusellats per la dreta feixista ploraven a la Llotja de Ciutat quan Francesc Antich pronuncià el seu primer discurs entre aplaudiments. Les noves generacions de joves lluitadors mallorquins que només havien conegut l'època d'oprobí del la dreta capitalista somreien satisfets. La lluita havia servit per a arraconar el PP, la caverna illenca. Començava una nova forma de governar, favorable als interessos del poble treballador, al servei de la nostra cultura? El poble de les Illes, que tot ho ha fet per aconseguir aquest canvi històric, espera amb il·lusió resultats pràctics i concrets. Ω

La unitat de comunistes, nacionalistes, socialistes i ecologistes aconseguí acabar amb dècades de corrupció i supeditació política a la burgesia especuladora i colonitzadora espanyola i mundial.

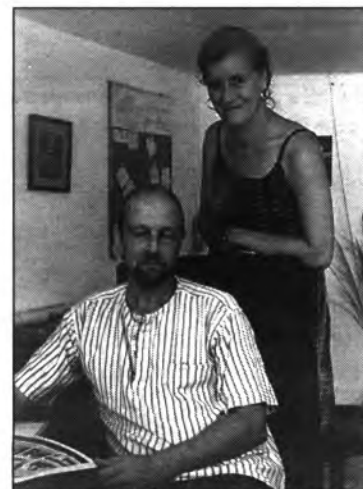

Fa 36 anys que en Joan Pasqual va obrir la Fontaneria Portocristo. Ara se diu Pasqual i Fills, ben prest se podrà dir Pasqual i nets, ja que dia 2 de setembre, el seu net ha fet 10 anys. Tlf. 971 821 740

Fa 2 anys que en Miquel Torres ha fet societat amb en Tomeu Bono per regentar l'empresa de construcció de llauts Torres-Bono a Portocolom. El seu padri Toni, va obrir aquest taller l'any 1952. Tlf. 971 825 868

Fa 3 anys que la Família Ciemm, de Dusseldorf, regenta la Immobiliària DSI a Portocolom. Abans i, durant 5 anys, varen tenir aquest negoci a la Ciutat de Dénia, on varen comprovar que la gent no parlava com els castellans, sinó com els mallorquins. Tlf. 971 826 065

Fa 34 anys que en Bernat Bannasser regenta el Bar Jaber a Portocolom. A la foto amb n'Antoni Duarte que és cercador d'aigua. La seva teoria és que l'aigua ens ve de Girona per damunt la mar i que no se mescla amb la salada perquè és més lleugera. Afirmar que entre Felanitx i Manacor hi ha grans bosses de petroli, però que està a 7.000 metres de fondària. El seu telèfon: 971 824 115

Fa 2 anys que en Sebastià Capó regenta l'Hostal Sant Francesc a Portocolom. Un hostal de 43 llits on se dorm per 3.000 ptes. El seu padri, Raimundo Fernández, represaliat per Franco va venir a Mallorca a finals dels anys quaranta i va construir aquest hostal. Tlf. 971 825 614

Fa 30 anys que n'Antoni Ramon, a qui veiem amb el seu fill Joan, i el seu empleat Pep, regenta el Restaurant Sa Sinya a Portocolom. Un lloc on se menja peix i marisc per una mitjana de 5.000 ptes. a la carta. Tlf. 971 824 323.

X I N A

En aquest número dedicam les pàgines centrals a unes gent i un país que han tingut un fes decisiu en la història del món

El jardiner del poble i el doctor revolucionari

PER MIQUEL LÓPEZ CRESPI

assemblea de representants d'aquell país proclamaren la independència del Manxukuo amb l'ajut de Tokio Pu Yi fou elegit president i dos anys després emperador. Durant el seu comandament les accions genocides i els afusellaments en massa duts a terme per aquell estat fantasma japonès escandalitzaren els països democràtics. Acabada la Segona Guerra Mundial i derrotat el Japó i la seva política racista, Pu Yi era detingut per l'exercit soviètic el 1945 i lliurat a les autoritats revolucionàries xineses. Pu Yi fou empresonat durant 14 anys i en tot aquest temps es mostrà penedit de la seva actuació política, tant és així que es convertí als principis del maoisme. El 1959 recobrava la llibertat i aconsegua un treball en el jardí botànic de Pequín fins el 1963. Ja jubilat moria el 1967. Aquells darrers anys aprofità per escriure les seves memòries que porten per títol "Del fill del cel a l'home nou". Homes nous era el que desitjava per al seu país el doctor Sun Yat-Sen que dirigí el primer Kuomintang o moviment revolucionari del partit nacional del poble que es va estendre amb facilitat i rapidesa per tota la Xina al davant de l'estat de feblesa i incapacitat de la monarquia imperial. Sun Yat-Sen havia nascut el 1866 prop de

Macao i als tretze anys anà a viure amb el seu germà major a Hawaï la qual cosa li va permetre d'estudiar a les escoles missioneres angleses i nord-americanes. El 1883 retornà a Xina i després estudià medicina a Hong Kong on es graduà el 1892. La seva ideologia revolucionària i burgesa democràtica el dugué a cercar la reforma en profunditat de la seva pàtria i per això s'ha dit que fou el fundador de la Xina moderna i el primer revolucionari xinès. Mao va dir d'ell que: "En rigor la revolució democràtica burgesa anticolonialista i anti feudal fou començada pel doctor Sun Yan Sen." Tanmateix no pogué evitar que les guerres civils no deixassin dur a terme la seva gestió i anys després Mao recollia la torxa d'una ideologia més populista i radical. La

Xina nova no es va poder construir sense l'acer de les espases i a l'acer de les espases vaig dedicar aquell poema que diu: "El mestre aclarí als seguidors: L'antiga memòria ens demostra/ que fins els exercits més poderosos dels senyors/ poden ser derrotats./ Molts de reis han finit al cadafal./ Per a vence'ls, emperò,/ cal augmentar i enfortir les nostres rengleres/ haver forjat a la perfecció l'acer de les espases."

Supos que aquesta és la història de com una població sense sabates, mal nodrida i esclavitzada al llarg de segles conqueria el protagonisme polític, alliberava l'estat dels colonialismes estrangers, igualava les castes socials i feia de les idees l'arma que matava els grans tigres de paper. Ω

A la recerca del "Clar Lliri d'aigua"

PER MIQUEL FERRÀ MARTORELL

Mao Zedong el líder carismàtic de la revolució xinesa, composà un poema sobre la llarga marxa que diu el següent: "Els entrecanals de la llarga marxa no espanten els soldats rojos./ Déu mil mars, mil muntanyes/ són no res per a ells/ les serralades sinuoses de Wu Lin/ petites ones que fluctuen/ L'impetuós corrent del Wu Mon/ com un petit bassot/ Càlides boires del riu Kinsha/ caient pel precipici /fredes cadenes de ferro/ del pont sobre el Tatú./ Que és freda la muntanya de Mien Shan/ amb el seu llençol de neu/ però passat tot això/ els tres exercits són plens de goig."

Aquest i altres poemes foren lectura estimada de la meua juvenesa. Per què m'agradava capbussar-me en lectures que em feien somniar en la Xina mil·lenària? Els viatges de Marco Polo, les novel·les de Fu Manxú de Zacks Rohmer, aquelles tribulacions d'un xinès a Xina de Juli Verne, aquell llibre entranyable d'Elisabet Foreman "Newchina daughter", la poesia de Tao Te-Sing, aquelles incursions narratives d'Emili Salgarí com "la cimitarra de Buda", la bibliografia de tema xinès de Pearl Buck i molts altres textos. Per això no em vaig poder sostreure d'escriure també un novel·la entorn a tal temàtica però aquesta novel·la també havia de tenir un accent mallorquí. El que vaig publicar doncs és una narració urbana, actual, on es relata l'experiència d'un professor

universitari de mitjana edat que arrossega frustracions i no suporta el món rutinari que l'envolta. Una jove deixeblla xinesa esdevé per a ell de cop i volta un raig d'esperança, el renaixement d'il·lusions perdudes. L'aventura el farà sentir un home nou, que, dissortadament, haurà de retornar a la cruel realitat.

Però l'esquema del procés narratiu i l'ambient que constitueix el rerafons de la novel·la l'explicava l'editor, Manuel Costa-Pau amb aquestes paraules: "La casa de menjars xinesa més antiga de Ciutat de Mallorca, prop de la popular plaça Gomila acaba de complir un quart de segle. Pocs anys després n'aparegueren d'altres i actualment en podem comptar prop d'una cinquantena. Devers dos centenars de xinesos resideixen a les Illes Balears, tots ells vinculats d'alguna manera al negoci de la gastronomia, ja sigui com a propietaris, cuiners o cambrers.

Els més antics entre nosaltres van venir de Taiwan i Hong-Kong. A hores d'ara en aquesta petita comunitat asiàtica figuren també immigrants de la República Popular Xinesa. En general, són bons coneixedors del seu ofici i tenen una clientela fidel. Establiments com els de Toni Yoh, Chang Chan, Bozhong Chen, Yanchung Chu, Yee Ping Ku, Tomas Kwan, Hun Chu o Wu Guo Liang, i altres han assolit en aquesta terra llunyana de la seva i on els restaurants, hostals i cellers es multipliquen talment bolets, merescuda fama." Ω

L'educació dins la República Popular Xinesa

PER MARINA FERRÀ-HAMELYNCK

L'u d'octubre de 1949 és proclamada la República Popular Xinesa per Mao i els seus camarades de partit, després d'una guerra civil entre els nacionalistes xinesos i els comunistes. Finalment amb el recolzament de la major part de la població els maoistes aconseguiren dominar les forces ultradretanes de l'antic règim. A partir del 1965 es promou la revolució cultural per tota la Xina que pretén la difusió a nivell popular de les idees de Mao i el seu domini sobre les altres ideologies a partir de cinc punts principals: 1) L'estudi i aplicació creadora de les obres de Mao; 2) el desenvolupament de les quatre "primacies" (primacia de l'home sobre el material, del treball polític respecte a les altres activitats, del treball ideològic sobre les altres

formes de treball polític, de les idees vivents sobre les idees llibresques.) 3) Els quadres han d'integrar-se a fons en les organitzacions subalternes de l'exercit; 4) promoció als llocs de responsabilitat dels millors soldats i caps; 5) perfeccionament de l'art militar, especialment el combat de prop i el combat de nit. Dins el món educatiu el principal objectiu del nou govern socialista va ser la lluita contra l'analfabetisme, molt alt sobretot al medi rural. Per a tal fi, es important l'educació d'adults a la pagesia i a les fàbriques. El govern tria ensenyants que al mateix temps que ensenyen a llegir i escriure la gent els formen professionalment i políticament, és important destacar el desenvolupament als instituts de secundària i a les uni-

versitats de les carreres tècniques com per exemple l'electrònica o la física nuclear. Des del principi les universitats han estat l'ànima de les revoltes populars.

Són especialment famoses les concentracions estudiantils a la plaça pequinesa de Tiananmen.

El mateix govern comunista es va adonar de la dificultat d'alfabetitzar tota la població adulta agreujada pel domini dins l'ensenyament del dialecte pequinès respecte als altres que dificultava així l'aprenentatge al poble analfabet. Durant els darrers trenta anys el govern xinès ha construït noves infraestructures escolars per tal d'aconseguir cobrir la demanda de places educatives. És important assenyalar l'escolarització dels nens des d'edats molt tendres i el progressiu creixement de població universitària a les darreres dècades, cosa que antigament només podien fer els fills de les classes altes. Ω

PETITS ANUNCIS

BORSA
IMMOBILIÀRIA

Lloger per dies apartament a Palmanova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urb. Galatzó. Tel. 671419.

Cerc cases per llogar tot l'any, amb piscina. Tlf. 971 867284.

Cediria amarrament al club nàutic s'Arenal a canvi de compartir barca de pesca esportiva. Tlf. 971 74 05 25.

Venc pis a s'Arenal prop de la platja. 971262046.

Venc mobles antics. Tlf. 981 867 286.

Venc local comercial amb apartament a la barriada de l'Ullal de Pollença. Tlf. 981 865 428.

SERVEIS
PROFESSIONALS

S'ofereix jardiner amb coneixements de cuina. Demanau per en Lluís. Tel. 604790.

Cerc feina per guardar nins petits a ca seva a ca meva per les zones de Sineu i Maria. Tel. 525380.

Cerc feina per guardar nins a Can Picafort o Inca. Carrer Nou, 5, Maria de la Salut.

S'ofereix pintor empaperador, econòmic, seriós, ràpid i net. desplaçament per tot Mallorca. Tel. 203239

Pneumàtics Son Ferriol. Equilibrat de rodes, canvi de rodes i pegats, alineament de direccions assistida per ordinador. Avda. del Cid, 73. Tel. 427553. Son Ferriol.

Si teniu qualche vidre trencat, crida al 473819 i el vos posarem tot d'una.

Cerc feina per fer a ca meva. Tipus ceràmica, sabates o similar. Tel. 297067.

Cerc feina de representant d'arts gràfiques o comercial de publicitat. Tel. 297667.

Es confecciona o arregla qual-

sevol peça de vestir, cortines, coixins, etc. Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per ordinador. Netejat i rapidesa. Tel. 771005.

Gabinet de Psicologia. Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193.

Cerc feina per guardar nins a la comarca de Cala d'Or. Tlf. 842156.

Jubilat de 60 anys, s'ofereix per cuidar jardí, garaix, xalet, etc. Carnet de conduir camions i cotxes. Tel. 971477217.

Cerc al.lota en règim aupair. 28.00 mensuals, cuidar nadó 11 mesos, matrimoni fent feina fora, Cridar de 8-8'30 matí o a partir de les 10'15 del vespre. 971757831.

PERSONALS

Atenció, catalans i catalanes independentistes. Vull cartejar-me amb tots vosaltres. Estic boja pel bon rock català: Sau, Els Pets, Lax'n'busto. No us talleu i escriviu a Marta. Indústria, 114-08030 Malgrat de Mar.

Als Països Catalans es fa molt bona música! M'agrada, però, en especial la que surt de Mallorca a càrrec d'en Tomeu Penya. Independentistes, si somnieu en una nació lliure plena de música catalana i de vibracions nostres, escriviu-me: Francesc Bujet. Passeig del Migdia, 32-2-3-17200 Palafrugell.

Ens agradaria cartejar-nos amb al.lots i al.lotes que com nosaltres estiguin penjats/penjades per Lax'n'busto i que defensin la nostra llengua. Raquel Llagostera Costa. Gardènia, 4-08880 Cubelles.

Cercam gent entre els 18 i els 45 anys per excursions, sortides, etc. Abstenir-se els qui vagin de mala fe. Apartat 1.792 Ciutat.

Pensionista de 78 anys, 1'80 d'altària, català. Vull conèixer senyora pensionista entre el 50 i 70 anys, per no estar tot sol. Tenc bona pensió i pis amb 5 habitacions i dos banys. Cerca'm al 462536. Ferran.

Hola! Som una al.lota felanitxera. Som molt independentista, i estic boja pels Sau, pels Ocults i pels Pets. Segur que

si m'escriviu feim una gran amistat. Som molt divertida. Adéu. M. Glòria. Carrer d'en Magallanes, 29- 07670 Portocolom.

Vull intercanviar revistes, còmics, fanzines i adhesius amb tots aquells joves que estiguin orgullosos de tenir sang catalana o basca a les seves venes. Pau Arranz- C/ 2 Volta 31- 07209 Son Mes-quida-Mallorca.

Cerc al.lota fins els 33 anys amb les ungles llargues, romàntica, una femella maca. Escriviu-me a: Óscar, C/Ausias March, 36-6-1 07003 Ciutat.

Jove de 29 anys, fadrí, amb estudis universitaris, agradós i simpàtic, desitjaria conèixer al.lota formal de 20 a 27 anys. M'agrada el ball de saló i som bastant actiu. Anima't i escriviu-me a l'apartat 690 de Ciutat.

Hola, Em dic Raquel i tenc 14 anys. Tenc ganes d'escrivir-m'amb gent de 14 a 16 anys. Si vols escriure'm... Raquel González-C/ Ansel Calvé, 13, 1er 3er-08950 Esplugues de Llobregat (Barcelona).

Cerc al.lota sense fills de 22 a 28 anys. Signe Lleó o Sagitari, que sia capaç d'estimar sense traïció. Telefona'm al 512018 dies feiners a partir de les 23 hores.

Atenció: administrativa cerca amigues i amics per a sortides, excursions, i a l'estiu anar a la platja. Bústia Postal 1400-07080 Ciutat.

Som un alemany de 38 anys, cerc amigues i amics per a sortides i més. També vull estudiar la llengua mallorquina. Escriviu-me a la Bústia Postal 97 - 07080 Ciutat.

Sóc un noi de 31 anys. Solter.

En Martí Bissellach de 31 anys, 178 d'altura, és carnisser a un supermercat de can Pastilla. Cerca al.lota morena per a compartir la vida. 619 881 154

No minusvàlid. Voldria mantenir correspondència amb noia minusvàlida que tenguí bon caràcter, culte, es senti sola. Escriviu a la Bústia Postal 163 - 08400 Granollers (Vallès Oriental).

Capritxós, especial, diferent i atractiu jove de 27 anys, cerca dona independent i intel·ligent que vulgui companyia, carícies, massatges i sexe durant les seves estades al principat, a canvi d'ajuda econòmica. Manel907843901-973603214.

Hola, al.lotes, noies, ragazzas. Som dos joves de 24 anys, morens i atractius que desitjan conèixer al.lotes enroldades i catalanoparlants, si és possible, per a fer acampades, organitzar festes, sortir e marxa i passar-ho bé durant l'estiu. Som genials. Anima't que ets jove. Escriviu a C/ Joan Alcover, 1 Algaida (Mallorca) C.P. 07210.

COMUNICATS

La Generalitat de Catalunya ofereix a entitats i de franc llibres, fulletons i material informàtic sobre la nostra història nacional. Per rebre'ls, cal enviar una sol·licitud a la Generalitat fent esment de l'entitat, adreça, telèfon, l'ús que hom en pensa fer i el nom complet del qui fa la petició amb la signatura i segell de l'entitat. Molt indicat per a professors d'història, ciències socials, català, centres d'ensenyament, biblioteques...

Si vols rebre la revista L'ILLA gratis, la pots demanar a Edicions Bromera, Polígon Industrial, 46600 Alzira. Tel. 96-2402254

Per a tots aquells i aquelles que vulguin lluitar contra l'invasor, contra els traïdors, contra l'exploació obrera, i per una terra lliure i catalana, els Maulets tenim obert l'apartat de correus 349 C.P. 43480 de Salou (Tarragona), per a qualsevol informació o col·laboració contra l'ocupant.

Si voleu rebre una subscripció gratuïta al Butlletí de la Fundació per la Pau (entitat contra l'armamentisme i la guerra) podeu adreçar-vos al telèfon (93) 3025129 o al carrer Pau Claris, 89, Barcelona 08010.

Si voleu rebre llibres en català gratuïts sobre diferents temes d'actualitat, socials o teològics, sols us cal escriure a *Cristianisme i Justícia*, carrer Roger de Llúria, 13, Barcelona 08010, o telefonau al (93) 3172338.

La delegació catalana de la CSEM, grup d'ajut als països de l'Est, fa una crida per enviar roba, menjar, sabates, medicines etc. Per demanar adreces on enviar-ho personalment, podeu adreçar-vos a: Benjamí Planes, CSEM, passatge

Miquel Carreres, 11, 08206 Sabadell. Tel. (93) 7262 918.

Professora titulada fa classes de solfeig, piano i harmonia. Individuals i en grup. Tel. 756114. Magdalena.

Universitèria fa classes de repàs d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Si voleu intercanviar adhesius, revistes, informació, etc, sobre el tema d'alliberament nacional, escriviu a l'Associació «Xavier Romeu». Apartat de correus, 36. 43480 La Pineda. Tarragona.

El Consell Nacional Català ofereix diversos llibres, gratuïtament, a tot aquell que els demani, al voltant dels drets i història de la comuna pàtria catalana. Podeu escriure a l'apartat 15.071 de Barcelona-08080.

Si voleu rebre informació sobre les Joventuts d'Esquerra Republicana (JERC), i rebre els nostres butlletins, escriviu ara mateix a: JERC-Illes. Santiago Russinyol 1, àtic. 07012 Ciutat de Mallorca.

Estam interessats en un intercanvi cultural amb persones i institucions dels Països Catalans que desitgin informar-nos sobre el passat i el present dels dits països i estiguin interessats en qüestions vinculades a l'Argentina. Escriviu-nos a: Baigorria 1337 .200 Rosario-Argentina.

Acció Cultural del País Valencià i el Bloc Jaume I ja és a Internet. Si voleu intercanviar propostes d'acció i lluita, o informar d'activitats, etc., podeu connectar: ACPV @vnc.servi-com-es

Vos recomanem boicotejar les ONG's espanyoles AGNUR España, Médicos del Mundo i Unicef amb els bancs espanyols Central Hispano i Banco de Santander que els donen suport.

Subscripcions gratis a còmics en català per a nins de 6 a 10 anys. «El Llaüt de Xàbia»- Apartat 53- Xàbia 03730 Patrocinat pel Magnífic Ajuntament de Xàbia.

Cursos gratuïts de llengua andalusa. Podeu adreçar-vos a: LENGUA (Ensenians a Dita) P. Pedro Romana, 1-4-2-14007 Còrdova.

Si queu rebre el Puxa Asturias en to casa, y de balde, sólo tienes qu'enviar la dirección a: Endecha Astur-Puxa. Cai Llan-greu, 10, 2^a-Xixon 33206-Asturies.

La meua col·lecció té 20.000 adhesius polítics. Faig exposicions. Crec persones que hem

facin arribar enganxines de l'Esquerra Revolucionària. Paniello-Apartat 139 - 22400 Monsó-Osca.

«El Full» és una publicació interna de l'Associació Roca i Ferreres. Si voleu rebre'l gratuïtament comuniqueu-nos el vostre nom i adreça: Apartat de correus 9247, 08080 Barcelona.

Lluita, la revista de l'independentisme valencià és a Internet: <http://www.estelnet.com/lluita>.

Si voleu afiliar-vos a sindicats nacionals catalans: C. S. C * 93 4541188.

Oferim de franc cursos bíblics i subscripcions a revistes cristianes en català: Ajuda Evangèlica dels Països Catalans. Apt. de Correus 1.022. 12995 Castelló. Tlf. (964) 207607.

Els Castellans de Mallorca, necessitam gent!! Si t'agrada passar-ho bé. Si vols tenir nous amics sans i saludables. Si t'agrada fer pinya amb un projecte nou: Fes-te Castell!! Vine a veure'ns!! Assagem els dissabtes a l'Escola d'Adults son Canals. Carrer son Canals, 10. Telèfon 452414, Isidre.

Pintors, escultors, fotògrafs, etc., interessats en exposar les seves obres, així com gent interessada en comprar o simplement en visitar l'exposició del moment, podeu passar pel Cafè es Museu. Carrer Guillem Timoner, 10-Felanitx.

Grup folclòric sense gaire pretensions cerca sonadors i sonadores, cantaires i gent engrescada per seguir fent coses. Actuem alguna vegada, no guanyam gaire, però ens ho passam d'allò més bé. Ens reunim els dimecres a les 20'30 al Rafal Vell (Antiga escola). Som gent acollidora. Trucau al 971 505374

Els nacionalistes interessats per un sistema d'intercanvi cultural i turisme alternatiu per a nacions sense estat, podeu informar-vos a: Turisme Alternatiu: Bústia Postal 1.171 Castelló 12005. Es tracta d'un sistema de llarga trajectòria provada arreu del món, molt adaptable i econòmic.

Les persones interessades en les activitats de les Associacions i clubs UNESCO poden adreçar-se a la Federació Catalana de la Unesco: Mallorca, 207-08036 Barcelona. Tlf. 932534367.

Necessitam persones amb idees i ganes de tirar endavant la nostra llengua i la nostra cultura. Associació la Brúxola. Tlf. 93 4353323.

Coleccionau Fanzines? Voleu saber que fan els/les independentistes del Tarragonès? Subscribiu-vos al Butlletí del Col·lectiu independentista «El Timbaler de Bruc». Per 600 peles el rebreu cada dos mesos durant un any. Bústia Postal, 7- 43893 Altafulla.

Si us interessen les llengües minoritzades de més a prop, adreçeuvos a: *Llengües Vives*. Bústia Postal 5224/08008 Barcelona.

Si vol rebre l'Euskararen Berri-

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL

Nom.....DNI.....
Cognoms.....Tel.....

ATENCIÓ

- Escriviu un sol anunci per cupó
- Usau lletres majúscules
- Escriviu dins el requadre el text

Ompliu aquest cupó i envieu-lo a:
L'ESTEL. Apartat de Correus 124. 07600 S'Arenal de Mallorca

RECORDA

Quan hagi llegit aquest
periòdic, si no en fas la
col·lecció, regala'l a un amic,
veí o parent
EL PAÍS HO NECESSITA

PETITS ANUNCIS

papera (en foraster) gratuïtament escriu a: Hizkunta Politikarako. Wellingtono Dukea, 2 - 01020 Vitoria-Gasteiz (Araba).

Coleccionista d'adhesius compra, canvia, recolleix material d'esquerra revolucionaria o independentista. Coleccionisme I.S.G. Bústia Postal, 135-48980 Santurzi-Biskaia.

Col·laboreu! Ajudeu-nos! Per un projecte de documentació d'indrets de les Illes i dels Països Catalans necessitem targetes postals (noves o utilitzades de "Escudo de Oro" Biblioteca Catalana de Krefeld - Box 1665 D-47716 Krefeld Alemanya. Tel. 07-49215126635.

Classes particulars. Totes les assignatures i tots els nivells. Petits grups. Professors/es titulats. Preus econòmics. Telf. 971467931. Ciutat de Mallorca.

Classes particulars d'hebreu, grec i llatí a tots els nivells. Jordi 971242795

Piano Blues, Jazz, Rock. Classes particulars. Harmonia moderna. 971242795 Nanel.

A tots els valencians que vulguen contribuir a la construcció nacional del País Valencià. L'associació cívica Tirant lo Blanc us espera. Som els nacionalistes valencians. 963879408.

Sóc professor d'una DIWAN (escola bretona) i escric i llig català. Envieu-me informació sobre els Països Catalans, especialment de tema d'ensenyament: Gràcies. Joel Donnat-44, Hent Frinaoudour, Penc'hoad-F-22860 Plourivou Breizh/Bretanya - Estat francès.

El Call, la revista dels jocs dels Països catalans és a internet. <http://www.fortunecity.com/victorian/coldwater/252>.

Acaben d'editar-se els Evangelis segons sant Mateu, sant

MARC I SANT Lluc, en versió interconfessional, en llengua catalana, en cassettes i CD. El seu preu per joc és de 3.000 ptes. Posteriorment s'editarà l'evangelí segons sant Joan. També hi ha editat tot el Nou Testament en Braille en llengua catalana, i edició interconfessional. Són 22 volums, i es poden demanar a Mn. Joan Magí, Parròquia de sant Pere i sant Pau, 43007 Tarragona.

Grups de llenguets, està molt interessat en crear una penya d'aficionats de l'equip de rugbi català USAP. Interessats cridar al 971 200 810. Lluís.

Hanascut Correfoc!!! Una revista de literatura i Història catalanes. 64 planes 250 ptes. Col·labora-hi o fes-te'n subscriptor. Tlf. 971 200 810. Lluís.

A Ciutat estam creant el primer equip de rugbi català de Mallorca. Els Almogàvers. Interessants cridar al 971 200 810. Lluís.

BORSA DEL MOTOR

Si vol un cotxe nou de la nostra gamma, vengui i en parlem. Agència oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

Venc Harley Davison Heritagge Softail Clàssic. Modelo 95 matrícula IB 1995 BY. Tlf. 971820717.

VENDES

Venc piano marca TLEYEL, un quart de coa, en bones condicions. Mig milió de pessetes. Tlf. 939 373 151.

Venc figures d'escaiola noves per decorar o policromar: àngels, betlems, fruites, flors... per lots o a la menuda. Trucau capvespres i vespres al 971 29 44 44.

Carta al director
Ciència-ficció

De: Jordi Solé i Camardons <jsole12@pie.xtec.es>
A: estel@balearkom.es

Ciència-ficció catalana i "Les paraules del futur"

En el número 418 de setembre d'enguany de L'ESTEL, Marina Ferra-Hamelynck publica un article sobre "La ciència-ficció i la seva pedagogia" en què reproduïx una llarguíssima cita extreta de la ponència que qui signa va presentar al I Encontre de Ciència-ficció en Llengua Catalana celebrat el setembre de 1997 a Vilanova i la Geltrú, aquesta trobada va donar lloc al naixement de la Societat Catalana de Ciència-ficció i Fantasia (SCCFF), de la qual no es dona cap notícia en les dues pàgines que L'Estel dedica a aquesta literatura. La SCCFF va néixer amb l'objectiu de normalitzar la ciència-ficció en l'àmbit de la llengua catalana i normalitzar la llengua catalana en l'àmbit de la ciència-ficció, un dels nostres principis fundacionals.

D'altra banda, l'autora esmenta un llibre meu sobre CF però amb el títol incorrecte ja que només esmenta el subtítol, es tracta de "Les paraules del futur. Llengües i comunicació en la ciència-ficció" ed. 3 i 4, València, 1995. Aprofito per dir que també he publicat la novel·la de CF "Els silencis d'Eslet" Pagès editors, Lleida, 1996.

I una darrera puntualització: no comparteixo l'opinió que expressa López Crespi en el seu escrit i en què barreja els OVNIS i la ciència-ficció. Una prova d'això és que en el llibre esmentat "Les paraules del futur" no apareix ni una sola vegada el mot Ovni ni Ufo. La bona literatura de ciència-ficció és quelcom més seriós i interessant que no pas el tema dels ovnis. És un altre tema. Ω

Jordi Solé i Camardons

TENNIS
SON RIGO

Tennis
Futbol-sala
Håndbol
Petanca
Cir. footing

Squash
Volei
Mini-golf
Tennis taula
Gimnàs

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66
Sometimes • Palma de Mallorca

zoldas

Carrer de
Manacor, 121-C

Tel. 27 85 18

07007 Palma de
Mallorca

SERVEI OFICIAL

SERVIAUTO
ARENAL S.A.

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes
Tel. 26 81 11 • Fax 74 32 77
07006 S'Arenal-Palma (Mallorca)

L'humor de la
Independència

FRANK DUBÉ

Els bascos han de triar entre: els kurds o els curts de gambals.

Quan Europa tingui la selecció de futbol oficial, Espanya, si encara existeix, podrà jugar contra Nigèria, però només partits amistosos. Vale, oncle?

Davant l'èxit del programa *Malalts de Tele*, suggerim a TV3 que en faci un altre titulat *Malalts de pagar a tot déu*.

Els nostres serveis d'espionatge han tingut accés al text de l'examen psicotècnic que fan als elements que volen entrar a la brigada antiterrorista de la Guàrdia Civil a Euskalerrria. Primera pregunta:

-Eres capaz de matar a tres vascos i a un perro?

-Y por qué a un perro?

-Passa! A PRO BA DO!

El PSOE i el PEPE han acordat crear una comissió per acabar amb la corrupció. I el senyor Pujol, amb un *desprendiment* de barretina assenyalada va preguntar: ep!, ep! Quin tipus de comissió? *Del diez por ciento*.

Una rateta de biblioteca que escombrava l'escaleta s'ha entaforat a l'*Archivo de Salamanca* i ha trobat un document històric del 1492: l'eslògan publicitari dels *colonizadores*, on diu: *Enrólate en la Armada! Viaja a paises exóticos! Conoce a gente interesante, inteligente, sencilla, amable, que habla otras lenguas y con ideas diferentes y... MÁ TA LOS!*

Ara saben per què els presos bascos estan repartits per tot el territori de l'imperi... I, és que a Euskalerrria no hi caben tots!.

A Kosova sempre estan al borde de un ataque de neuras! Quan Espanya vulgui separar-se de la Unió Europea hauran de votar tots els europeus i colònies perquè pugui fer-ho?

He llegit a l'*Estel de Mallorca* l'excusa del Papa de Roma: *pido perdón a los polacos por no felicitarles la navidad en catalán*.

Després de Catalunya Ràdio, Catalunya Música, Catalunya Informació, ara tenim Catalunya Cultura. Els suggerim nous títols per a noves emissores: Catalunya acovardida, Catalunya colonitzada, Catalunya insultada, Catalunya espoliada... Ensenms la frase divisa en lloc de ser *és quan sento que hi veig clar*, hauria de ser: *és quan ens roben que hi veig clar*, amb perdó del senyor Foix. Ω

EP!!!

**PARES, EDUCAU-
ME EN CATALÀ, A
MALLORCA HI HA
EL MEU FUTUR**

**el lleu de tots
mereix un
respecte
FORA FUMS!**

CRONOLOGIA DE LA HISTÒRIA DE CATALUNYA (XXXV)

Regnat d'Alfons el Magnànim: Expansionisme, crisi i absentisme (1416-1458)

PER RICARD COLOM -TLF. 964 207607

"Assolida l'alienació del sotmès per mitjà (bàsicament) de la coerció física, la tasca del colonitzador es concreta en mantenir aquest estat d'alienació i convertir-lo en el seu (nou) estat "natural", per ço la colonització significa sempre la falsificació de la història, àdhuc la seva anatematització. Heinz Dietrich. Emancipació i identitat d'Amèrica Llatina 1492-1992

1448: Antoni Claperós basteix la clau del temple del brollador de la Catedral de Barcelona, representant sant Jordi.

El pintor Jaume Huguet viu a Barcelona.

El pintor Lluís Dalmau és contractat per a l'esplèndida *taula* gòtica de sant Baldri, a sant Boi.

El rei fa una *grandíssima compra e provisió* de gra a Nàpols i Sicília per a tot Catalunya. Barcelona no en vol, però.

Un terratrèmol i pesta al Principat.

València guanya 165.000 sous en impostos mercantils (140.000 el 1423).

7.1448: El rei reglamenta reunions i organitzacions **remences: formen sindicats** i repleguen fons per l'abolició del mals usatges amb autorització reial. Creació del Sindicat pagès de la Remença, que arribaria al 20.000 adherits.

1448-1452: Primera etapa filoremença del regnat.

1448-1449: Volum de tràfic al Port de Barcelona: 460.500 lliures (2.317.500 lliures el 1432-33). L'oligarquia de la Biga barcelonina s'oposa al proteccionisme autàrquic d'ella Monarquia, que vol fomentar els productes de cada regne confederat.

29-2-1449: Dura lletra reial a una protesta del Consell barceloní.

1449: Els catalano-aragonesos fan figa davant Conca.

Lleis antisemites contra jueus conversos, sobretot a Toledo i Castella: privació d'oficis públics.

Ca.1449: L'almirall **Bernat de Vilamarí** col·labora

en la defensa de Rodes i després en la de Xipre contra els turcs.

12.1449: El Magnànim tramet als consellers barcelonins propostes econòmiques proteccionistes i ambicioses.

Acceptació pels tribunals de la Corona de la demanda judicial de les remences contra llurs senyors.

1449-1453: Corts catalanes de Perpinyà-Vilafranca-Barcelona.

1450: **Ocupació de l'illa de Castellroig** (Kastellorizon o castelozzo), base avançada d'operacions d'en Bernat de Vilamarí a la Mediterrània Oriental.

Relacions diplomàtiques amb el Negus d'Abissínia per cercar una aliança antiturca.

Sforza s'apodera del Ducat de Milà, amb el suport francès.

El Magnànim s'alia a Venècia i els petits principats italians (Savoia, Montferrato, Ferrara, Mantua) amb el problemàtic suport de l'emperador d'Alemanya.

Aixecament forà a Mallorca, contra l'oligarquia de Ciutat.

El Magnànim funda l'**Estudi General** (Universitat) de Barcelona.

11.000 morts a València, per epidèmies i caresties.

El poeta Ausiàs Marc, senyor de Beniarjó (La Safor), la vila de Gandia i el procurador del duc de Gandia, el príncep de Viana, cobegen l'herència d'una mora vídua i sense fills resident a Beniarjó: ço vol dir que l'herència devia ser gran i que hi havia una minoria morisca rica.

Retaule de la capella de la Pietat, gòtic de Francesc Solives a sant Llorenç de Morunys (Alt Penedès).

Alvaro es llença contra una Nafarroa dividida entre el rei Juan de Nafarroa (agramontesos) i Carles de Viana (beaumontesos). Alvaro havia negociat abans en secret amb Carles i l'havia impulsat a la revolta.

El sistema d'insaculació ja és present a Vic.

Ca. 1450: Caiguda del gran comerç i capital financer al Principat.

Frontal de sant Jordi, d'Antoni Sadurní, a la Generalitat catalana.

Senyals difuses de malestar econòmic.

Els Trastàmars, tot i ser de nissaga castellana, són coneguts arreu com a catalans. De Ferrante I de Nàpols, fill del Magnànim, diuen els seus adversaris angevins: *Sto catalan quante en fa!*

Naix a València el poeta Jaume Gassull.

26.7 a 1.8 1450: Els forans, dirigits per Simó Tort Ballester, Jaume Nicolau, Esteve Font i Bartomeu Morer assetgen Ciutat de Mallorca.

d. 1450: L'escultor Pere Joan treballa al servei de la Cort napolitana del Magnànim.

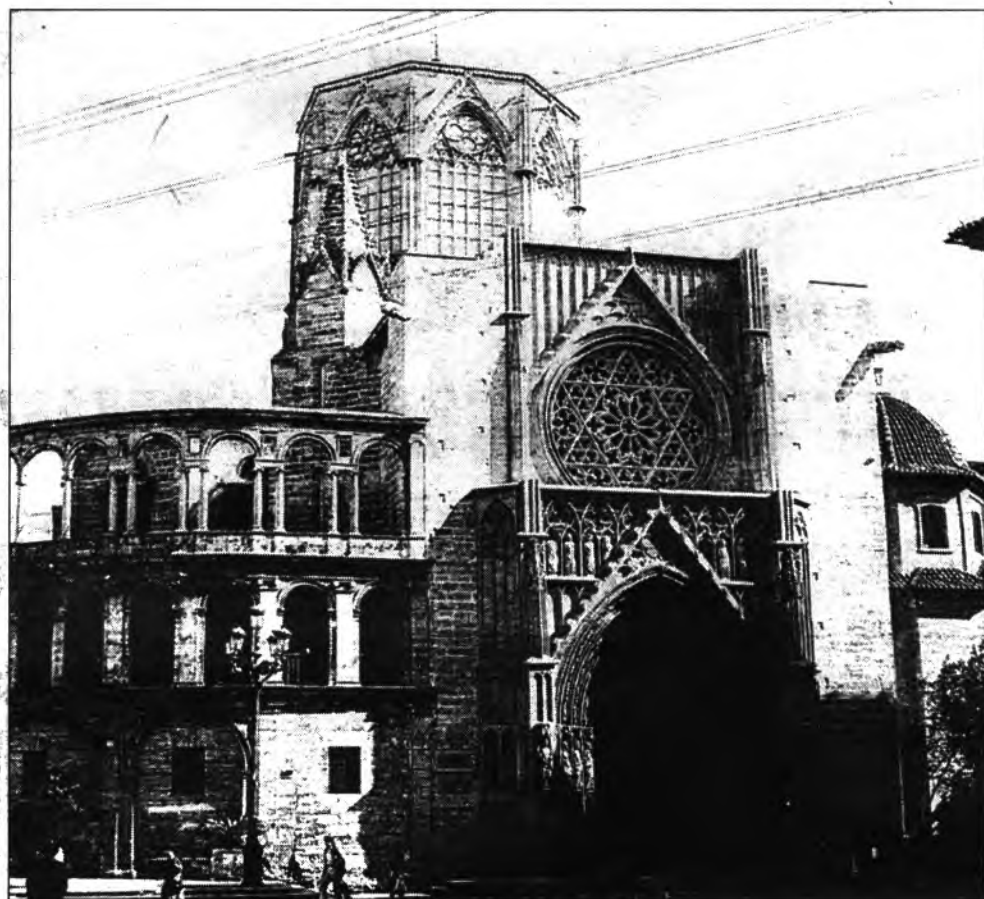
8.4.1451: En Berenguer d'Oms, representant del rei, imposa als forans el pagament anual de 2.000 lliures en senyal de perpètua servitud.

30.4.1451: Els forans, de nou revoltats, derroten a Muro, l'exèrcit de les autoritats dirigit per Jaume Cadell.

5.5 al 3.6.1451: Nou setge a Ciutat. Els menestrals de Ciutat ajuden als forans. Ω

Palacio de los Reyes de Mallorca, en Palma, siglo XV (arriba, fotos Ramón Manent).

Vista exterior de la catedral de Valencia, siglos XIV-XV (izquierda).

El cap d'en Josep Moragues

No em maten per ser traïdor,
Ni tampoc per ser cap lladre.
Sinó perquè he volgut dir,
Que visqui sempre ma Pàtria.

(Cançó popular)

Viatger vinguis d'on vinguis
Si tens el cor honrat,
Flecta los genolls i prega,
Com a fill, davant el cap
Del Pros Josep Moragues
El vostre general.

(Àngel Guimerà).

Els indonesis han sembrat els camins del Timor Oriental de caps d'independentistes degollats clavats en bastons.

Els Cèsars romans els omplien de cristians crucificats.

Els espanyols esquarteraven els patriotes catalans durant la guerra de Successió i penjaven llurs caps i membres dins gàbies, als portals de les viles catalanes per atemorir la població civil.

Les tàctiques dels Nerons i genocides són sempre **raó d'Estat** (dominador de nacions, fomentador de progròms), la lògica del Dimoni: la Mentida, la Crueltat i la Masacre. Ω

Ricard Colom

L A G U A I T A

Esquizofrènia informativa. Albert Alay (17.06.99)

Abans hi havien diaris normals i diaris sensacionalistes, però ara tots són més o menys iguals. Les televisions inicialment distreien i informaven; avui desinformen donant massa informació i, a més, es limiten a donar sensacions. Uns cops sensacions sexuals fortes, però més sovint catastrofites; això sí, exagerades però dosificades unes i altres per a que tot coli. Sexe, sang i fetge, ferocitat racial i ètnica, verins que maten, però cada cop menys noies agradables i menys notícies reconfortants.

Vegeu sinó com anem de guerra en guerra, com anem de gossos assassins a gossos que es mengen suïcides, com anem d'abusos sexuals en més i més importants abusos sexuals, com anem de races a ètnies i d'ètnies a races, com anem de les pestes porcines a les dioxines a les llaunes de Coca Cola enverinades (un total de vuit diarrees), etc. etc. Poques vegades anem de nenes maques en nenes encara més maques si no és per vendre algun producte en el qual cas t'han d'ensenyar fins i tot els tampax i les compreses absorbents de la periòdica sanguinolència vaginal.

Reiteració en la truculència és el que impera en els mass media per manipular consciències i els comportaments de les persones. Tot calculat. Guerres manipulades, perills reals o imaginaris per tenir la gent a ratlla...

Vet aquí que quan ja sembla que s'apropa la fi de l'afer dels albanesos que havien sortit de Kosovo, ara es troben fosses comunes, esquelets humans desfets, periodistes morts a trets —que després resulta no ser tals periodistes ni res—, i apareixen les dioxines en els cossos dels pobres pollastres, i en els porcs, i en els vedells, per via dels pinsos. I en el mateix país de Bèlgica, fins i tot l'americana Coca Cola està enverinada. És un acudit? És una conspiració dels europeus per poder vendre els refrescos propis, o una maniobra hispànica per a que ara poder vendre el pollastre i els ous a més bon preu i benjar-nos així dels porcs que vam haver de matar però que Europa ens va

pagar?. No ho sé, però en aquest món de bojos tot és possible. Fins i tot és possible que res de tot això no hagi estat veritat. Perquè, qui podia pensar ara en les dioxines? En sabem que havien estat usades pels americans com a defoliants a Vietnam —que no només desarbraven sinó que mataven gent—, però no per Saddam Jussein malgrat la panòpia d'acusacions mediàtiques sobre els dioxinosos gasos, armes bacteriològiques, supercanóns, armes de destrucció massiva. Només van poder comprovar l'eficàcia de les dioxines els vietnamites a casa seva i els italians amb aquella fuga en una fàbrica de productes farmacèutics.

Bé, doncs ara, s'ens colen les dioxines a través dels pinsos. També sabem que es produeixen en la combustió de deixalles urbanes i domèstiques en les incineradores, però bé, els governs ja pensen en nosaltres i tenen els seus tècnics per evitar que estiguin a l'atmosfera mentre ens els empassem per la gola.

I els americans volent ser respectuosos amb la salubritat dels europeus, un cop que ho fan bé, la pifien. Són tant curosos que fumiguen les caixes o els envasos amb algun producte exòtic... i diarrea al canto. No calia mirar tan prim per un resultat tan magre, oi?. Doncs ja ho veieu; mal si fas molt, mal si fas poc.

No seria just si només parlés de les coses negatives perquè també n'hi ha de positives, però tot amb desmesura. Es tracta de crear alarmisme per a que la gent se li creuin els cables i no pensi massa. Però com de tant en quan s'ha de rebaixar la pressió perquè no peti tot, se'ns prepara una vàlvula de seguretat amb el futbol. Un esclat d'entusismes i de consum de begudes alcohòliques per unes quantes copes de futbol guanyades i així la gent s'està quieta i relaxada durant uns dies. I no passa només a casa nostra, com creuen alguns, sinó a països com Holanda o Dinamarca en els quals també hi ha gent a la que cal manipular o anestesiar. Ω

Biblioteques de Mallorca Centre Coordinador

BIBLIOTECA PÚBLICA MUNICIPAL DE S'ARENAL

Carrer Berga, 54 - Tlf. 971 440 641

DE DILLUNS A DIVENDRES, DE 15'30 A 20'00

A més de llibres i revistes, també disposam de vídeos i C.D.

Acosta't a la biblioteca!

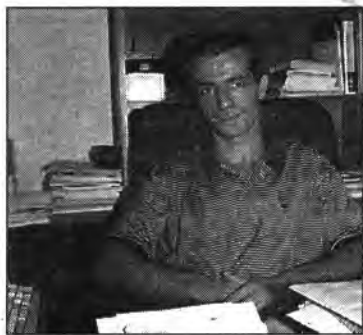

Consell de Mallorca

Fa 2 anys que na Margarida Nicolau regenta la Perruqueria Marga a Portocristo. Tlf. 971 821 579

Fa 2 mesos que en Jaume Brunet és el batlle de Portocristo. Mirarà de crear una Entitat Local Menor al poble, que ara depèn de Manacor. La primera passa serà posar una caserna de policia local amb mitja dotzena d'agents que tendran cura del poble i a més llarg termini de tota la costa manacorina. Una de les seves prioritats és la de trobar places d'aparcament per tots els cotxes. També diu que l'ha sorprès ben agradablement la personalitat del nou batlle de Manacor, una persona molt vàlida i dialogant que no li posa cap problema per desenvolupar el seu programa electoral. Tlf. 971 820 931

Fa 2 anys que n'Antònia Martínez, a qui veiem a sa filla Maria dels Àngels regenta la Merceria Maria Antònia a Portocolom. Tlf. 971 824 118

Fa 20 anys que en Biel Montserrat regenta el Bar des Moll a Portocolom. Abans, durant 30 anys, aquesta bar se deia Can Darder, regentat per l'amo en Joan Darder i la seva dona. Abans de la creació del Cub Nàutic, a aquest bar hi havia l'Emissora del Mar i en Biel va col·laborar en molts de salvaments. Tlf. 971 824 743

Fa 22 anys que en Joan Vicenç regenta l'Hostal Portocolom. Són 40 llits i el preu, es de 3.000 ptes per persona i nit. Despatxa menús a 1.000 ptes. A la carta se menja per una mitjana de 2.000 ptes.

1992: 500 anys d'amagar l'ou i la veritat d'en Cristòfor Colom

Quan Francesitxo de Zúñiga, bufó d'en Carles Quint, escriví en una de les seves cartes al marquès de Pescara que "i que a Gutiérrez, vuestro solicitador, ruego a Dios que nunca le falte papel, perquè escriba mas que Tolomeo Colón, el que halló las Indias", ja ens donava entenenent que si hi havia a l'època un escriptor, l'obra i la feina del qual fossin tingudes per monumentals, aquest no era cap altre que en Cristòfor Colom

Tot i que l'afirmació pugui semblar una barrabassada pròpia d'un bufó, atès que ara per ara els escrits originals que es conserven d'en Colom es redueixen a un tristíssim grapat de cartes, el cert és que hi ha proves irrefutables que ens mostren que l'obra d'en Colom fou més considerable del que ens podem imaginar.

Un saqueig sistemàtic i net

Així, per Antonio León Pinelo, sabem que el 1629 existia un breu tractat d'en Colom intitulat "Declaracion de la tabla navigatoria", que no ha pogut ser trobat. El mateix Colom ens diu, en una carta a Nicolau Roderigo, que havia deixat a en Francesc de Ribarol un llibre de trasllats de cartes i una relació del quart viatge, acompanyat d'un suplement: documents que no s'han trobat mai més.

També ha desaparegut un llibre de versos sobre autoritats de Jerusalem i els relats de tots els altres viatges anteriors a la descoberta d'Amèrica, un memorial autògraf sobre la seva vida, la documentació oficial sobre la seva arribada a Barcelona el 1493, els processos

incoats en contra seva a la Espanyola el 1495, tots els escrits del seu germà Bartomeu, ultra la mutilació del seu *Libro de las profecias*: hi és arrancat el foli 28 i tallats els folis 68 al 76. Al foli 77r, una mà del segle XVII hi escriví: "mal hizo quien hurtó de aquí estas hojas porque era lo mejor de las profecias de este libro".

Pel que fa als documents cartogràfics, mapamundis i cartes de navegació, en Colom en dibuixà un bon gruix, car a més de les referències indirectes, en fa sovint esment a les seves missives i despatxos oficials.

En aquest sentit, el 5 de setembre de 1493, la reina Isabel li escriví: "la carta de marear que habiades de facer, si es acabada, me enviad luego". I, mentre al final de la relació del seu tercer viatge llegim que "entretanto yo enviaré a vuestras Alteza esta escritura y la pintura de la tierra", Alonso de Hojeda declarava que havia vist "la figura que el Almirante envió a Castilla al Rey y Reyna de lo que habia descubierto".

També fou demostrat pel testimoni de Bernardo de Ibarra, en un interrogatori de 1513, que Hojeda, Alonso Niño i d'altres, s'havien guiat les seves

descobertes per una carta marina que en Colom havia dibuixat. Dons bé, de tots aquests documents, no en resta ni un de sol, sota cap mena de forma.

Com tampoc es conserva l'importantíssim original de la carta que va enviar a en Santàngel, per anunciar-li la descoberta, i que encara existia a mitjans segle XVI. Aquesta carta es conservava a Sevilla, a la biblioteca del seu fill Ferran, el qual l'havia catalogada al seu registre amb el número 4.743, i amb l'anotació següent: "letra enviada al escriba de Barcelona, 1493, en Catalán".

La desaparició dels textos colombins no abasta tan sols els seus autògrafs, sinó que afecta directament també llibres que foren de la seva propietat i els originals de les cròniques coetànies que parlen d'ell, que gairebé ho fan totes.

En Pius Parellada ha fet notar, al seu excel·lentíssim treball *Colom venç Colombo. La vera naturalesa catalana del descobridor del Nou Món*, que hi ha a la Biblioteca Colombina una bona colla de llibres, catalans per l'idioma, el contingut i la procedència, "que ofereixen un interès extraordinari en relació amb la personalitat de Colom". Entre aquests

llibres cal anotar molt especialment la sostracció de la "Historia de Jacob Xabalin" el compendi català de la Lògia d'Al-

gazel, la Passió i mort de Jesucrist, i la desaparició d'un nombre elevadíssim de llibres i manuscrits que podien evidenciar la naturalesa catalana d'en Colom.

És des d'aquesta òptica que en Maria Aguiló, havent llegit els índex primitius dels llibres que contenia la Biblioteca Colombiana, i havent hi observat les referències i les descripcions d'un enfilall de llibres catalans, ens comenta: "ni a la mateixa biblioteca, ni en cap altra, no hem pogut veure els llibres ni els llibretons catalans raríssims que (en Ferran) menciona, que no són pocs, ni sabem qui els descrigué millor. Dissortadament, ja a mitjans segle proppasat faltaven més le la meitat del 20.000 cossos d'obres que va tresorejar el magnànim fill de Cristòfor Colom."

La mà bruta de la censura

Per altra banda, un estudi lent i minuciós de les cròniques i llibres de la Història d'Amèrica dels segles XV, XVI i XII, que encara duc a terme, m'han portat a

Fa 4 mesos que na Margarida i en Miquel Langenberg de Dusseldorf regenten la Cafeteria M&M a Portocristo. Despatxen menjars alemanys per una mitjana de mil ptes. Tlf. 971 822 280

Fa 10 anys que na Francesca Peres regenta el Bar de la Tercera Edat de Portocolom. Tlf. 971 825110

Fa 20 anys que na Margalida Artigues regent l'Adrogueria i Ferreteria Can Torres de Portocolom. A la foto amb la seva nora Maria Capó. Tlf. 971 824 694

Fa 4 anys que en Nicolau Fuster i na Immaculada Fortesa regenten el Comercial Colau a Portocristo. Venen confecció de moda. Tan l'un com l'altre, aprenueren l'ofici amb els seus pares que ja tenien botiga de confecció a Manacor i a sa Pobla. Tlf. 971 820 718

la conclusió que la totalitat dels textos d'aquesta època que he revisat, han estat sotmesos a una censura sistemàtica i implacable.

El tema de la censura en els llibres d'història és un tema deixat de la mà de Déu a la historiografia moderna. Hom ha tendit a elaborar llistes de llibres prohibits i a fer anàlisis sociològiques del control ideològic de la Inquisició sobre els ciutadans. Però molts pocs estudiosos han analitzat el text d'un llibre abans de passar pel censor i després d'haver-hi passat, i més pocs encara n'han extret les conseqüències polítiques i d'estat que un fet semblant comportava. Entre d'al-

tres raons perquè, no s'han adonat del paper transcendental que la censura ha jugat en la transmissió dels textos, o no l'han volgut veure per massa comprometedor.

Una de les citadíssimes excepcions, la constitueix Juan Friede, que ha publicat un estudi especialitzat en *"la censura española del siglo XVI y los libros de història de América. Per Friede"*, en força casos només consta el simple fet que els llibres van passar per la censura oficial, donat que les llicències d'impressió són a les primeres planes; però no sabem res dels canvis que ha introduït el censor al text primitiu. Acep-

tem molts manuscrits com a originals, sense sospitar que, de vegades, tan sols es tracta de les còpies fetes en net de les versions primitives, després que fossin censurades, còpies on desapareixen naturalment les parts gruixudes, esmenades, retallades i arreglades per la censura.

La mentida al servei del poder

És Friede qui, al llarg del seu estudi, ens mostra com el censor esborra paraules i noms, fent-los desaparèixer o canviant-los per altres, transforma el caràcter amb què són descrits els personatges, retalla fragments, n'introdueix

d'altres, elimina capítols sencers, i els restants, retocats i garbellats, sovint en fa una nova composició i una nova ordenació. És Friede qui ens exposa, a través dels mateixos escrits dels censors que justifiquen la seva feina, que *"l'interès de l'Estat prima sobre la conveniència de fer saber públicament la veritat. Encara que fossin verídiques les acusacions, si estan en pugna amb els interessos de l'Estat, no s'han de perpetuar en una "història pública". Hom comprèn que on preval una tendència semblant, ni hi pot haver objectivitat en una obra històrica, ni tan sols a l'hora d'escriure-la: la mateixa investigació de la veri-*

tat és influenciada pels interessos de l'Estat". I finalment, Friede, estudiant els retocs de la *Recopilación historial de Pedro Aguado*, qui ens revela que la censura ha suprimit d'aquest llibre cinc capítols complets, entre els quals n'hi ha un dedicat exclusivament a en Cristòfor Colom i als fets de la descoberta d'Amèrica.

És claríssim, doncs, que en Colom i la descoberta d'Amèrica eren un tema que atemptava contra la seguretat de l'Estat i que, conseqüentment, s'havia de fer desaparèixer o modificar de soca-rel.

Jordi Bilbeny, escriptor

Cristòfor Colom: història d'una mentida

La xarxa per dur a terme una feinada de control i depuració tan subtil com eficaç s'havia començat a instal·lar el 8 de juliol de 1502, mercès a una pragmàtica dels reis catòlics, on es prohibia la impressió i venda de qualsevol llibre sense una llicència reial expressa.

Els agents del silenci

A la pragmàtica s'hi ordenava que s'examinessin tots els llibres i s'imposava als transgressors la pena de pèrdua exercir llur ofici, la crema pública dels llibres impresos i el pagament d'una multa pel valor dels llibres cremats.

Aquesta normativa es mantingué fins a l'adveniment de Felip II al tron, el qual augmentà les mesures de control i elevà les multes econòmiques a pena de mort i pèrdua de tots els béns, el càstig per als qui imprimissin o venguessin cap llibre prohibit. Així per la Reial Cèdula del 21 de setembre de 1556, reforçada per la del 14 d'agost de 1560, es prohibí explícitament la impressió de llibres que tractessin d'Amèrica, sense llicència especial del Consell del Regne, i s'ordenà recollir tots els que ja eren en circulació. Immediatament es creà un cos al servei de la *"recerca i captura"* de tota mena de llibres d'història que parlessin d'Amèrica. S'instal·là als ports, furgant entre les mercaderies dels vaixells, remena a les universitats i, a través de delacions, s'infiltra a les cases particulars. El control i el confiscament de llibres són tan abassegadors i absoluts, que jo els gosaria comparar, per fer-nos-en una idea, amb el servei policíac estalinista, de SS o als cossos de seguretat que descriu Ray Bradbury a *Fahrenheit 451*.

Friede també ha remarcat que molts llibres confiscats no arribaren a imprimir-se mai, un cop fets els retocs del censor, perquè l'autor no s'avingué a un joc tan baix. De tots aquest llibres, no se'n conserva l'original, sinó diverses còpies retocades i arreglades de cap a peus, guardades als arxius del Consell d'Índies, del Consell del Regne o de la Inquisició, i que no foren exhumats i publicats fins a finals del segle XVIII. I, és clar, s'editaren com si fossin originals.

Historiadors sense història

Sobre l'edició d'aquesta mena de llibres censurats talment com i fossin l'obra de l'autor, hi ha un treball extraordinari i d'un rigor inusual, de Giuseppe Chiecchi i Luciano Troisio, intitulat *li decameron sequestrato. Le tre edizioni censurate nel cinquecento*. L'estudi, semblant al de Friede, ens invoca que el censor, preocupat obsessivament per fer desaparèixer uns rastres concrets d'un text, cau, en la nova redacció que confegeix, en incongruències, contrasentits, errors cronològics, aplicació

de personalitat del personatges, invenció de personatges nous, manca de lògica discursiva i, sobretot, en l'ordre de les frases, manca de concordança sintàctica. Com Friede, exposa que, com de costum en aquests casos, el manuscrit original desapareix i, en canvi, es conserven diversitats de còpies retocades i discordants entre elles.

Els principals llibres d'història d'Amèrica dels segles XV al XVII contenen exactament, sense exclusió, totes aquestes traces. Ni Las Casas, ni Gonzalo Fernández de Oviedo, no Pere Màrtir d'Angleria, ni Andrés Bernaldez, ni Alonso de Santa Cruz, ni Hernando del Pulgar, ni Hernán Pérez de Oliva, ni molt menys Ferran Colom, pogueren escapar d'aquesta censura terrible i tergiversadora, que retocà full a full, capítol a capítol, paraula per paraula, els llibres dels cronistes amb l'única finalitat d'amagar la veritat a l'entorn d'en Cristòfor Colom i la descoberta d'Amèrica, servint així els interessos que l'Estat castellà tenia d'apropiar-se el nou continent i recuperar les concessions de poder econòmic, polític i jurídic que, per mitjà de les capitulacions, els reis catòlics havien atorgat a Colom.

Catalunya sense Catalans

És per això que tota relació d'en Colom amb Catalunya ha estat esborrada de la història, fins al punt que s'ha arribat a creure que la rebuda que li feren els reis a Barcelona era una pura fabulació. Rumeu de Armas, amb documentació de primera mà, s'encarregà, fa només uns decennis, de confirmar l'autenticitat d'un fet que ja ningú no posa en entredit.

I és per aquesta mateixa raó que la majoria de catalans que ostentaren càrrecs de summa importància als primers temps de la conquesta apareixen sovint italianitzats i castellanitzats, o bé de nom (Ballesteri per Ballester, Moliarte per Moliart, Margarite per Margarit, Columbo per Colom), o bé de nom i procedència, entre persones menys rellevants ("Cristóbal Bibas, vesino de Moguer", Francisco de Bardi, Simon Verde, Juanoto Berardi que passen per Florentins; "Juan Antonio Columbo, ginovés"; Antonio (sic) Gibonés; "Domingo, Gibonés; "Estéfano, veneciano") La falsedat de totes aquestes procedències és diafaníssima, donat que cap ciutadà que no fos dels regnes de Castella i Aragó no podia passar a Amèrica: el nombre de genovesos i venecians

que troban als textos censurats, de ser cert que fossin d'aquestes terres, haurien d'haver alarmat les autoritats competents, que els haurien d'haver pres per un autèntic escamot d'espionatge, cosa que no s'esdevingué.

I és per aquesta raó que tots els llibres han estat retocats: per desvincular Colom i la resta de catalans, de Catalunya. Perquè Catalunya, i no pas Colom, fou el gran problema d'estat: l'únic conflicte que calia amagar i fer desaparèixer de qualsevol vinculació amb el Nou Món. A partir d'aquí, les llistes de tripulants del primer viatge desapareixen i en segueixen de noves, discordants entre elles mateixes en el nombre, el nom dels tripulants i llur procedència de tota al geografia espanyola, sobretot perquè Las Casas deixa ben clar que els mariners eren tots de "Palos".

La invenció de Palos

Hom s'inventà un nou port de partença: Palos, que tampoc concorda amb d'altres cronistes coetanis, pels quals la primera expedició sortí de Cadis o, simplement, d'Espanya. El cert és que el port de Palos de Moguer no existí mai, ni existeix en la actualitat. Ni visqueren en aquesta localitat els Germans Pinçon, perquè entre altres raons, no eren andalusos, sinó portuguesos vinculats a Catalunya, al servei del rei Pere IV el Conestable, quan fou proclamat rei per la Generalitat, tal com ha demostrat documentalment na Maria Teresa Baqué en diversos dels seus treballs.

El mite de la Ràbida és una altra mentida dels censors, introduïda en els textos perquè concordés amb la vila de Palos, que cau pel seu propi pes. Rumeu de Armas ja demostrà també amb escreix a *El cosmógrafo fray Antonio de Marchena* que, contràriament al que diuen les cròniques, aquest frare mai no va ser al convent de la Ràbida i que, per tant, mai no hi va poder rebre en Colom, ni ajudar-lo en els preparatius del viatge de la descoberta. I així mateix s'ha d'entendre la "carta pròleg" del diari de Bord, on es fa passar en Colom per un misatger dels reis catòlics tramès al gran khan, que es topa amb el Nou Món per puritzar i que confon Cuba amb el Japó, quan des d'Ulloa fins avui els especialistes vénen admetent, cada vegada amb més unanimitat de criteri, que no només Colom tenia plena consciència d'haver "retrobat" el continent perdut, sinó que, personalment, ja l'havia descobert amb anterioritat i posseïa mapes que indica-

ven detalladament el lloc exacte on era situat.

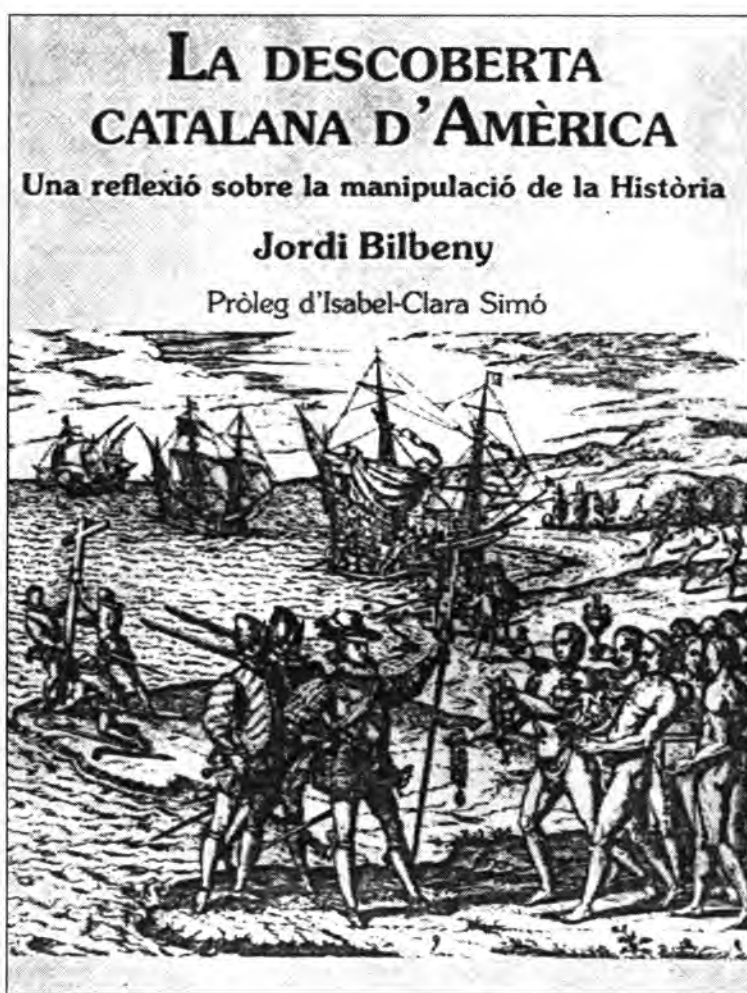
Qui descobrí Amèrica?

Altrament si, com ha demostrat en Català i Roca, els primers missioners d'Amèrica foren catalans i si català fou el pare Bernat de Boill, nomenat directament pel Papa (primer vicari de les Índies Occidentals), si fou a Barcelona on arribà l'expedició del primer viatge i des d'on es preparà el segon; si foren catalans els càrrecs més importants concedits per en Colom a l'administració política militar; si en una cèl·lula reial de 30 d'abril de 1564, s'ordenava que *"echen de las Índias a los Portugueses i otros qualesquier estrangeros que han ido de fuera estos Reynos de Castilla i Aragón"*, cosa que evidencia que els catalans podien anar lliurement a Amèrica; si entre els primers mapes de les terres d'Amèrica fets per estrangers (els d'Alberto Cantino, de 1502; el de Lopo Homen, de 1519 i el de Girolamo Verrazano, de 1529) s'hi troben les barres catalans; si les Capitulacions foren signades pel secretari de la Corona aragone-

sa, i l'empresa fou pagada amb diners d'aquesta mateixa Corona. I si, finalment, el rei Ferran, al seu testament, deixava a la seva hereva *"la parte a Nos perteneciente a las Índias del Mar Océano"*, ¿com és que en Colom és considerat genovès i Amèrica anà a petar, tan sols i únicament, a les arquees de Castella?

Vet aquí allò que deia de la censura i de la seva profunda implicació política amb els mecanismes del poder: primer castellà, després espanyol. Les funestes conseqüències, encara les paguem els catalans. I no pas amb espècies. Ω

Jordi Bilbeny, escriptor

L'Imperio" executa el gran genocidi castellà contra més de 100 milions d'ameríndis

RICARD COLOM

"Quan Hernan Cortés entrà a l'altiplà d'Anaguaqui, a Mèxic, el 1519, hi havia a Mèxic 23.200.000 habitants de les diferents cultures de la regió: asteques, golmeques, tolteques, maies. El 1593, dels 23.200.000 només en resten 1.700.000. No es tracta d'una llegenda negra: el que és negre no és la llegenda, són els fets".

(Con celebrar el Cinquè Centenari, Leonardo Boff, teòleg perseguit pels fari-seus del Vaticà).

"¿Adónde habremos de ir todavía? Somos gente sencilla, somos perecederos, somos mortales, dejadnos, pues morir, dejadnos perecer, pues nuestros días ja estan muertos".

(Anònim del Tlatelolco, càntic de 1523, Mèxic).

"Els camins són curulls de sagetes trencades i sembrats de cabelleres, les cases sense trespols i amb els murs en flama, carrers i places plagades de cucs, i les parets tacades de cervells rebentats... Hem mas-

tegit herba plena de salitre, sargantanes, rates, polls, cucs".

(Anònim de Tlatelolco. La inquisició controlava i censurava sistemàticament qualsevol escrit sobre Amèrica).

"Un poble que vol ser feliç no ha menester de les conquestes".

(Plutarc, biògraf i moralista grec, 50-120).

"Quan els espanyols varen envair el continent americà, la corona de Castella tenia només 7 milions d'habitants, mentre que a les terres americanes conquerides vivien 80 milions de persones. ¿Com pot ser que una minoria volgués dominar tants milions d'hommes?"

Carles I al 1550 va ordenar que calia introduir el castellà perquè ni en la *más perfecta lengua de los indios se puede explicar bien y con propiedad los Misterios de nuestra Santa Fe Católica*. Quasi dos segles més tard Carles III promulgà una real cèdula per la qual es tornà a ordenar que *se extingan los diferentes idiomas de que se usa en los mismos dominios y solo*

se hable el castellano...

(Francesc Ferrer i Gironès, senador independent catalanista).

España y Castilla de miserables, Ayer y hoy dominadoras, Tu cultura llena de andrajos Desprecia cuanto ignora.

(Antonio Machado, 1875-1939)

"Digueu, ¿Amb quin dret i amb quina justícia teniu en tan cruel i horrible servitud aquests indis? ... ¿Com els teniu tan esclafats i fatigats, sense donar-los menjar ni guarir-los de llurs malalties, que dels excessius treballs que els feu fer els afecten i se us moren, o per dir-ho millor, els mateu, per treure i prendre or cada dia?"

(*Història de les Índies*, cap.4 de Bartolomé de les Casas, transcriu el parlament del dominic Anton Montesinos, 1511, a l'illa l'Espanyola, ara Santo Domingo).

"Arrencaren el nostre fruits i branques, cremaren nostra soca, però les nostres arrels no pogueren matar".

(*Popul Vuh*, llibre sagrat maia sobre la bestial conquesta espanyola).

"Convertiu en arbre en llenya i podrà cremar al vostre servei, però ja no florirà ni fruitera".

(Rabindranath Tagor, 1861-1941, filòsof i escriptor bengalí).

"Anihilaren les nostres nacions i intentaren d'esborrar la nostra cultura ideològica. Els nostres pares caigueren en un estat tan humiliant que esdevingueren massa inerts. Però nosaltres, els fills d'aquests pobres derrotats, serem els pioners d'una era nova que hom ja albira".

(Un amerindi).

"La colonització física-material requereix la colonització mental a fi que pugui ésser dut a terme el fi darrer de qualsevol sistema de dominació: l'explotació del sotmès..."

La destrucció de la personalitat d'un subjecte històric és un procés del tot violent que, en general, és realitzat per mitjà de l'aplicació massiva del terror. ¿Com explica que trobem bàsicament el mateixos mecanismes de terror en les colonitzacions que en les pràctiques "científiques" de tortura dels actuals règims totalitaris..."

(Heinz Dieterich, *Emancipación e identitat de América Latina: 1492-1992*).

"Entristim-nos, ai las, car són arribats!"

"Ens han cristianitzat, però ens fan passar d'un senyor a un altre com si fossim animals".

"Els ens ensenyaren la por, per ells es marciren les nostres flors. A la fi que llur flor visques, feren malbé i devoraren la nostra..."

(Cròniques indigenistes sobre la conquesta castellana d'Amèrica, 1532)

"Fa temps... que sento la desaparició de pobles sencers com un absurd misteri d'iniquitat històrica que converteix la meua fe en abatiment".

Pere Casaldàliga, bisbe català entre els pobres de l'interior del Brasil).

"El drama... es desplega a la llar nadiua, l'èpica cala poble emigrants".

(Phillips, B.S., *The Elder Edda and Ancient Scandinavian Drama*).

"Voy a las montañas a buscar mis hermanos Cristos, a los Cristos Crucificados"... "Que Dios nos libre de los misioneros, porque nos enseñan un Dios cruel y sin piedad".

(Felipe Guamán Poma de Alaya, gran descendent dels inques, dut als 10 anys a Madrid i retornat a Perú als 50, explica com, després de 40 anys d'absència ho troba tot ensorrat i pervertit per la colonització espanyola. La segona frase és la manera en que sempre conclou les seves pregàries. Sabut és que molts indígenes preferien ser assassinats i *anar a l'infern* abans que batejar-se i *anar al cel*... amb els castellans, car els espanyols els eren

Resistim contra l'"Imperio" genocida d'"Appaña".

el mateix infern del genocidi i la massacre).

"Evangelització vol dir bastir l'Evangeli com a bona nova per al poble. ¿O no queda pas definit a priori perquè recitem l'Evangeli... El missatge del Crist i la seva revelació s'ha d'inculturar, perquè es topa amb una altra cultura, que fa d'aquesta trobada una creació i un sentit novell... Les cultures assimilen l'Evangeli des de les seves matrius, el paeixen com poden i en creen una transfiguració i creixença..."

(Com celebrar el Cinquè Centenari, Leonardo Boff, teòleg brasiler perseguit per la pudenta Cúria Vaticana).

"-Llavors, ¿perquè has vingut si no és per motius capitalistes? Ets un espia maldant per descobrir les nostres tàctiques i usar-les contra nosaltres, tal com el teu govern ha fet contra Vietnam i Cuba. No és això?"

-No -contestí- soc ací car vull ajudar els indis, si puc.

-Els estudiants, qui s'havien aplegat al nostre voltant, esclafiren a riure. Per a ells, els indis no estaven en llurs plans de revolta política.

-Me'ls mirí amb desdeny. -I qui sou vosaltres, elegants comunistes, que pretenen bastir la igualtat tot ensorrant estructures, i aixecar-ne de noves a llur gust, i alhora no dediquen ni la més mínima atenció als indis -els més legítims veneçolans- i a llurs urgents, reals i peremptòries necessitats?"

No són els vostre poble? O és que feu igual discriminació com els rics que us governen, tot fent ús dels vostres propis mots?"

(Per aquesta creu i mataré, d'en Bruce Olson, missioner cristià per lliure a cala indis motilons, anys '70).

"Ah que meravellós és viure en una terra on el 90% són ignorants i on es castiga amb el fuet l'indígena que no s'agenolla o ha furtat una gallina... Una dissort, açò de ser indi. Raça que serveix per a l'entusiasme líric de poetes i diaristes pocasoltes. Els indis són productors i mantenen l'economia i, malgrat això, no elegixen representants. Raça forta, vigorosa, honesta, però tímida".

El patró, l'indi i la Justícia, Tristan Maroff).

"Hom no pot perdonar a al metròpoli que hagi fet sos fills de l'altre costat de la mar tan semblants a si mateixa".

(Domingo F. Sarmiento 1811-1889, escriptor i polític argentí).

"Una altra conseqüència de la conquesta espanyola que, tal com veurem més endavant, tindria repercussions dramàtiques en el desenvolupament posterior de les economies del continent, va ser la imposició de models tals com el sistema latifundista de tinença de la terra, o el sistema comercial exportador de primeres matèries i importador de manufactures i

de serveis".

(Amèrica, 500 anys, problemes pendents, Ignasi de Senillosa).

"Tota colonització és en el fons idèntica: un procés de despersonalització d'una agrupació social o d'un poble per un altre, la substitució de la voluntat interna d'una comunitat-tingui o no tal comunitat consciència de la pròpia existència diferenciada- per imperatius externs".

(Ahmed Ben Salah, *Significations et perspectives de la colonisation*)

"Felip II)... augmentar les mesures de control i elevar les multes econòmiques a pena de mort i pèrdua de tots els béns, el càstig per als qui imprimessin o venguessin cap llibre prohibit. Així, per la Reial Cèdula del 21 de setembre de 1556, reforçada per la del 14 d'agost de 1560, es prohibí explícitament la impressió de llibres que tractessin d'Amèrica, sense llicència especial del Consell del Regne, i s'ordena recollir tots els que ja eren en circulació. Immediatament és creà un cos al servei de la *recerca i captura* de tota mena de llibres d'història que parlessin d'Amèrica. S'instal·là als ports, furga entre les mercaderies dels vaixells, remena a les Universitats i, a través de delacions, s'infiltrà en les cases particulars. El control i el confiscament de llibres són tan abassegadors i absoluts, que jo els gosaria comparar, per fer-nos una idea, amb el servei policíac estalinista, les SS o els cossos de seguretat que descriu Ray Bradburn a *Fahrenheit 451*".

(Jordi Bilbeny, historiador i escriptor d'Arenys de Mar, a 1992: *500 anys d'amagar l'ou i la veritat de Cristòfol Colom*).

"Els historiadors d'Espanya i els de la Hispanitat no ens deixen fer una història americana científicament aconseguida".

(Bonifacio Pereira, historiador americà).

(La bogeria espanyola, d'ençà la conquesta d'Amèrica, raia essencialment a intentar empreses impossibles per als recursos de què disposaven. Aquesta desproporció entre la pretensió i allò possible és el tret d'allò avui anomenat quixotisme espanyol, la jactància, la fanfàrria dels espanyols".

"L'estil és l'home. L'espanyol, fanfàrria de la vida real, sol ser també fanfàrria de la literatura".

(C.O. Bunge, 1875-1918, polígraf argentí).

"L'evolució en Espanya és lenta i l'espanyol comparteix encara el parer del Cid i dels conquistadors que l'única manera digna de guanyar-se l'or és furta-lo o trobar-lo com a tresor. La recerca del tresor constitueix encara avui dia una idiosincràsia general espanyola. (Els aristòcrates de debò no fan res)".

Keyserlin, 1880-1942, escriptor alemany). Ω

PORTOCOLOM

Fa 6 anys que na Concepció Morales regenta el Bar s'Algar a Portocolom. Despatxa els plats combinats i les tapes. Tlf. 971 825 481

Fa 18 anys que en Jaume Cifre regenta el Taller de construcció de llauts Cifre a Portocolom. Fabrica llauts de 15 fins a 75 pams. Aquests darrers valen devers cinc milions i mig.

Fa 28 anys que en Ted Tecke i la seva dona Margalida Perelló regenten el Centre de Busseig Badia Blava a Portocolom. Tlf. 971 825 280

Na Margalida Bennasser i en Sebastià Arbona són els amos joves de la botiga de lloguer de cotxes Bennasser a Portocolom. Tlf. 971 824 745

En Jaume Barceló és el pare en Francesc Josep, l'amo del Bar és Fassers de Portocolom. Tlf. 971 825 359

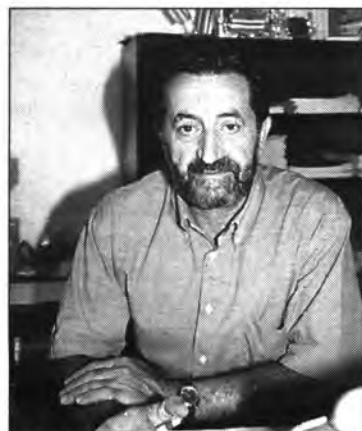
Fa 13 anys que en Miquel Barceló regenta la botiga de lloguer de cotxes Barceló a Portocolom. Son pare va obrir aquesta botiga fa 30 anys. A la foto amb la seva dona Irene Castell i el seu fill Miquel. Tlf. 971 824 858

FELANITX

F 2 mesos que en Maties Nadal, en Guillem Cabezas, en Carles Oliver i una vintena de joves més han creat el Club de Jocs de Rol Felanitx. També juguen a jocs d'estratègia. Tenen el local al carrer de Campos.

En Miquel Julià és el primer tinent de batlle de l'Ajuntament de Felanitx (va entrar amb 3 regidors per UM que se presentava per primera vegada al municipi), i d'aquí a dos anys, l'actual batlle del PSOE li cedirà la batlia. Actualment el govern municipal de Felanitx està format per 5 regidors del PSOE, 3 d'UM i dos del PSM, partit que també se presentava per primera vegada. El partit felanitxer Coloms, s'ha quedat amb un sol regidor. El vot autòcton, ha augmentat en un 50% a les darreres eleccions municipals del terme.

Fa 2 anys que en Josep Méndez i na Caterina Cabrera regenten el Bar Restaurant de la casa d'Extremadura a Felanitx. Despatxen menús a 825 ptes. A la carta se menja per una mitjana de 1.500. Són més de 3.000 associats de Felanitx i altres pobles de la comarca, molt integrats al poble ja que tots parlen, o al manco entenen el català. Ara han celebrat la Festa Nacional d'Extremadura, amb balls regionals, Verbenes etc. Tl. 971 580 760

Fa 9 anys que n'Esteve Noguera regenta el Gimnàs Esport Energia a Felanitx: Aeròbic, Ning-Tsun, Peses Estiraments. Etc. Tlf. 971 827 161

Fa 30 anys que en Pep Fuster regenta la Distribuidora d'Ous Fuster a Felanitx. Tlf. 971 580838

Les males herbes de la democràcia

QUIM GIBERT ENSENYANT

"Res del que és humà m'és aliè, tof el que és humà em toca" Publi Terenci Afer

M'explicava una ensenyant universitària que quan li encomanen un master sempre ho fan des de la perspectiva de benefici econòmic. La docent em venia a dir que darrerament la pela és un element prioritari a l'hora d'ofertar-li moltes de les propostes d'estudi. Fa feredat que la universitat actui sovint amb criteris empresarials, més propis del sector privat que del públic. Fa feredat precisament perquè l'universitari és un espai per a l'aprenentatge, la investigació, l'experimentació... en el qual els diners no haurien de ser un factor cabdal. Si bé és veritat que cal saber invertir i distribuir partides pressupostàries de la Universitat, en cap cas aquestes han de desplaçar la formació i la saviesa que "no surt a compte" des d'un punt de vista estrictament financer. "La cultura no ha estat gaire bon negoci -ni la seva tasca- fins a l'aparició del negoci de la cultura, que exclou la cultura que no és negoci. O sigui, la dels creadors més rebels i innovadors, ja que la majoria és conformista" assenyalava el pintor Lluís Bosch Martí (Diari de Girona, 27-7-99).

En les darreries del franquisme, quan el moviment hippie i les forces democràtiques clandestines florien per arreu, es parlava i, correntment s'actuava des de la generositat i la filantropia. Una forma de combatre el feixisme espanyol fou l'associacionisme i la solidaritat. En aquell moment, les proclames alternatives i d'esquerres abordaven el consumisme i la permissivitat en termes negatius. El materialisme, tan comú en els nostres dies, tenia aleshores una càrrega terriblement xarona i carca. Entre la dècada dels 60 i els 80, hi havia un gaudiment sincer en l'àmbit cultural que no cercava exclusivament un guany econòmic sinó més aviat intel·lectual. Així, com un neguit de transformació social. Vint-i-cinc anys després, l'actual és una societat que tendeix cap a

l'individualisme més egoista i fred. Allò pràctic i immediat és el que compta i treballar per amor a l'art són romanços. I, lògicament, cada dia tenim més punts de coincidència amb el sistema de vida nord-americà (parcs temàtics, riquesa i popularitat, menjars ràpids, acumulació d'electrodomèstics el tot prescindibles, índex d'audiència televisiva, competitivitat, canvi freqüent de cotxe, violència cinematogràfica a raig...). Som estranys. Ens passem la vida fent coses que detestem per poder guanyar diners per comprar coses que no necessitem i impressionar persones que no ens cauen bé" reflexiona en L.J. Peter a les portes d'un nou segle que es perfila com el de l'oci, la banalitat i el capitalisme salvatge.

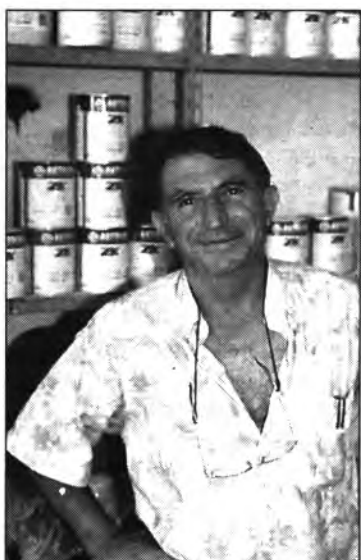
Occident ha quedat destarotat respecte als valors? "Abans el monstre era el franquisme. Ara ho són el conformisme i la indiferència, que és el pitjor que ens podia passar", considera el canta autor Paco Ibáñez (Regió 7, 9-7-99). Quan les democrà-

cies fan catúfols per deixadesa social cal ser prou valents per revisar allò que no va a l'hora. I aprofundir, més que mai, en els valors democràtics. Els polítics que s'escarxofen en el poder, mentre de la democràcia en prou feines se n'ocupen i, per postres, fan mans i mànigues per a perpetuar-s'hi anys i panyos, no hi ajuden gens ni mica. La ciutadania se n'adona i, aleshores, no participa en la vida democràtica del país o bé sorgeixen els Berlusconi i els Jesús Gil de torn. Seria d'ingenus oblidar que Adolf Hitler esdevingué cap d'estat havent guanyat les eleccions democràtiques de l'any 1932 a l'Alemanya. "La democràcia en comptes de ser un instrument de treball social esdevé un fi de la classe política", manifestava Lluís Llach (El Temps, 11-5-99)

Els valors positius de la democràcia, com la família i els amics, s'han de regar i abonar perquè creixin sans i estalvis. I, tot sovint, arrancar les males herbes. Q

Fa 8 anys que na Felisa Cabrera i la seva filla Lúcia regenten el Bar Can Juanito al Carrer Gregal de Felanitx. Són del Barça. Tlf. 71 827 334

Fa 30 anys que en Jaume Roig regenta el Taller de Pintures Mar a Felanitx. Pinta molt. Tlf. 971 580 646

Fa 2 anys que en Damàs Sierra regenta la Constructora Son Cerdà a Felanitx. A la foto amb la secretària de l'empresa Josepa Vivancos. Tlf. 981 582093

Fa 26 anys que en Rafel Roig va obrir el Taller de Motos Roig a Felanitx. Tlf. 971 581 089

Fa 12 anys que en Rafel Aulet regenta el Bar Cala Fava a Felanitx. Tlf. 971 580 339

Fa 3 anys que en Miquel Àngel Chilet regenta el Taller de Pneumàtics Chilet a Felanitx. Són pare Manolo Chilet de Bétera (València), que va morir jove, va obrir aquest taller fa 35 anys. Tlf. 971 580 459

Fa 8 anys que en Joan Adrover i el seu germà Miquel que és corresponsal de DM, regenta la Fontaneria Ses Aigües a la barriada des Convent de Felanitx. Tlf. 971 581 844

Fa 40 anys que na Francesca Fortesa va obrir la Perruqueria Xiska a la barriada des Convent de Felanitx. Tlf. 971 580611

Sèrbia, capital Madrid

MIGUEL ÀNGEL RODRÍGUEZ I FERNÁNDEZ

El dia 27 d'agost de 1992, el rei Juan Carlos I sancionà la primera reforma de la Constitució espanyola de 1978 (text aquest imposat per la força de les armes i "legítim" per una paròdia de referèndum), modificant-se l'apartat 2 de l'article 13, i per la qual els ciutadans d'altres països de la Unió Europea podrien presentar-se com a candidats a les eleccions municipals que es celebrassin a l'Estat espanyol.

Oficialment, aquesta ha estat la única modificació del text constitucional; tanmateix, en aquest moment, acabem d'assistir a un nou canvi en el llibret, que afecta a l'apartat 1 de l'article 8 i en el que resava (i resa encara, formalment): "Les Forces Armades, constituïdes per l'Exèrcit de Terra, l'Armada i l'Exèrcit de l'Aire, tenen com a missió garantir la sobirania i la independència d'Espanya, defensar-ne

la integritat territorial i l'ordenament constitucional." Aquesta reforma ha estat implícita des del mateix moment en que l'Estat espanyol ha donat suport actiu als bombardeigs de l'OTAN sobre la regió albanesa de Kosova i Iugoslàvia. Les bombes de l'OTAN als Balcans han fet saltar en mil bocins allò de que l'exèrcit espanyol té com a missió la de "defensar-ne la integritat territorial." Al cap i a la fi, els servis, amb els seus atacs militars sobre Kosova, no estan fent cap altra cosa que "defensar-ne la integritat territorial" de l'Estat iugoslau, o sigui, el mateix que, segons la Constitució espanyola, els espanyols podrien fer a Catalunya en cas de que aquesta volgués independitzar-se del jou visigot. Seria, idò, una contradicció que Espanya ajudés als independentistes albanesos (anomenats "terroristes" pel

govern de Belgrad) i que, després, tingués pensat fer a Catalunya el que Milosevic fa a Kosova: actuar militarment contra els "separatistes" per evitar la nostra independència. Així doncs, els "militars" (eufemisme aquest darrera del qual s'amaga el mot de "terrorista") espanyols ja no podran intervenir per la força al nostre país el dia que ens independitzem... a no ser que els espanyols vulguin que la comunitat internacional (amb l'OTAN al cap) bombardegi Madrid, tal com ha fet amb Belgrad.

Tanmateix, no hem de pensar que si el PP i el PSOE donen suport als atacs de l'Aliança contra Iugoslàvia es deu a que, de sobte, hagin copsat el dret de tots els pobles del món a l'autodeterminació; ells no actuen per solidaritat, sinó que ho fan perquè així ha estat ordenat per Washington.

No és d'estranyar, doncs, que l'ultranacionalista espanyol Julio Anguita hagi sortit (precisament a Barcelona) en defensa de Milosevic, car s'ensuma que els "albanocatalans" ben aviat aconseguirem deslligar-nos de l'Estat espanyol, conegut en el món del circ com "la Sèrvia lagarterana."

Els espanyols, certament, estan ben esporuguits últimament, no en va tenen un refrany que diu que "cuando las barbas de tu vecino veas pelar, pon las tuyas a remojar." I és que els fanàtics ideòlegs del NAZI-onisme espanyol ja han vist com ha eixit Milosevic de la perruqueria... ple d'escalas i amb un tall a la cara; malament l'han afaitat.

Les gallinetes espanyoles s'esvaloten a la cleda, co-co-ri-cóóó!!! Així, Milosevic-Iturgaiz, després de la celebració el 4 d'abril de l'Aberri Eguna (Dia de la Pàtria Basca), rotà "Espanya i la seva Constitució no van a acceptar ni afavorir la independència del País Basc", afegint, a més, que "Euskadi no va a deixar de ser Espanya"; al temps que, fent de pitonissa de línia 900, asseverava, en la seva malaltissa al·lucinació,

que "a l'igual que Sabino Arana, ni Arzallus, ni Egibar, ni Otegi veuran la independència del País Basc." Mentrestant, Milosevic-Mosquera, d'Unitat (?) Alabesa, ens surt torero i clama en el desert a favor de "la nació espanyola, amb el seu idioma castellà i el seu patrimoni hispà"...OOOOOLÈÈÈ!!!, les vaques boges i els polítics gillipolles.

Per la seva banda, Milosevic-Aznar llançava que la Unió Europea "no pot consentir que els nacionalismes totalitaris pretinguin imposar els seus mètodes excloents que alimenten l'odi entre els pobles i impedeixen la convivència civilitzada"... just abans de mostrar la seva preocupació de que, als equips "espanyols" (es deu referir al Reial Madrid i al Villaabajo CF) hi juguin tants estrangers i tan pocs "espanyols"; Milosevic-Aznar ja ensenya les dents i demana la neteja ètnica dintre del món de l'esport. Que sí cony, que no pot ésser tants holandesos, bascos i catalans als equips "espanyols" de futbol; que tots haurien de ser de Quintanilla de Onésimo (Redondo)... amb cartutxera i tricorn inclosos!!! Ω

El trot és cosa nostra Premi Equalan Ca'n León

MIQUEL ALEMANY I BAL·LE

Una de les grans proves clàssiques del calendari del trot balear es des de l'any 1992 el premi "Equalan Ca'n León", que se celebra a finals del mes de agost. Aquest premi està patrocinat per un professional de la ramaderia anomenat Antoni León Millán.

Aquest senyor, afeccionat a l'esport del trot, es propietari de una coneguda botiga a Son Ferriol, dedicada als productes de ramaderia. La prova que organitza n'Antoni León es reservada als poltres de dos anys que tenen en aquest premi la segona prova important de la seva vida. La primera de totes es el dia del seu debut, que cau a la Diada del Ram.

Enguany, aquest premi es va presentar el dia 23 de agost a l'Hipòdrom de Son Pardo. El seny-

or León va comunicar que hi havia una dotació econòmica de 250.000 ptes. en premis a més de un plus de 50.000 ptes. si s'aconseguia batre el record que va establir el cavall d'en Joan Morro, Cristian Crown, l'any 1997, que era de 1'20"3.

El 27 d'agost a les 23'30 es va disputar aquesta correguda. Hi havia onze cavalls participants. Tots ells començaven amb la lletra E de l'alfabet, segons una norma antiga que encara es vigent i que obliga tots els propietaris que tinguin un poltre nascut en territori nacional, el bategin amb una lletra del alfabet llatí. Enguany correspon a la lletra G.

El guanyador de la carrera va ser una egua de Son Ferriol, propietat de la Quadra Garcies Sunyer

de nom "Estela Negra GS"; filla d'en "Tap Dance Kid" i de "Perla Negra GS". El menador fou el seu propietari, Tomás Garcies Sunyer, conegut criador de cavalls de trot.

L'egua té uns bons orígens. El seu pare es un dels millors sementals que es troben a Mallorca. Entre els seus fills es troben grans campions com "Alex Kid" (guanyador del Gran Premi del Criador dels quatre anys en 1997 i un any després del cinc anys en 1998) i "Caster Kid" (guanyador del Gran Premi Nacional de 1998).

"Estela Negra GS" va duu una velocitat de 1'20"5. No va poder superar el record aconseguit per Cristian Crown, ara fa dos anys, fou la guanyadora justa de aquesta cursa. En segon lloc va quedar

"Élite Speed"; egua menada per Joan Carles Roger, amb un temps de 1'21"4. "Extra Jutge SV" va arribar en tercera posició i la companya de quadra de la guanyadora d'aquesta prova, "Élite de Abril GS", va quedà quarta. Les tres egües que arribaren primeres varen rebre un trofeu. A la guanyadora li posaren la manta "Equalan", com mana la tradició, al cavall guanyador de qualsevol prova important del món del trot, li posen una manta, de la mateixa manera que antigament al campió olímpic li posaven al cap una corona de llorer, a la Grècia Clàssica.

Tots els participants en aquesta correguda varen rebre un obsequi donat per "Ca'n León".

Tothom va quedar satisfet, sobretot els afeccionats degut a que ja comencen a conèixer quins cavalls poden ser els favorits per a futures proves del trot mallorquí: Criterium dels dos anys, Premi Ciutat de Palma per poltres de tres anys i sobretot el Gran Premi Nacional, que es la prova reina del trot). Aquestes dues proves es disputaran l'any que ve, mentre que el Criterium dels dos Anys, se celebrarà el proper mes de octubre.

El mateix dia 27, es varen disputar altres dues carreres que tenen la seva importància. La primera fou la reservada a les dames, que la federació els té assignada cada més. Aquesta vegada l'egua anomenada "Coral GS", menada per Caterina Cervera Llodrà va arribar en primera posició amb un temps de 1'22". L'altre correguda fou la classificatòria pel Premi "Campió de Campions" (prova clàssica del trot balear). Els classificats varen ser per ordre d'arribada: "Deninet Star", "Duncan Power", "Distant M" i el gran campió líder de la seva generació "Diluvi".

El guanyador va dur una velocitat de 1'19"5. Als Hipòdroms de Manacor i Son Pardo es celebraran aviat les altres corregudes classificatòries que determinaran els classificats per la final que es disputarà a Son Pardo, es preveu que serà una correguda inoblidable i que cauran rècords impensables pels aficionats més vells que mai no haguessin cregut que aquestes criatures aconseguissin les velocitats de l'egua "Deninet Star" el divendres 27 d'agost a la primera eliminatòria del Campió de Campions. Ω

Cançó de ca nostra

Nelet, Voro i la Betetes
No parlem mai castellà:
Perquè és llengua imposada
Que ens vol afofesterar.
Recordes que temps enrera
Ens volien humiliar?
Deien que érem de poble
Que no parlem en cristià.
Pena fa aquesta coentor

-uns reis de la botifarra-
que es pense ser molt millor
sols perquè en castellà xerra?
I aquell Franco, gent de força,
Tricornis i prohibicions
Per abaixar-nos la vista
Omplint la gent de presons.
No llepes cap mà traïdora
Que mos vulga vore morts,

Amb baionetes i ferros
Mos tenien dins el toll.
I la llobada roïna
Que és el bram del blaverum;
Cal bé guardar-se'n, ¡senderi!,
Del seu odi farem fum. Ω

(L'Estel de la Tramuntana)

Mallorquins a Cartagena (1968)

Per l'alliberament nacional: Fanon i Ho Chí Minh

Fent el servei militar a Cartagena (1968), sense res a fer en tota l'horabaixa, ens passàvem el temps ordint utòpiques accions que sabíem ben cert no podríem portar a la pràctica. Actes aventurats que en el fons només servien per a calmar una mica l'odi visceral que professàvem al règim que ens privava de llibertat. Planificàvem l'ocupació de l'Arsenal, la detenció d'oficials i almiralls, la posta a disposició d'un Govern Republicà Constituent de la inútil flota de guerra. El moment més romàntic de l'acció seria quan poguéssim llevar la bandera franquista de dalt del pavelló d'entrada a la base i, de seguida, col·locar la tricolor. Imagín que estàvem molt influïts per la lectura de "Els deu dies que commogueren el món", de John Reed, el periodista nord-americà que escrigué un dels milers llibres que mai s'han publicat

sobre la Revolució d'Octubre. No desconeixíem tampoc el paper destacat de la sots-oficialitat i de la marineria quan la insurrecció feixista del juliol del 36. Fou precisament la vigilància revolucionària de les cèl·lules comunistes a la flota el que impedí que aquesta fes costat a Franco, en el començament del conflicte. La majoria dels soldats del pis, a Cartagena, érem comunistes, si exceptuem n'Agustí Pons amb la seva dèria cenetista. Però el nostre "comunisme" no tenia ja res a veure amb el PCE. Les notícies que ens havien arribat del maig del 68, el trist paper del PCF en no voler donar suport a les posicions més agosarades dels estudiants i dels sectors d'esquerra del moviment obrer, ens feien dubtar de la voluntat revolucionària del comunisme oficial. L'exemple de Cuba,

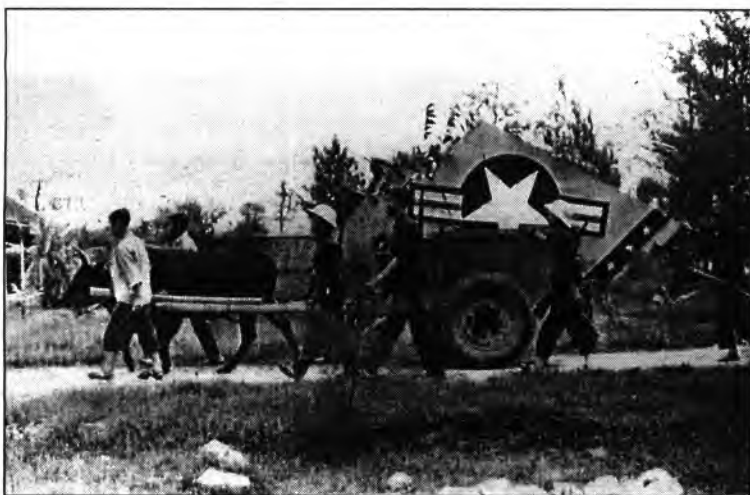
el Che i Fidel Castro; la lluita heroica que portava endavant el poble del Vietnam; o la mateixa guerra d'independència algeriana - començàvem a conèixer Frantz Fanon -, ens demostraven que per un camí anava el moviment internacional dels partits comandats per Moscou, i, per un altre, la lluita autèntica dels pobles que combatien de veritat per llur alliberament social i nacional. Raoul Vaneigem, en el seu "Tractat del saber viure...", ens havia obert els ulls sobre tot el que feia referència a una lluita popular simplement economicista. La feina purament sindical, per una mica més de diners o un dia extra de vacances, no era la revolució per la qual nosaltres volíem lluitar. I, per si faltava alguna cosa, n'Agustí Pons ens retreia, als marxistes, els fets de la guerra civil. Pareixia el meu pare, ex-lluitador de la "Columna de Hierro", quan discutia amb l'oncle -del "Quinto Regimiento"- sobre quins foren els motius de la derrota popular del 39. N'Agustí blaslava contra els comunistes de Líster que havien acabat amb l'experiència de les col·lectivitats agràries de l'Aragó i amb el control obrer de les fàbriques a Barcelona i València. Arran dels nostres constants debats polítics, les al·lotes, que venien sovint de Barcelona i Mallorca, eren les encarregades de portar-nos els llibres que necessitàvem per a enfortir els respectius punts de vista en les discussions. Hi havia companys de caserna que sospitaven de nosaltres. Ens demanaven,

Ho Chí Minh, el gran dirigent nacionalista i comunista que va vèncer els tres imperialismes més ferotges del segle XX: l'imperialisme japonès, el francès i el nord-americà. I encara n'hi ha que diuen que no es pot derrotar els imperialistes! L'exemple antilimperialista del poble de Vietnam encara és present arreu del món.

intrigats: ¿Dónde os metéis que no os vemos nunca? Ben cert que no anàrem mai pel barri xinès de la ciutat. No ens podien trobar mai a les tavernes o bars prop del port.

Llegir, escoltar la ràdio, discutir, era la dèria que ens posseïa. A la cuina hi teníem posat un pòster de Ho Chí Minh. Ω

L'aviació nord-americana causa milions de morts entre la població civil de Vietnam. En la fotografia podem veure un grup de guerrillers que porten, dins d'un carro, les restes d'un superbombardier dels USA.

Cecili Buele: nou Conseller de Cultura del CIM

Cecili Buele: un gran lluitador de l'esquerra mallorquina

Tots els col·laboradors de l'Estel estam d'enhorabona. El nostre bon amic Cecili Buele és el nou Conseller de Cultura del CIM. És una gran notícia - la millor en molts d'anys! - que hem celebrat amb xampany al igual que hem celebrat la derrota dels dretans antiesquerrans del PP.

L'amic Buele ha escrit en els darrers anys nombrosos i interessants articles en defensa del nacionalisme, de l'esquerra i sempre per anar millorant la qualitat de vida dels treballadors de les Illes. Si repasam la col·lecció de l'Estel podem veure la seva signatura al costat de la de Miquel Ferrà Martorell, Miquel Julià, Miquel López Crespí, Mateu Joan Florit, Antoni Vidal Ferrando, Marina Ferrà, Mateu Morro i tants i tants d'altres destacats intel·lectuals mallorquins a l'avantguarda sempre del nostre redreçament nacional i social.

Cecili Buele Ramis (Palma

1944) és fill d'Andrés Buele Siesa. Llicenciat en Ciències de l'Educació. El 1968, s'ordenà prevere i marxà com a missioner al Burundi (1971-1975) i al Perú (1975-1979). En tornà a Mallorca hi fundà Amnistia

Miquel López Crespí i Cecili Buele: dos intel·lectuals mallorquins a l'avantguarda sempre del nostre redreçament nacional i social. Aquí els podem veure en la manifestació en defensa del català.

Internacional i el Comitè de Solidaritat amb Amèrica Llatina (1979). Membre de la direcció política del PSM, regidor del mateix partit a l'Ajuntament de Ciutat, la seva tasca ha estat bàsica per consolidar el moviment veïnal de Palma. I, el que és més important, Buele és un polític completament identificat amb els problemes del poble mallorquí. Sempre l'hem vist a l'avantguarda de qualsevol manifestació en defensa dels drets de la nostra terra, en primera línia en la lluita antifeixista, al capdavant de qualsevol reivindicació del poble treballador de les Illes. És per això que des d'aquestes pàgines felicitem ben cordialment el nostre bon amic i col·laborador. Ω

Retrocés a educació

Ja iniciat el curs acadèmic 1999-2000, volem denunciar el retrocés que s'ha produït en aquest camp (si no hi ha decisions correctores d'última hora).

Els centres de secundària i batxillerat han perdut recursos humans en relació al curs passat i no resulta acceptable l'excusa del forat pressupostari que s'ha detectat en la gestió del PP.

L'any passat hi hagué la possibilitat de crear classes d'iniciació a la llengua catalana per a aquells alumnes que fa poc s'han instal·lat aquí -en nombre creixent al llarg dels dos darrers cursos-, cosa que podia afavorir tant la seva integració a la nostra societat com la seva valoració de la nostra pròpia llengua i cultura. Enguany sembla que això no serà possible, de manera que les classes de suport i d'acollida desapareixeran parcialment a molts centres amb el corresponent perjudici individual (alumne) i social que comportarà.

També volem deixar constància del fet que professors i professores que han desenvolupat durant els últims anys la seva tasca docent a una àrea diferent a la qual varen oposar han estat "retornats" a l'assignatura de la qual són titulars, sense tenir en compte que la seva capacitat per impartir la disciplina de la qual se'ls ha apartat era òptima i que no calia aplicar el principi de "cadascú al seu lloc".

Vist això, lamentam que els equips directius no mostrin la mateixa combativitat que desplegaren davant el govern del PP, respecte al qual també cal afegir l'actual passivitat dels sindicats ara que els que manen són "dels nostres". Primer els drets dels estudiants i dels ensenyants, la qualitat de l'educació i la discriminació positiva a favor de la nostra llengua i cultura; després la ideologia i la política de l'estira i arronsa partidista. Ω

ERC-Balears i Pitiüses. Àrea de Comunicació

"La Vida és Bella", un film amb missatge

PER MARINA FERRÀ
HAMELYNCK

L'excel·lent obra cinematogràfica "La Vida és Bella" pretén defugir del clàssic film-denúncia sobre la "Shoà", l'holocaust, del tipus documental, fixant-se en la història d'una família concreta, trencada en dos a causa del feixisme i de la guerra, aconseguint una pel·lícula que al mateix temps que ens fa riure, tracta el tema sempre dolorós de les conseqüències dels règims autoritaris i de la segona guerra mundial amb molt de respecte i amb una ironia molt saludable. Tal com ens comenta Roberto Benigni sobre el seu treball meritòriament premiat amb tres oscar, millor pel·lícula estrangera, millor banda sonora i millor actor protagonista; i amb molts premis més, entre ells un a Israel; el guionista, actor protagonista i director del film comentava sobre la seva obra: "...de totes les meves pel·lícules aquesta és la que més em projecta cap al món sencer, fins la satisfacció de totes les coses

creades que acullen els nostres sentiments. Perquè, com diuen les Sagrades Escripures, quan les rialles surten de les llàgrimes, el cel s'obre..." "Les rialles ens salven, ens deixen veure l'altre cara de les coses, la banda surreal i divertida, o aconseguir imaginar-la; ens ajuda a no desintegrar-nos, arrossegats com la palla, a resistir fins l'endemà següent, per llarga, llarguíssima que ens pugui semblar la nit..." "Aquesta és una història antidramàtica, un film antidramàtic. Perquè la vida és bella, i del mateix horror pot créixer la llavor de l'esperança, una cosa que resisteix tot, qualsevol destrucció..."

L'autor ens explica així com sorgí la idea de rodar "La Vida és Bella": "...Així sorgí una pel·lícula fantàstica, quasi de ciència ficció, una rondalla on no hi ha res real, ni neorreal ni realisme. No s'ha de cercar res de tot això a "La vida és Bella". Vam preferir contar l'emoció d'una família trencada traumàticament en dos, en lloc dels detalls de la bogeria del nazisme. A més, qui va dir que aquests hor-

rors són només del nazisme? S'ha de veure el gir que està prenent avui tot allò que es solia denominar nazisme. El vertader problema és que aquests horrors sempre poden repetir-se. Ha passat recentment a Bòsnia: Qui ens assegura que no es repetiran de nou, fins i tot aquí mateix, si no som atents, si no ens immunitzam contra aquesta bogeria, fins i tot amb les rialles, unes rialles alliberadores? les coses que

es sacralitzen massa es tornen perilloses és millor començar per riure'n's d'elles. A la pel·lícula, a més, els horrors no es veuen, perquè l'horror, quan més t'ho imagines, pitjor resulta: com ensenya Edgar Allan Poe, mai espis l'horror pel forat del biuló. Basten les al·lusions per fer sentir que l'ogre és a l'aire, com als contes que ens feien por de petits..." "... Jo a la pel·lícula sóc antifeixista, no política si no físicament. Tot el meu cos és antifeixista: les meves orelles, el meu nas, la meua mirada són antifeixistes. A Dora li desconcerta tot el meu ésser, i això li agrada, entén que sóc un poc especial, fora de les normes de l'època. M'agrada viure, fer l'amor, m'agrada qualsevol cosa relacionada amb la vida. Així que ella també s'enamora. Llavors la segrest, com en totes les històries tempestuoses. Estam junts, feim l'amor varies vegades i, ja sabeu com acaben aquestes coses, neix un menut, Giosuè."

El pare del nen, en Guido, intenta salvar la innocència del seu fill i s'inventa tota una història en forma de joc per tal de que el nen

no s'adoni de l'horror i del sofriment que l'envolta dins el camp de concentració, essent aquest "concur" una forma de sobreviure i mantenir la moral alta en unes condicions infrahumanes que minen la personalitat, l'autoestima i les ganes de viure a qualsevol, mantenint així una llavor d'esperança enmig de la tragèdia. Roberto no situa l'acció en cap camp en concret, ja que segons les seves pròpies paraules: "...no és un camp de concentració determinat: Que importa que sigui a Itàlia, a Alemanya o on sigui?"

En aquesta història és el lloc on deporten els jueus, però no és una reconstrucció filològica: és "el camp". Representa tots els camps de concentració del món, en qualsevol època.

Hem reconstruït exactament el que passava en aquests llocs tan horribles. La pel·lícula és abans de tot un cant a la vida i a l'esperança fins i tot en aquestes condicions tan extremes. Tal com ha dit Roberto "...estam poèticament condemnats a estimar la vida perquè la vida és bella.Ω

EL TEATRE MODERN A MALLORCA

El teatre de la revolta (1968-1975)

Record que Ara, a qui toca? era una obra experimental. Els crítics d'aleshores parlaven de certa influència del teatre de Brecht, Anouilh, Ionesco, Beckett, etc. Els papers on havia escrit Ara, a qui toca?, juntament amb els de Les Germanies (que més endavant guanyaria el premi de teatre de més prestigi en aquells temps, el Born, de Ciutadella), Estiu de foc i alguns altres materials de poesia i narrativa em desaparegueren pels anys setanta-cinc/setanta-sis en uns d'aquells nombrosos escorcolls de la Brigada Social i dels serveis d'informació de la Guàrdia Civil. Mai no he pogut recuperar aquestes obres malgrat que, una vegada consolidada la reforma, ho vaig intentar. Ningú no sabia res d'uns papers segrestats per la Social! Originals de teatre? Em miraren com si hagués perdut l'entiment. De les obres segrestades (i segurament cremades o perdudes per aquests sicaris del nazi-feixisme) només em resta l'esborrany de Les Germanies. Aquest esborrany té unes quaranta o cinquanta pàgines i permet una llunyana aproximació al que va ser l'obra guardonada a Menorca. Dic "una llunyana aproximació" perquè record a la perfecció que el projecte inicial sofrí moltes modificacions i ben cert que el material conservat -per miracle! a una de les carpetes que no escorcollaren els sicaris, és només una pàl·lida aproximació al que degué ser l'obra una vegada acabada; malgrat que sempre he pensat que no hi ha mai cap obra "acabada". Sempre he estat partidari de l'obra "oberta". Per entendre'ns: "oberta" a les suggerències creatives dels col·lectius que l'han de representar, als grups revolucio-

Premis "Ciutat de Palma" de 1974. L'escriptor de sa Pobla Miquel López Crespi guanyava el Premi de Teatre amb l'obra "Autòpsia a la matinada". En la fotografia podem veure alguns membres del jurat i l'escriptor Miquel Dolç en el moment de llegir la seva conferència. Altres membres dels jurats són: Jaume Vidal Alcover, Josep Maria Llompart, Josep Melià, Jaume Adrover.

naris (en els anys setanta) interessats en la seva promoció i difusió o a les idees de directors, actors o públic en general (públic conscienciat, és clar).

"Els nostres autors -em referesc, naturalment, als autors amb un mínim o un màxim d'honestedat- varen reaccionar, de fa temps, contra la ignomínia del 'teatre regional'". (Josep M. Llompart)

En aquell temps havíem seguit amb atenció les experimentacions teatrals de Llorenç Villalonga. Hi havia aspectes interessants. En referesc especialment a Faust

(publicada l'any 1956) i a Aquil·les o l'impossible i Alta i benemèrita senyora (publicades l'any 1964). Sense deixar de reconèixer que eren experiments tal volta útils (les podríem definir de "teatre literari"), el cert és que aleshores, joves com érem, ens costava molt dissociar la figura Villalonga-escriptor, de la figura Villalonga-feixista. Bertolt Brecht havia escrit a un amic, parlant del problema de la relació entre l'art i la política (febrer de 1938): "Com puc mantenir allunyades aquestes coses [el sofriment del poble alemany sota el nazisme] dels meus escrits? I arreu on miri, si miro una mica més enllà d'on acaba aquest

estret, veig la gent sotmesa a aquests sofriments. I si el sentiment d'humanitat és destruït, l'art deixa d'existir. Compondre paraules belles no és art. Com podrà l'art commoure els homes, si ell mateix no es commou per la sort dels homes? Si jo mateix em tanco davant els sofriments dels homes, com s'obrirà el cor dels homes davant els meus escrits? I si no m'esforço a trobar un camí perquè surtin de llurs sofriments, com trobaran el camí dels meus escrits?".

Nosaltres (juntament amb n'Alexandre Ballester, en Joan Soler Antich o en Llorenç Capellà) reaccionàvem en contra de la grolleria de l'autoodi estupiditzador. Josep M. Llompart escrivia en "Present i futur del teatre mallorquí": "Els nostres autors -em referesc, naturalment, als autors amb un mínim o un màxim d'honestedat- varen reaccionar, de fa temps, contra la ignomínia del 'teatre regional'". El mateix Llompart ens havia dit en nombroses ocasions que "avui, el vertader teatre mallorquí no existeix". Potser ingènuament la nostra intenció era ajudar a crear aquest "teatre nacional-popular" que pensàvem necessitava el nostre poble. Quan l'editorial Daealus publicà les obres teatrals de Baltasar Porcel, per uns moments ens miràrem dins d'aquell miratge que prometia ser esplendorós. Llompart havia escrit parlant de l'obra de Porcel La simbomba fosca: "Aquesta darrera obra d'En Porcel, supera encara, d'un bon tros, l'encert primerenc de Els condemnats. Tots els qui assistirem a la lectura varem romandre literalment amb la boca oberta. A l'hora dels comentaris sonaven els noms de Samuel Beckett, Ionesco, John Osborne. Això ja és dir-ho tot". Ω

Algunes claus generals del colonialisme franco-espanyol a Catalunya (i II) (1659-1975) Segona part

FERRAN LUPESCU. AGOST 1999

4. A l'assalt del cel (1900-1939)

Al Principat, el catalanisme escombria els partits espanyols (dinàstics) en el canvi de segle, mentre en la cultura nacional madura una efervescència desalienadora en tots els camps; a partir del 1913, l'Institut d'Estudis Catalans i, en particular, Pompeu Fabra, reixen a normativitzar plenament la llengua. La dreta regionalista exerceix l'hegemonia al si del catalanisme fins a les dècades de 1920 i de 1930, en què s'imposa l'esquerra nacionalista. Aquesta, emperò, practica un autonomisme regionalitzat. Malgrat les contínues agressions (i la persecució sistemàtica sota la dictadura de Primo de Rivera, 1923-1930), pels volts del 1930 el Principat s'ha consolidat com a *nació cultural* (J. F. Mira): els referents lingüístico-culturals dominants i prestigiosos són els autòctons, els quals es troben pràcticament tan desenvolupats com en qualsevol cultura estatal europea. El 1931, el Principat ateny l'autonomia política; i l'ensenyament en català —que havia pres embranzida en les dècades anteriors— comença a generalitzar-se, tot i que l'Estat, independentment del règim polític (monarquia constitucional-oligàrquica, dictadura militar, república burgesa), s'assegura prou d'imposar l'obligatorietat estricta de l'espanyol, amb histèria permanent.

Mentre Catalunya Nord evoluciona tímidament, al País Valencià i a les Illes l'impuls normalitzador avença i pren formes polítiques (autonomisme regionalitzat), en

processos propis i força combatius: són mallorquins com Gabriel Alomar i valencians com Carles Salvador qui impulsen el concepte de 'Països Catalans' enfront l'abandonisme principatí; els nordcatalans de *Nostra Terra* no són mancs, tampoc.

L'independentisme, sorgit entre les comunitats catalanes de Llatinoamèrica a finals del segle XIX, pren força al país a partir del 1919, sempre amb connotacions rupturistes. I és que la burgesia és incapaç d'optar per la via independentista: fantasmagòrica a les Illes, a Catalunya Nord i al País Valencià és militantment botiflera i està lligada a l'Estat també per interessos classistes; quant a la burgesia principatina, té massa por de quedar-se sola enfront un proletariat revolucionari.

En efecte, la lluita de classes continua essent excepcionalment virulenta a tot el país. La burgesia (autoctonista o no) reclama el suport de l'Estat (colonial) contra una classe obrera (autòctona) tan sobreexplotada com desesperada. Sota l'Estat espanyol, el proletariat s'adscriu a un anarquisme espanyolista alienat, per bé que en els anys vint i trenta es desenvolupa un marxisme nacional autodeterminacionista (BOC/POUM, amb Andreu Nin i Joaquim Maurín) i, fins i tot, independentista (Estat Català-Partit Proletari/Partit Català Proletari, amb Jaume Compte).

Pels volts del 1930, les classes populars catalanes es mantenen funcionalment monolingües, per-

què: a) l'única manera d'accedir a la llengua nacional és l'ensenyament estatal; b) un terç de la població és analfabeta; c) els catalans i catalanes que (més o menys) "saben" la llengua colonial no tenen gaire ocasions de practicar-la: a penes si hi ha estrangers al país; i els que hi ha, o bé són treballadors ràpidament assimilats per la massa autòctona, o bé són elements connotats (funcionariats civil, exèrcit, policia, alta burgesia).

5. El desastre i la represa (1939-1975)

La derrota de Catalunya en la Guerra Nacional-Revolucionària ("Guerra Civil Espanyola", 1936-1939) significa un desastre nacional de dimensions històriques. A més de la repressió i el terror feixista-nacionalcatòlic, i de l'evaporació de la intel·lectualitat nacional-progressista, Catalunya ha de patir la prohibició i la persecució de la llengua i de tots els altres signes d'identitat, juntament amb la destrucció de tot allò construït tan laboriosament durant segle i mig: partits polítics, sindicats, institucions científico-culturals, sistema educatiu, ateneus populars, diaris, revistes, editorials... Però el poble català conserva prou nombre i prou autoconsciència per a resistir el feixisme i l'espanyolització.

D'ençà de la fi de la Segona Guerra Mundial, a Catalunya, com a tot l'Europa capitalista, s'imposa la uniformització tecnològico-cultural a partir del model estatounidenc, amb profundes transformacions en usos, mentalitats i formes

de vida, alhora que els estats multipliquen i aprofundeixen la capacitat d'incidència social, amb tendències totalitaristo-tecnocràtiques. Per exemple, la "modernització" socioeconòmica provoca que les llengües de les nacions oprimides tendeixin a perdre funcionalitat: a les zones industrials, per recepció desmesurada d'immigració estrangera (Països Gal·loitàlics, Vèneto, Euskadi, Principat); a les zones agràries, mitjançant el desmuntatge de les estructures tradicionals per industrialització (País Valencià), o per turísticació (tot Catalunya: Illes, Catalunya Nord, País Valencià, Principat, l'Alguer), o per emigració massiva a la metròpoli (Nàpols, Sicília, Galícia, Catalunya Nord). Catalunya exemplifica totes les variants (i les complica: en desenvolupar-se, el País Valencià, les Illes i l'Alguer esdevenen grans receptors d'immigrants).

A Catalunya Nord, la majoria dels nordcatalans es posa a parlar en pseudofrancès als fills, molts dels quals hauran d'emigrar a França com a mà d'obra barata per a deixar espai a les vacances estivals de la burgesia francesa. A l'altra banda de la frontera, es produeix una immigració hispanòfona massiva (vers 1955-vers 1973), impossible d'integrar en aquelles circumstàncies; la composició etnodemogràfica del país resta profundament transformada (un terç de la població és hispanòfona). Els catalans conserven la llengua i l'autoestima; però, a partir dels anys seixanta, l'allau hispanòfona i la indefensió absoluta del país pro-

picien la consolidació de l'espanyol com a llengua de relació interètnica a la Catalunya ocupada pel franquisme. La lluita contra aquest té com a capdavanter el proletariat (hispanòfon en bona mesura) i com a eix aglutinador la reivindicació dels drets nacionals.

Alhora: productivisme a ultrança; agudització dels desequilibris demogràfico-territorials (el vuitanta per cent de la població es concentra en aglomeracions urbanes entorn de Barcelona, València, Alacant, Palma de Mallorca i Perpinyà); especulació urbanística desenfrenada; proliferació de guetos suburbans (que, al sud de la frontera, tendeixen a aïllar els treballadors immigrants del medi autòcton); turísticació salvatge del litoral i de les Illes; greus desastres ecològics; depauperació del patrimoni històrico-cultural...

A partir dels anys seixanta (eclosió de generacions joves, mestratge de Joan Fuster, ensenyances anticolonialistes d'Algèria, Cuba i Vietnam, desenvolupament del marxisme revolucionari, maig del 68, represa crítica de la memòria històrica...), i per damunt de les fronteres estatals, la consciència nacional catalana es planteja cada cop més el conjunt dels "Països Catalans" (el conjunt del domini lingüístic català: la Catalunya-nació) com a marc nacional irrenunciable; es treballa per una cultura nacional-popular; i es produeix una represa de l'independentisme, ara obertament revolucionari.

I Franco es va morir. Al lliet. Ω

HISTÒRIA D'UNA FOTOGRAFIA

1976: una gran manifestació contra el sindicalisme feixista

Abril de 1976. Un dia ens assabentàrem que hi havia muntada una manifestació del ram d'hosteleria. Era el moment que feia temps que esperàvem per a demostrar a la burgesia i als buròcrates de les restes de l'aparell sindical de la dictadura la creixent força del moviment obrer. OEC, les Comissions Obreres Anticapitalistes, els diversos grups comunistes —inclòs el PCE— treballàrem activament preparant la convocatòria.

Les Comissions Obreres Anticapitalistes i les Plataformes Anticapitalistes de sector (barris, facultats, etc) havien nascut el 1969 i anaven en la línia d'anar creant la pràctica i la consciència de la lluita pel poder popular. Lluny del concepte de democràcia delegada, la lluita dels comunistes (OEC) dins les Comissions i Plataformes era per anar aconseguint parcel·les de poder en el camí d'atènyer la societat sense classes. Els enemics més aferrissats

Abril de 1976: manifestació obrera a Clotat contra el sindicalisme feixista.

d'aquestes pràctiques de democràcia directa eren els estalinistes (PCE), que en tot moment seguien una política de divisió sindical i, alhora, d'unitat política amb sectors burgesos i franquistes.

Però tornem a la manifestació. El lloc de concentració seria el Portitxol. Allà s'havien d'anar concentrant treballadors i militants. Foren dies d'una feineda intensa. Cada clas-

se amb els aturats era un míting permanent. I cada treballador, un agitador que prometia portar més companys a la manifestació. A les cotxeres de General Riera, cada grup començava a organitzar els piquets que havien de pintar i defensar les pancartes. Record perfectament (els vaig fer una entrevista per a la revista Cort) els homes de base que m'ajudaren en aquells dies d'espe-

rança i lluita: Antonio Martín, José Campos Utrera, el marroquí Mohamed Fariki Ahmed, Ramón Jiménez Pérez, Antonio López, Miquel Tovar Palmar i molts d'altres, que, ben decidits, jugant-se la migrada subvenció que els donava el sindicat vertical, anaven a comprar pintura i paper. Pintaven: "Llibertat Sindical"; "A baix la dictadura de la burgesia!"; "Menos policia-más trabajo"; "Arriba los salarios-abajo los precios". Era una època amb tantes esperances dins el cor de la gent que encara podíem pensar que una manifestació era una fita històrica.

En poc temps el Portitxol era un formiguer. Treballadors d'hosteleria venguts d'Artà, s'Arenal, Calvià, Palma Nova... aturats, militants de tots els grups... Quan hi vaig arribar, amb companys de Comissions i Plataformes Anticapitalistes, ja hi havia en Vilchez i en Paco Obrador. Amb els seus afiliats organitzaven el servei d'ordre. Sembla que en Paco

Obrador havia pactat amb el governador un itinerari i unes determinades consignes. Fou la primera vegada que vaig copsar realment —en la pràctica— el que significaria el reformisme al si del poble. S'organitzaven per a fer la feina de la policia! Si hi havia consignes revolucionàries, ells provarien d'aturar-les o silenciar-les; si hi havia pancartes amb missatges no pactats, ells mirarien de llevar-les; si un grup de treballadors —com més endavant va passar— volien demostrar el rebuig al sindicat vertical feixista, ells, els "condons de la revolució" —que deia en Basilio Baltasar—, serien els encarregats de protegir la propietat dels feixistes. Tot aquest control de la justa ira popular la feien amb el pretext de "no caure en provocacions". No entenien ni volien entendre que, en la dictadura, l'única provocació era la mateixa existència del feixisme. Ω

Miquel López Crespi

Llibres que cal·llegir

L'Antifranquisme a Mallorca 1950-1970

CECILIA BUELE RAMIS, CONSELLER DE CULTURA DEL CIM

"Les planes d'aquest llibre -que jo recomanaria que llegissin totes aquelles persones interessades en la marxa del nostre país- giren entorn d'aquells anys, considerats per alguns com els més revolucionaris d'aquest darrer mig segle, al voltant del mític 68"

(Cecili Buele)

He llegit el llibre de López Crespi. He tengut l'oportunitat de fruir-ne l'estil literari, d'acostar-me una mica més intensament als fets que s'hi esmenten, de conèixer una mica millor els personatges que hi apareixen... Les planes d'aquest llibre -que jo recomanaria que llegissin totes aquelles persones interessades en la marxa del nostre país- giren entorn d'aquells anys, considerats per alguns com els més revolucionaris d'aquest darrer mig segle, al voltant del mític 68. L'època a la qual fa referència L'Antifranquisme a Mallorca 1950-1970, m'aglapeix de ple com a estudiant al Seminari Diocesà, primer, i, després com a col·laborador de Pau Oliver a la parròquia de Sant Nicolau, i de Sebastià Capó a la de Santa Catalina Thomàs.

Això vol dir que, pel que respecta al meu temps d'estudiant, ben poquetes coses d'aquelles que hi apareixen varen poder esser conegudes per mi, al mateix moment que es produïen; tot i que més tard sí que n'he tingut una coneixença més marcada. Però és

que aleshores vivíem com a acampats dins un edifici de vastíssimes proporcions arquitectòniques, i amb molt poques finestres obertes a la panoràmica sociopolítica del que succeïa a l'exterior.

**La lectura d'aquest llibre de Miquel López Crespí, la veig com una bella i exquisida remem-
brança i de fets d'aquella època**

La lectura d'aquest llibre de Miquel López Crespi, la veig com una bella i exquisida remembrança i de fets d'aquella època. Hom pot comprovar-hi que alguns d'aquests noms i fets, amb el pas del temps, s'han anat empolsint o esfumant de mica en mica. D'altres n'hi ha, emperò, que encara ara són ben significativament presents dins la nostra societat illenca, tot i que en molts de casos hi esdevenen ben poc recognoscibles, per un motiu o un altre.

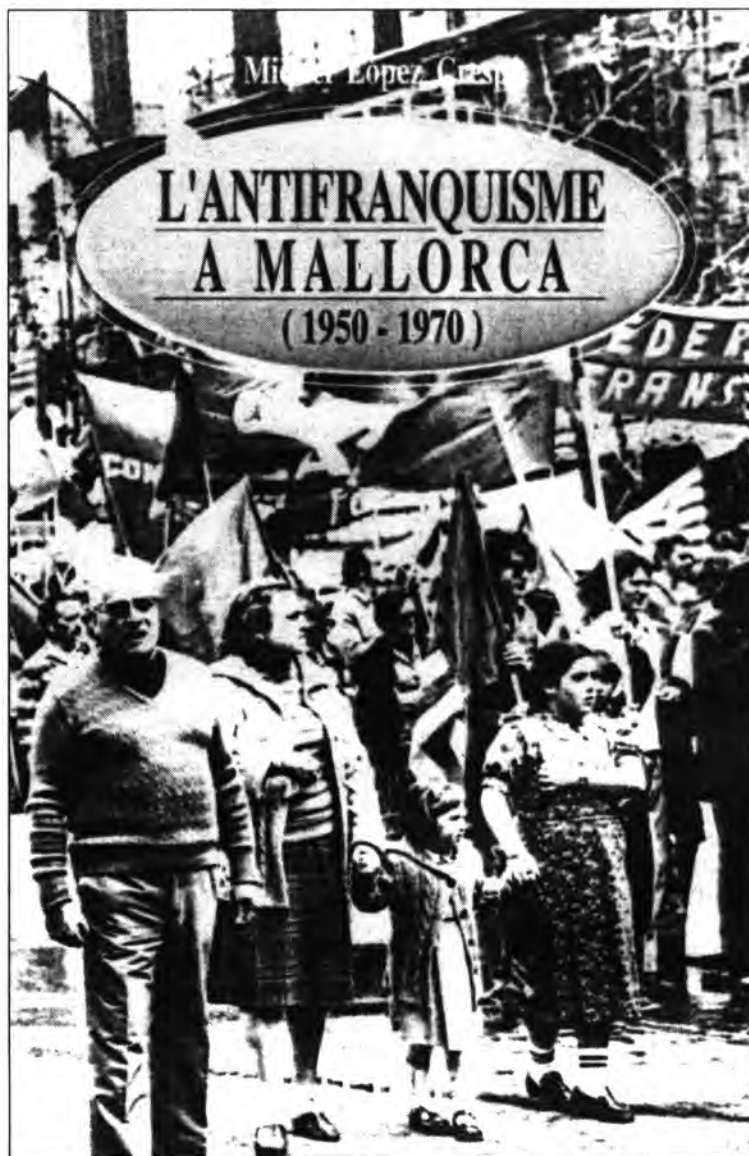
Cal no oblidar que moltíssima gent que avui en dia passa més tost com a desapercebuda als nivells públics de l'Administració,

aleshores podia ésser considerada realment com l'ànima motriu de la nostra societat mallorquina majoritàriament força endormissada. O per contra, gent que avui en dia llueix a les totes amb un cert tarannà de persona pública, es pot dir que aleshores romanien dins la més gran de les nul·litats acadèmiques, socials o polítiques.

**No tothom era antifranquista
llavors. Ni tothom era a favor de
l'autonomia. Ni tothom defensava
per a les nostres Illes la con-
strucció d'una Comunitat
Autònoma**

Un altre aspecte que m'agradaria remarcar -del llibre de Miquel López Crespí- és que, tot i les aparences d'avui en dia, no tots aquests homes i aquestes dones -als quals fa referència directa o indirecta- es comportaren ahir de la mateixa manera com actuen ara. Ni prop fer-hi! Per dir qualche cosa, no tothom era antifranquista llavors. Ni tothom era a favor de l'autonomia. Ni tothom defensava per a les nostres Illes la construcció d'una Comunitat Autònoma. Ni tothom considerava com un autèntic idioma la nostra parla mallorquina. Ni tothom s'apuntava a defensar els nostre territori i les aigües de les nostres mars. Què va, ni d'un bon tros.

Molts dels qui avui ens governen, pensaven i afirmaven que "el General Franco era molt bon governant, el millor de tot el temps"; que "Espanya no deixaria mai de ser com era, un Estat totalment centralitzat a Madrid, fins i tot pels assumptes més quotidians"; que "nosaltres, els illencs, mai no arribaríem a constituir-nos en Comunitat Autònoma", que "d'Estatut d'Autonomia ni n'hem tengut, ni en tindrem mai"; que "la llengua catalana no té res a veure amb la nostra parla mallorquina"; que "els alumnes de les nostres escoles no tenen per què haver d'estudiar i aprendre català: se'ls ha de poder eximir d'aquesta 'assignatura'"; que "els treballadors d'hosteleria són uns exagerats quan reclamen drets tan elementals com poder estudiar, menjar o dormir bé"; etc., etc. Això parlaven llavors, i crec que encara ara ho farien si arribaven a tenir la gosadia de manifestar públicament allò que realment senten per dedins.

Cecili Buele, Conseller de Cultura del CIM recomana la lectura del llibre de Miquel López "L'Antifranquisme a Mallorca 1950-1970".

Si una conclusió he tret de la lectura d'aquest llibre de Miquel López Crespi és que la vertadera història del nostre poble no la faran els homes públics

Si una conclusió he tret de la lectura d'aquest llibre de Miquel López Crespí és que la verdadera història del nostre poble no la faran els homes públics. Aquests sempre solen anar a remolc de les circumstàncies, darrera el ritme que va imposant, d'una manera o una altra, la situació que va travessant la societat civil en el seu conjunt. Això, d'una primera impressió. Però és que també arrib a veure molt més clar que són precisament els elements més febles de la nostra societat els que en realitat la sostenen, mantenen i aguanten damunt les pròpies espatlles, amb les pròpies butxaques o amb el propi vot de confiança -sovint donat per aquell qui diu "perquè no queda més remei", d'altres vegades aportat com qui s'estima més suportar "lo dolent conegut que lo bo per conèixer"-. Crec que una de les grans descobertes, alhora que la plasmació d'un enardit elogi, que fa aquest llibre de Miquel López Crespí, és aquesta: encara ara hi

ha persones que, si en altre temps romanien ben actives dins la clandestinitat, treballant a favor del nostre poble, avui en dia ho continuen fent, tant o més activament, i també dins l'anonimat. Pentura fins i tot molt més intensament que molts d'aquells altres que surten i apareixen constantment omplint planes i programes de mitjans de comunicació.

L'Antifranquisme a Mallorca 1950-1970 d'en Miquel López Crespí esdevé així, un càlid i fervent homenatge a totes aquelles persones anònimes que, avui també, han de continuar treballant "clandestinament" a favor del nostre poble. Ω

PASSATEMPS

[illegible]

Vehicle d'ocasió. L'all hi dona una olor característica. Surt per cames. 6. Acaba en taules. Treballar el païdor per fer una bona digestió. El seu president parla clar i català. 7. Una cerimònia, un àpat i bona nit i tapa't. Corrent italià de por. 8. Assegura una bona collita. Ésser en potència. 9. Un u per mil. Jugar a fer parelles. 10. Ocell gros de potes llargues. Quantitat d'una mercaderia que hi ha al magatzem.

VERTICALS

1. Bombolla gegant que pel cel vas volant. Retalla la costa gallega. 2. Vila catalana florejada i perfumada. Un cinquanta per cent. Fa que el ros augmenti de mida. 3. Pronominal del cinema. Tirar un gerro d'aigua freda damunt les brases. 4. Només surt els diumenges. La teva manera d'estar. Primera i darrera lletra del porompompero. 5. Una nota de color en el desert. La seva pràctica ens pot conduir a passar molt de temps potes enlaire. 6. Delimiten el Rin. No és pas al davant. 7. Durant uns anys va ser el cigarret més idoni. Una nota de color en la mirada. 8. Principi d'Arquimedes. Home que no s'afaita. La part menys brillant de la matemàtica. 9. En Jules Verne el nomenà capità. Extirpo l'apèndix cantant *Aida*. 10. La capital més quai del Paraquai. De cara i creu.

HORIZONTALS

1. Una de les trenta misses que diran per la difunta Gregòria. 2. Il·luminat personatge bíblic. Andreu de Castella. 3. De fora és sec, de dins és moll i en duem un sac a coll. És de dretes. Vocal de pes. Van en cotxe per Múrcia. 4. De petit era un anyell i ara duu llana al clatell. Municipi regat pel canal d'Urgell. 5.

SOLUCIONES

	I	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	G	R	E	G	O	R	I	A	N	A
L	O	T						A	N	D
R	E	S					E	M	U	
M	O	N				S	I	D	A	M
C						A	L	E		
P	A	I	R			C	O	L		
7	C	A	S	O	R	I		P	O	
8	R	E	G			G	E	R	M	E
9	I		A	P	A	R	I	A	R	
10	A	G	R	O				E	S	T

R E C E P T E S D E C U I N A

C a r n s

Terrina de pernil

Aquest plat pot fer-se amb pernil, carn ja cuïta o qualsevol altra carn de cacera.

Els ingredients que ens calen són: *de 00 a 400 gr. de pernil o de carn, un pessiguet d'herbes aromàtiques, sal, pebre-negre en gra i 90 gr. de mantega.*

Es fa la carn tota menudeta i s'adoba amb les herbes, la sal i el pebre-negre. Es fonen 60 gr. de mantega per a sofregir la carn, que ficarem, després de freda, en un recipient d'obra envernissada. Es calfa la mantega restant fins que forme ampolletes, i tot seguit es cola sobre la carn i es fica a la nevera.

Fetge de xot a la taronja

Preparem un quilo de fetge, quatre cebetes, dos alls, dues cullerades d'oli, 100 gr. de mantega de vaca i farina.

Per a fer la salsa, ens cal dues cullerades de suc de taronja, un got de vi de bona marca, quatre cullerades de julivert picat i corfa de taronja ratllada.

El fetge, rentat i eixugat amb un torcador, es talla a llenques d'un dit de gruix i es passa per farina. Picolarem les cebes i els alls i els sofregirem amb l'oli i la mantega. Quan la ceba estiga daurada, posarem damunt les llenques de fetge, i l'anirem sofregint fins que amolle tot el suc; després

es col·loca tot el sofregit damunt d'una plàtera i es procura que es mantinga calent.

Prepararem la salsa amb suc de taronja i el vi posats a bullir fins reduir-ho a la meitat; ho llevarem del foc, hi afegirem el julivert picat i ruixarem amb la salsa les llesques de fetge. Ho guarnirem tot amb corfa de taronja ratllada.

Mandonguilles ben especiades

Mig quilo de carn de vedella picada, una ceba petita, una culleradeta de julivert picat, una culleradeta de sal, uns brotets de timó, un pessiguet de nou moscada, pebre-negre, dues llesques de pa, dues cullerades de llet, un ou, dues cullerades de farina, un quart de litre de salsa de tomaca i oli per a fregir. Guarniment de julivert picat.

La carn picada molt finament, amb la ceba, també picada, el julivert, el timó, la nou moscada, sal i pebre, es fa tot una bola o pilota. Les llesques de pa, sense la corfa, es mullen en la llet i s'escorren; després de premsades amb una forquilla, s'afegeix l'ou batut i es barreja amb la bola de carn fins obtenir una pasta consistent per a formar deu o dotze pilotes de forma una mica allargada, i es passen per farina. Fregides amb l'oli brulent i foc viu, es van col·locant en un atifell refractari i se'ls escampa per damunt la salsa de tomaca per posar-les al forn a 180, o siga, a mitjana calor, durant vint minuts. Les servirem guarnides amb una picada de julivert i creïlles cuites, o qualsevol altra verdura.

P e i x o s

Molls a la graella

Nets i sencers, salats, col·locarem els molls en una graella sobre una brassa no viva, per a que es torren a poc a poc. Ja torrats, els col·locarem en una plàtera, ruixant-los amb oli cru i suc de llima. També podem afegir all cru i julivert tallats.

Ragout de tonyina

Prendrem tonyina fresca i la tallarem en forma de daus prou grandets; els adobarem amb sal i, passant-los per farina, els fregirem amb oli ben calent. En una cassola amb oli sofregirem bajoquetes, carlotes, naps, cebetes, tot picolat, i els afegirem una rameta de farigola i una fulla de llorer. En estar sofregit, diluïrem una cullerada de farina i, tot seguit, un gotet de vi blanc, un poc de salsa de tomaca, julivert picat, sal i nou moscada; ho remenarem bé i ho posarem damunt la tonyina, taparem la cassola i ho deixarem coure. En passar un quart d'hora, afegirem unes creïlletes i ficarem la cassola al forn fins que tot estiga cuit.

Empanades de sardina

Prendrem pasta de pa o de pastissos i en formarem una mena de coques, per a col·locar damunt de cadascuna un parell de sardines fregides sense cap ni espina i unes tiretes de pimentó torrat o de conserva. Damunt d'una llanta pintada d'oli o de mantega les ficarem al forn fins que estiga cuïta la pasta.

Empanada

Un quilo de peix (qualsevol del blanc), tres quarts de quilo de tomaques, un parell d'alls, un pimentó, dues cebes, julivert picat, llorer, un parell d'ous, sal, pebre-negre, oli i 150 gr. de pasta. Aquesta pasta la farem amb farina, sagí i mantega de vaca o margarina, pastant-ho tot en un ribell, amb un poc de sal i un poc d'aigua. Després de ben feta la pasta s'escampa sobre una taula enfarinada i se li passa un cilindre fins obtenir un gruix de mig centímetre.

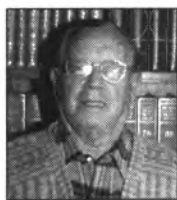
Per cada quart de quilo de farina, calen 50 gr. de sagí i un poc més de mantega de vaca o de margarina.

El peix net es posa a bullir en aigua freda, amb sal i grans de pebre-negre. En alçar el bull, el mantindrem a foc molt suau durant cosa de deu minuts i el deixarem escórrer.

El pimentó, les tomaques i els alls, tot pelat, es tallen a trossets i se sofrig en una paella amb poc de foc on ja tindrem la ceba picada i sofregida, afegirem el julivert i la fulla de llorer, tot picat i, en estar fet el sofregit, l'adobarem al gust i li posarem el peix trossejat, sense pells ni espines. I o ficarem tot dins d'un motle de un pam d'alçària, ho cobrirem amb la pasta i li farem un foradet al bell mig.

Amb el sobrant de la pasta farem dibuixos o figuretes i guarnirem la superfície pintant-la amb ou batut. En el forn, preparat a 220 graus, ficarem el pastís durant trenta o quaranta minuts i, en estar daurat, el servirem calent.

Avui és sa novetat

PER CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR. TLF. 971 665 336

S'hauria bé d'observar,
A dins tot ajuntament,
Es personal existent,
Sa seva obra que fa.
Allà s'hi va col·locar,
Per amistat que tenia,
Aquesta llei ja venia,
Des de que el Món se fundà.

Per tenir gran preferència,
A tota conveniència,
No la deixen escapar,
Tothom cerca figurar,
A dins es do d'excel·lència,
No rebrà cap indulgència,
Ningú el controlarà.

Molts ho volen ocupar,
En aquest formós procés,
Per controlar els doblers,
Que el personal pagarà.
Cada any se li exigirà,
D'augmentar un tant per cent,
No sol quedar gens content,
És duró li mancarà.

En és pobre s'exigí,
De fet d'associar-se,
Ell tenia el dever,
Cada mes contribuí.
I no en podia fugir,
D'aquell pago assenyalat,

Era cas estudiat,
Per benefici tenir.

Quan se ordre se donà,
Quinze anys s'assenyalarien,
En això obligarien,
Que no podia fallar.
Es govern s'assenyalà,
Perquè dugués es control,
D'empleat molt gros estol,
Allà s'hi va col·locar.

Aquesta guarda tan grossa,
Noltros l'hem de mantenir,
No és estrany si a la fi,
Petita cosa mos toca.
Mos resulta com sa lloca,
Com sa lloca aventurera,
Sa milana a ella pega,
I amb ben pocs pollets se troba.

Si al banc s'hagués donat,
Que s'hi tengués confiança,
Se'n contaria alabança,
De lo que hagués augmentat,
Sortiria triplicat,
Lo que la gent cobraria,
De doblers n'hi sobraria,
Per seva necessitat.

Ara mos ha resultat,
Que s'han format molts partits,

De grossos i de petits,
Molt personal s'hi ha sumat,
Per veure el resultat
De lo molt que van guanyant,
A molts se los han doblat,
Lo que cobraven abans.

La gent del Consell cobrava,
Regularment tres milions,
Això eren condicions,
Que d'enrera ja s'usava,
La nova gent que ha entrada,
Sa quantia s'ha doblat,
Cap ni un d'ells s'ha queixat,
Deu estar ben conformada.

Se diu govern de progrés,
Aquest nou que ara ha entrat,
Ja veurem es resultat,
Els anys que vendran després.
Si los van sobrant doblers,
A lo que hauran recaptat,
La contribució ha augmentat,
Patents i tot lo demés.

S'ha mogut una campanya,
Referent a ses pensions,
Se fan grans discussions,
Per quantitat assenyalada.
No serà massa estufada,
No serà gruixat és fil,
Seran elles uns dos mil,
Que pujaran se mesada.

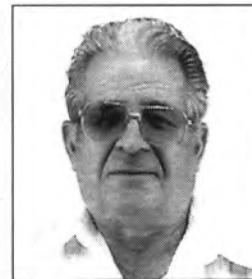
Els caramulls de milions,
Que sumen les pensionistes,
Ells se jugaren ses vides,
Arrancant grossos cantons,
A dins ses possessions,
Hi sembraren ametllers,
Figueres i garrovers,
I en sa guerra mosquetons.
Tot això han oblidat,
Aquesta gent que governa,
En es pagar va alerta,
Mos ho dona controlat.

Ell mateix que ha cotitzat,
Durant tots aquests molts d'anys,
Si ho haguera duit a bancs,
Viuria alliberat.

Aquell homo que pensà,
Sa vida llarga seria,
De ningú confiaria,
I una casa aixecà,
Aquest la va encertar,
Perquè viu assegurat,
No romandrà mai banyat,
Perquè cobro trobarà.

Aquell que va disfrutar,
Durant es curs de sa vida,
Creient que sa energia,
No s'havia d'acabar,
A sa vellesa arribà,
No té terra ni té casa,
Sa vida molt trista passa,
Demanant un tros de pa. Ω

Un inútil casc urbà

Escandell

El temps passa i no s'oblida
El mal que Palma ens creà,
Lluçmajor fou perseguida,
Dels seus taxis treballar.
Quan ells legalment lluitaven,
Sa Platja de s'Arenal,
Ses llicències limitaven,
Que no era cas real.

Cas fictici fou a Palma,
I segueix seguint igual,
Al principi hi va haver calma,
Fins que se va crear el mal.
Autoritats, pregonaren,
De que era casc urbà,
Males proves sempre daren,
No ho pogueren demostrar.

En es Torrent des Jueus,
Partió amb Lluçmajor,
Ciutat, protegint els seus,
Posà un disc de prohibició.
Bona prova a lo escrit,
Que allà podien carregar,
Que per ells va ser ben trist:
Cap multa varen cobrar.

Lluçmajor té cosa bona,
Que no vol discussions,
Per feina, té bona zona,
I com intel·ligent persona,
Fuig d'inútils pretensions. Ω

L'ESTEL

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom .....
.....
Adreça .....
..... C.P. ....
Població .....
C.I.F. .... Tel. ....

**M'interessa una subscripció
ANUAL 3.800 PTS (22,84 euros)**

Rebut domiciliat a un banc o caixa

Banc/Caixa .....
Adreça .....
Núm. entitat ..... Núm. sucursal .....
Compte núm. ....

Firma

**Ompliu aquesta tarja i enviau-la al
Apartat de Correus 124
07600 s'Arenal de Mallorca**

Blat Madur

EN VICENÇ DE SON RAPINYA

Blat Madur no és tan sols
Lo més nou en cafeteria,
També té pastisseria.
Amb molta rebosteria,
La cosa més exquisida,
Tan en dolç com en salat.

No hi manquen els gelats,
Per refrescar-nos la gola,
En els soferts vianants,
Que passegem per Ciutat.

Que en direm del personal,
Tot amabilitat i tendresa,
Ben polits i cara neta,
Amatents i somrients,
Típic de la nostra gent,
Son parlar, tot és dolcesa.

I no es tallen gens ni mica
A l'hora de fer servir,
A dins l'àmbit comercial,
El català oriental,
Conegut com mallorquí. Ω

*La Cafeteria Blat Madur, està a l'Avinguda Argentina
nombre 18, de Ciutat de Mallorca*